

ROCKIN VISUAALISUUS

Rocktyylien rakentumista
ja kirjoja 2000-luvulla

Kirsi Salo

**Opinnäytetyö
Toukokuu 2005**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Kulttuuriala/vaatetus

Tekijä(t) SALO, Kirsi	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 92	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi ROCKIN VISUAALISUUS Rocktyylien rakentumista ja kirjoa 2000-luvulla		
Koulutusohjelma Kulttuuri/vaatetusalan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Rajakangas, Leena		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Rockkulttuuria voidaan tarkastella osana kulttuurista kontekstia, nuorison alakulttuurina. Tämän opinnäytteen tavoitteena oli selvittää mistä elementeistä rockin visuaaliset tyylit rakentuvat 2000-luvulla ja ovatko tyylit enää jaettavissa kategorioihin. Selvitettävänä oli myös mistä asioista rockin visuaalisuudessa nykyään otetaan vaikutteita.</p> <p>Teoriaosuutta rakennettiin pohjautuen kirjallisiin lähteisiin sekä kuvamateriaalien ja rockpukeutumisen tarkkailuun. Empiirisen aineiston keruu toteutettiin analysoimalla Red Hot Chili Peppersien uusi musiikkivideo soveltaen Jakobsonin semioottista teoriaa sekä haastatteleamalla kuutta iältään 20–24 -vuotiasta rockkulttuurin jäsentä rockelämäntapansa näkymisestä tyylissä. Lisäksi symboliikasta haastateltiin sähköpostitse tatuointitaiteilijaa. Tutkimus oli tyyliltään kvalitatiivinen ja haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina.</p> <p>Tulokset osoittavat, että rocktyylit ovat sekoittuneet 2000-luvulla. Vain muutama selkeä rockpukeutumisen tyyli on enää nimettävissä. Loput menevät kategorian ”sekoittuneet rocktyylit” alle, lainaten elementtejä yli rocktyyliin perinteisten generajojen. Vaikutteet tulevat pääosin rockin visuaalisesta historiasta. Rocktyylit ovat tällä hetkellä vahvasti muotia ja tämä on edesauttanut tyylien sekoittumista. Aidon rocktyylin määrittäminen on lähes mahdotonta: pelkät visuaaliset representaatiot eivät usein riitä.</p> <p>Rockkarisma on osa rockin visuaalisuutta, mutta lähes mahdoton määritellä. Sitä kutsutaan nimellä x-factor. Tästä huolimatta ei voida kieltää rockin visuaalisen ilmeen vaikutusta musiikkikokemuksen vahvistajana. Ulkoinen olemus on, etenkin bändeillä, aina myös visuaalinen kannanotto.</p>		
Avainsanat (asiasanat) rockkulttuuri, visuaalisuus, alakulttuuri, tyyli, pukeutuminen, viestintä		
Muut tiedot		

Author(s) SALO, Kirsi	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 92	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title VISUAL ELEMENTS OF ROCK The variety and construction of the rock styles in the 21 st century		
Degree Programme The degree programme in fashion and clothing		
Tutor(s) Rajakangas, Leena		
Assigned by		
Abstract <p>Rock culture can be seen as a subculture of youth generation. The purpose of this study was to find out of which elements the visual styles of rock styles consist, where the influences come from and if rock styles in the 21st century can be divided into specified categories. The study wanted to show how and if an authentic rock style based on a lifestyle can be recognized.</p> <p>The theoretical part of this study was carried out by collecting information through written texts and picture materials and by studying the target group. The study method used in the empirical research was qualitative. A focused theme interview was made and one music video was analyzed by applying Jakobson's semiotic theory. Six young adults representing rock lifestyle, age between 20 and 24, were chosen and they were interviewed. A tattoo artist was interviewed about the symbolism in rock.</p> <p>The interviewees emphasized the relation of their dressing styles to their identity and lifestyle. Moreover, the study indicates that often "authentic rock style" can be recognized, but usually visual representations are not enough to confirm this. The study also shows that a variety of rock styles have grown, in a sense of mixing up different styles and influences and thus making the categorizing more difficult. There are still some sub-cultural groupings, with unique and distinctive style, but visual influences often come from the past decades of the rock history, and styles are mixed up over the genre borders and updated.</p> <p>Rock charisma is a part of the visual output of the rock music, but it is also difficult to define and study. It is more than just surface and it can be called the X-factor. Visual output plays a big part in intensifying the effect of the music itself.</p>		
Keywords rockculture, subculture, clothing, style, youth, communication		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
1.1 Työn tausta	3
1.2 Työn tavoitteet	4
1.3 Tutkimusongelma.....	4
1.4 Tutkimusmenetelmät.....	5
1.5 Aikaisemmat tutkimukset	6
2 PUKEUTUMINEN JA SOSIAALINEN YMPÄRISTÖ.....	7
2.1 Nuoret pukeutujina.....	9
2.2 Pukeutumisen viestinnällisyys ja vuorovaikutus.....	12
2.3 Muoti ja tyyli	15
3 ROCKIN JA NUORISOKULTTUURIN SYNTY	18
4 ROCKTYYYLIEN HISTORIAALLISTA KIRJOA.....	20
4.1 Rockabilly.....	20
4.2 Psykedeelinen rock.....	21
4.3 Glam rock.....	22
4.4 Punk.....	23
4.5 Goottirock.....	25
4.6 Heavy metal	26
4.7 Grunge rock	28
5 ROCKIN VISUAALISUUTTA 2000-LUVULLA	30
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	34
6.1 Tutkimusmenetelmän valinta	34
6.2 Viitekehys.....	34
6.3 Musiikkivideon analyysi.....	37
7 HAASTATTELUT.....	43
7.1 Haastateltavien valintaperuste	44
7.2 Haastattelun suunnittelu ja toteutus	45
7.3 Haastateltavat	46
7.4 Pukeutuminen bändissä.....	69
7.5 Rockkulttuurissa käytettyä symboliikkaa	73
8 TULOSTEN YHTEENVETOJA JA ANALYSOINTIA.....	75
9 POHDINTA	79
10 LÄHTEET.....	84

KUVIOT

KUVIO 1. Ramones.....	25
KUVIO 2. The sounds ja Deborah Harry 1977	33
KUVIO 3. Viestinnän perustekijät.	36
KUVIO 4. Viestinnän tehtävät.....	36
KUVIO 5. Buddy Holly ja Roy Orbison.....	39
KUVIO 6. Jimi Hendrix.....	40
KUVIO 7. Bootsy Collins.....	40
KUVIO 8. The Sex Pistols	41
KUVIO 9. Misfits.....	42
KUVIO 10. Poison.	42
KUVIO 11. Anthony Kiedis	43
KUVIO 12. Villen tyyliä.	52
KUVIO 13. J.V.:n tyyliä.	56
KUVIO 14. Emilian tyyliä ja asusteita.	59
KUVIO 15. Elinan tyyliä.	63
KUVIO 16. Mökö ja Placebon Brian Molko.....	66
KUVIO 17. Turpo. Promo 2005 ja keikalla.....	70
KUVIO 18. Rogue Angel keikalla.....	71
KUVIO 19. Rogue Angel. Promo 2006.	71
KUVIO 20. Machinen Men. Promo 2005..	72
KUVIO 21. Kamala. Promo 2006.....	73
11 LIITTEET	89
Liite 1. Haastattelurunko.....	89
Liite 2. Tatuojan sähköpostihaastattelu.....	92

1 JOHDANTO

Pukeutuminen on monitahoinen ilmiö ja sitä voidaan tarkastella monesta erilaisesta näkökulmasta. Pukeutumista voidaan tarkastella itse vaatteiden näkökulmasta, kuten vaate suunnittelussa ja tuotannossa usein tehdään, tai pukeutumiskulttuurin näkökulmasta, jolloin kohteena ovat pukeutumiseen liittyvät ilmiöt, muoti ja tyylit. Rajanveto ei useinkaan ole näin selkeä, sillä esimerkiksi vaate suunnittelun taustalle tarvitaan tietoa niin vaatteesta itsestään, materiaaleista kuin ajan ilmiöistäkin.

Pukeutumisen välityksellä luodaan visuaalinen kuva omasta persoonasta, minkä luomiseen vaikuttavat ihmisen sisäiset ajatukset ja arvot, kulttuuriset määräykset sekä sosiaaliset tekijät kuten muiden ihmisten mielipiteiden arviointi ja huomioon ottaminen. Visuaalisen kuvan kautta voidaan hahmottaa ulkoisten symbolien merkitystä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (Kaiser 1990, 182.)

1.1 Työn tausta

Tutkimuksen aihe nousi tutkijan mielenkiinnosta populaarikulttuuria ja musiikkia kohtaan. Tutkimuksella ei ole tilaajaa vaan tutkimukselle nähtiin tarve tutkijan ammatillisen suuntautumisen näkökulmasta. Aiemmin tutkija oli osallistunut työparina teoriaosuuden ajan Johanna Hämäläisen loppuun saattamaan tutkimukseen Nuoret ja pukeutumistyylin taustat. Aihetta haluttiin rajata tästä tarkemmaksi, eli rockkulttuurin kontekstiin, kuitenkin niin, että aiemmin hankittuja tietoja voisi osaksi hyödyntää.

Elämäntapa näkyy usein pukeutumisessa. Joillakin se näkyy niin vahvasti, että heitä voisi luonnehtia elämäntapapukeutujiksi. Elämäntavan värittämä pukeutuminen erottaa pukeutujan erilaisten elämäntapojen edustajista ja sitoo saman elämäntavan edustajia ryhmäksi. Näin rakennetaan identiteettiä ja kuulutaan johonkin. Tässä työssä pukeutumista tarkastellaan ilmiönä rockkulttuurin viitekehyksessä. Rockkulttuurissa pukeutumisella on vahvana viestinnällinen ja usein myös esteettinen puoli. Rockkulttuurin edustajat usein erottautu-

vat pukeutumisellaan muista ryhmistä ja samaistuvat vahvasti alakulttuuriseen ryhmäänsä.

1.2 Työn tavoitteet

Tämän tutkimuksen tavoite on koota ja päivittää tietoa rockpukeutumisen tyyleistä. Alakulttuurien tyylejä koskevat kirjat ovat usein hyvin spesifin ryhmittymän tyylin kuvausta. Tässä tutkimuksessa lähestytään pukeutumista elämäntapa-ajattelusta, tyylin viestittäessä rockelämäntapaa. Kohdehenkilöiden ulkoista olemusta tarkastellaan rockmielikuvien ja elämäntavan visuaalisen ilmentämisen näkökulmasta, pukeutumisen ja tyylin elementteihin syventyen. Rockpukeutumista pyritään tarkastelemaan niin kokonaisuutena kuin yksityiskohtia poimienkin. Vaikka haastateltavissa on molempien sukupuolien edustajia, tutkimuksessa ei pyritä vertailemaan sukupuolten välisiä tyylejä keskenään, vaan pukeutajat nähdään pikemminkin yksilöinä. Tosin huomioita tyttöjen ja poikien tyylien sekoittumisesta nousee esiin.

Aihe on ajankohtainen, sillä rockin visuaalisuus inspiroi niin valmisvaateteollisuutta kuin koko populaarikulttuurin kuvastoa monella tapaa. Myös elokuvissa, sarjakuvissa ja näyttelyissä sekä luonnollisesti musiikkivideoissa on 2000-luvulla näkynyt paljon rockestetiikkaa ja symboliikkaa, ja toisaalta rockestetiikka ammentaa näistä elementtejä itseensä. Nämä kulttuurin tuotteet usein kuvaavat myös tiettyyn tyyliin tai aikakauteen liitettyä pukeutumista ja tyyliä. Populaarikulttuurin tuotteista Tim Burtonin uusinta animaatiota *Corpse Bride* voisi pitää goottiestetiikkana sekä kantrilegenda Johnny Cashin elämäkertaelokuva *Walk the Line* hyvänä kuvauksena myös aikakauden musiikkiin liitettyihin pukeutumistyyliihin. Työtä voidaan hyödyntää niin suunnittelussa, markkinoinnissa kuin vaatetus- sekä kulttuurialan opinnoissa.

1.3 Tutkimusongelma

Tarkastelun kohteena on rock-elämäntavan näkyminen visuaalisuudessa ja omassa tyyliissä. Tavoitteena on tuoda esiin rockpukeutujien näkemyksiä

rockin visuaalisuudesta sekä heidän oman tyylin analysointia. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat noin 20–25-vuotiaat rockkulttuurin jäsenet. Nuorilla aikuisilla identiteetti on usein jo hahmottunut ja tyyli osittain vakiintunut. Rockpukeutujia on kaiken ikäisiä, mutta vahvimmin se liitetään nuorisokulttuuriin. Nuorten keskuudesta yleensä nousevat myös tyylien uudistaminen ja päivittäminen.

Tutkimusongelmana on, mistä rockpukeutuminen 1) rakentuu ja mistä 2) vaikutteet tulevat, rockpukeutumistyylien 3) kirjo ja ryhmittymät 2000-luvulla sekä 4) erottuuko ”aito” rocktyyli, sillä rock on nyt myös muotia.

Tutkimusongelman kysymyksiin päädyttiin, sillä haluttiin saada tietoa kohderyhmän näkemyksistä koskien 2000-luvun rockpukeutumista ja selvittää, ovatko musiikkiin liitetyt pukeutumistyyli enää yhtä selkeitä, kuin esimerkiksi Polhemus (1994) Street Style -kirjassaan esittelee. Selkeiden ja uusien tyylien nousemisen aikakausi näyttäisi loppuneen juuri 1990-luvulla grunge pukeutumiseen. Sen jälkeen rocktyylit näyttäisivät olleen vanhojen tyylien päivitystä ja yhdistämistä 2000-luvulle sopivaksi. Hypoteesina oli, että etenkin Suomessa, jossa yhteiskuntarakente on vakaa, tyylit ovat estetisoituneet ja sekoittuneet. Myös Polhemus viittaa tyylien sekoittumiseen ja valinnanvapauden lisääntymiseen kirjansa lopussa (ks. Polhemus 1994, 129 - 134). Lisäksi 2000-luvulla rockiin liitettyjen kuvien ja symbolien käyttö on lisääntynyt etenkin nuorten vaatteiden painatuksissa ja muodissa yleensä. Tämä osaltaan on lisännyt tyylien sekoittumista, mutta toisaalta myös vaikeuttanut ”aidon”, elämäntapaan perustuvan rocktyylin tunnistamista. Lisäksi symbolien merkityksen ja ilmaisuvoiman uskotaan vähentyneen.

1.4 Tutkimusmenetelmät

Toteutettava tutkimus on sisällöltään laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullinen tutkimus on tulkitsevaa eli hermeneuttista. Se tarkkailee yksittäistapauksia ja pyrkii tutkitun aineiston kuvailuun sekä merkitysten analysointiin. Laadullisesti tutkittavien ongelmien pääpiirteinä on niiden kontekstisidonnaisuus. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 22 - 27.) Tutkimus on kaksiosainen. Yksi musiikkivideo, Red

Hot chili Peppersien Dani California analysoitiin käyttäen Jakobsonin mallia. Toinen tutkimusmenetelmä on teemahaastattelu. Haastattelut ovat toteutukseltaan puolistrukturoituja teemahaastatteluja ja haastatteluissa on pyritty keskustelunomaisuuteen. Haastattelun edetessä on voitu suunnata kysymyksiä esille nousseisiin asioihin tarkemmin. Lisäksi tatuojaa haastateltiin sähköpostitse koskien rockin symboliikkaa. Haastattelu sopii useisiin tutkimuksiin, mutta sen valinnassa on otettava kuitenkin huomioon tutkimukseen liittyvät ilmiöt ja tutkimuksen luonne ja haastattelun tulee sopia tutkimuksen päämääriin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 15 - 16.) Teemahaastattelun lähtökohtana on tutkimuksen keskittyminen ihmiseen yksilönä, johon liittyy kiinteästi yksilön henkilöhistoria, kokemukset, ympäristön vaikutukset sekä yksilöä ympäröivä konteksti. Yksilöä tutkittaessa hänet tulee nähdä päämäärätietoisena, kokemusten ja sosiaalisen vuorovaikutuksen kautta itseään muokkaavana. Tutkimusmenetelmänä haastattelun katsotaan palvelevan parhaiten tutkimuksen tavoitteita, sillä tutkimusongelmaan liittyy tiiviisti tutkittavan tuntemukset, ajatukset sekä sosiaalinen konteksti. Teemahaastattelussa olennainen symbolijärjestelmä on kieli, mutta merkkijärjestelmänä etenkin tässä tutkimuksessa toimii myös pukeutuminen. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 16 - 17.)

Lisäksi tutkija on rockkulttuurin harrastajana havainnoinut ja tarkastellut pukeutumista muun muassa keikoilla, bändien keikka- ja promootio-valokuvista sekä tarkastellut rockin visuaalisuutta ja sen näkymistä muualla populaarikulttuurin tuotteissa ja eri medioissa. Näitä havaintoja peilataan osaltaan aineiston kanssa teoriaosuuden puolella ja yksi mediakulttuurin tuote, musiikkivideo, analysoidaan viestinnän teorioista poimittua Jakobsonin mallia soveltaen. Muitakin havaintoja pyritään tarkastelemaan Jakobsonin mallin näkökulmasta.

1.5 Aikaisemmat tutkimukset

Pukeutumista on tarkasteltu ilmiönä muun muassa kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta ja sosiologisesta näkökulmasta. Sosiaalisen kommunikaation muotona vaatetusta on tarkasteltu esimerkiksi sosiologian, estetiikan ja feministisen tutkimuksen konteksteissa ja useimmiten katsojan näkökulmasta. Pukeutuvan subjektin kokemuksia vaatteiden käyttäjänä on alettu tutkia vasta vii-

me vuosina. (Ahoniemi 2003, 77.) Käyttäjäsujektin kokemuksellista suhdetta vaatetukseen, identiteetin yhteen ilmentäjään, on kartoitettu vähän, vaikka ilmiö on haastava ja monitasoinen (mts. 77).

Susan Kaiser (1990) on tutkinut pukeutumista kokonaisuutena sisällyttäen siihen niin historiallisen, käyttötarkoituksiin perustuvan kuin viestinnällisenkin näkökulman. Kaiser painottaa tutkimuksessaan pukeutumisen kontekstuaalisuutta.

Sinikka Ruohonen (2001) on tutkinut nuorten pukeutumista sosiologisesta näkökulmasta. Nuorten pukeutuminen: erottautumista, elämyksiä, harkintaa -nimikin jo viittaa siihen, mitä tutkimus sisältää. Nuorten nähdään tuottavan pukeutumisellaan elämyksiä ja kokevan tarvetta erottautua toisaalta yksilöinä, toisaalta ryhmänä valtaväestöstä. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat kuitenkin olleet tätä tutkimusta nuoremmat henkilöt, jotka usein vielä etsivät tyyliään.

Paul Hodkinson (2002) on käsitellyt väitöskirjassaan Goth: identity, style and subculture laajasti goottialakulttuuria, yhtenä osana pukeutuminen. Ted Polhemus on kirjassaan Streetstyle (1994) esitellyt laajamittaisesti alakulttuurien tyylejä historiasta lähes nykypäivään. Lisäksi sosiologian piirissä on tutkittu jonkin verran rockkulttuuria, mutta usein visuaalisuus ja pukeutuminen on jätetty sivurooliin.

2 PUKEUTUMINEN JA SOSIAALINEN YMPÄRISTÖ

Kappaleessa 2 on yhtymäkohtia Johanna Hämäläisen Nuoret ja pukeutumistyölin taustat (2005) työn teoriaosuuden kanssa. Tutkija on ollut tässä työssä työparina teoriaosuuden ajan ja työt ovat tietopohjan muodostuksen jälkeen eriytyneet kahdeksi työksi. Tiedon muodostus tässä tutkimuksessa lähti pari-työssä hankittujen tietojen pohjalta, jonka jälkeen seuraavat kappaleet jatkavat työtä hyvin eri suuntaan. Tietojen käytöstä molemmissa töissä on yhdessä sovittu.

Pukeutuminen ja ulkonäkö käsitteinä mielletään usein synonyymeiksi. Pukeutuminen kattaa kaiken ulkonäön muokkaamisen, tapahtuipa se sitten vaateuksella, asusteilla, kampauksilla, tatuoinneilla tai lävistyksillä. Ulkonäöllä puolestaan tarkoitetaan ihmisen fyysisten ominaisuuksien ja pukeutumisen muodostamaa kokonaisuutta. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 4.) Vaatteet kuuluvat jokapäiväiseen elämäämme, ne ovat välttämättömyyshyödykkeitä. Ne merkitsevät kuitenkin käyttäjille hyvin erilaisia arvoja sekä erilaisten tarpeiden tyydyttämistä. Tarpeiden tyydyttäminen on kaiken toiminnan tavoite. Tarve on luonteeltaan dualistinen: tarpeella on samalla kertaa niin materiaallinen kuin symbolinenkin sisältö. (Anttila 2003, 32.)

Pukeutuminen voidaan Kaiserin (1990) mukaan jakaa kolmeen perspektiiviin: kognitiiviseen perspektiiviin, symbolisen vuorovaikutuksen perspektiiviin sekä kulttuuriseen perspektiiviin. Kognitiivinen perspektiivi perustuu ihmisen henkilökohtaisiin ajatusprosesseihin, havainnointiin sekä siihen, miten hän muodostaa käsityksen itsestään ja muista. Koska todellisuutta on vaikea hahmottaa kokonaisuutena, ihmisillä on tapana luokitella ja kategorisoida muita pohjautuen ulkoiseen olemukseen ja siitä saataviin vihjeisiin. Luokittelussa ihmisillä on pyrkimys jatkuvuuteen ja pysyvyyteen, mutta käsitykset joustavat tilanteiden, kontekstien, mukaan. Ihmiset etsivät ja käyttävät esteettisiä virikkeitä ympäristöstään. Muodin vaihtelusta johtuen uusia virikkeitä tuotetaan ja vastaanotetaan jatkuvasti. (Kaiser 1990, 33 - 35.) Sosiaalisia tapahtumia määritellään muiden ihmisten ja tilanteiden perusteella (Kaiser 1990, 37).

Symbolisen vuorovaikutuksen perspektiivissä Kaiser (1990) viittaa Hornin ja Gureliin kertoessaan ihmisten elävän symboliympäristössä fyysisen ympäristön lisäksi. He valitsevat ja käyttävät vaatekappaleita viestiäkseen ideologiansaan, arvomaailmastaan sekä yhteiskunnallisesta asemastaan sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Vuorovaikutuksessa olevien ihmisten symbolien ja reaktioiden samankaltaisuus on edellytys järkevien ja mielekkäiden ulkonäkövihjeiden saamiseksi. (Kaiser 1990, 39 - 41.) Kulttuurisella perspektiivillä tarkoitetaan perustaa, jonka kulttuuri luo ihmisen tavalle havaita ympäristöään. Vihjeitä luodaan ja vastaanotetaan osaksi ulkoiseen olemukseen liittyvien kulttuuristen vaikutteiden pohjalta. (Kaiser 1990, 41.) Pukeutumista ei voida selittää vain yhden ainoan näkökulman kautta. Pukeutumisen ymmärtämisen lähtö-

kohtana on sen kontekstuaalisuus sillä kognitiivinen, symbolinen ja kulttuurinen näkökulma ovat sidoksissa toisiinsa. Pukeutumiseen liittyvät merkitykset ovat aina oman aikansa ja kulttuurinsa tuotteita. (Honkavaara 2003, 277.)

2.1 Nuoret pukeutujina

Helven (2002) mukaan nuorisoksi luokitellaan yleensä alle 25 -vuotiaat, mutta psykologisissa kehitysteorioissa nuoruus päättyy 30 vuoden iässä. Psykologisen aikuisuuden saavuttaminen ei ole tae yhteiskunnallisen aikuisuuden saavuttamiselle vaan nuoruuden ja aikuisuuden raja on yhä hämärtyneempi (Helve 2002, 11.) Nuoruuden kehitystehtäviä ovat älyllisen ja sosiaalisen yhteyden, sukupuoliroolin, henkilökohtaisen arvo- ja normijärjestelmän sekä henkilökohtaisen elämäntavan kehittäminen. Pukeutuminen liittyy nuoren identiteetin rakentamiseen, jossa kehitysteorioiden mukaan on kysymys minäkäsityksen jatkuvuudesta. (Ruohonen 2001, 49 - 50.)

Nuoret heijastelevat helpoimmin yhteiskunnallisia muutoksia juuri pukeutumiseensa. Globalisoituminen ja teknologian leviäminen ovat tuoneet kaukaisetkin tapahtumat osaksi arkea ja näin tietoisuus maailman tapahtumista on lisääntynyt. Näillä asioilla on vaikutusta myös arvoihin ja asenteisiin. Maailma, jossa nykynuoret elävät on edellisiin sukupolviin verrattuna ennalta-arvaamattomampi, globaalimpi sekä urbaanimpi. (Helve 2002, 15, 27.) He ottavat vaikutteita monilta tahoilta ja heidän pukeutuminen on useimmin se seikka, joka jää kuvaamaan tiettyä aikaa. Pukeutuminen voi olla osalle nuorisista kannanotto, osalle ryhmään kuulumisen merkki, osalle muodikkaana olemista ja osalle itse ilmaisua esteettisesti. Pukeutuminen voidaan nähdä osana identiteettityötä: identiteettien luomisen, testaamisen ja vahvistamisen välineenä ja tuotoksena. Kaiserin (1990) mukaan pukeutumista saatetaan muuttaa, jos huomataan, että identiteettistä ja persoonasta pukeutumisen kautta lähetettävät vihjeet (merkitykset) ymmärretään väärin (palaute). Pukeutuminen heijastaa ihmisen itsetuntoa. Tutkimusten mukaan ihmiset, joilla on huono itsetunto, yrittävät kasvattaa sitä muita ihmisiä miellyttävän pukeutumisen kautta. Ihmiset, joilla on hyvä itsetunto, pukeutuvat useammin oman persoonansa ja identiteettinsä mukaisesti. (Kaiser 1990, 175.)

Nuoret hahmottavat maailmaa vahvasti kuvien kautta. Uuden informaatio- ja viestintäteknologian vaikutuksesta kirjojen lukemisesta on siirrytty paljolti visuaalisempaan maailmaan. (Helve 2002, 16.) Media suuntaa ihmisten mielipiteitä siitä, mikä kulloinkin koetaan kauniiksi, mikä on muodikasta ja millainen ulkonäöllinen rooli miehillä ja naisilla on. Media myös määrittelee erilaisten ihmisryhmien stereotyyppioita. (Kaiser 1990, 234.)

Helven (2002) mukaan aatteet perustuvat ideologioihin ja ismeihin kuten liberalismi, sosialismi, nationalismi, kommunismi, fasismi, ekologismi ja buddhismi. Ideologioilla on omia symboleita, joita voivat olla myös vaatteet ja jopa hiustyylit. Huoli aatteettomuudesta on usein kohdistunut nuoriin, jotka usein ovat poliittisesti ja uskonnollisesti passiivisia. Suurien ideologioiden vaikutus nuorten arvojen ja maailmankuvien jäsentymiseen tuntuisi vähentyneen. Helve ei kuitenkaan näe ideologioiden kadonneen, vaan pitää niitä vähemmän selkeinä kuin aiemmin. (Helve 2002, 17.) Nuoruusiässä identiteetti kytkeytyy ruumiiseen ja ulkoiseen olemukseen vahvemmin kuin missään myöhemmässä elämänvaiheessa. Ruumiillisuus on perinteisesti jaettu maskuliiniseen ja feminiiniseen ruumiiseen, mutta nykyään voidaan puhua myös androgynyisestä ruumiista. (Ruuhonen 2001, 129.)

Ruuhosen (2001) mukaan miehen rooliin ei perinteisesti ole katsottu kuuluvaksi kiinnostusta pukeutumiseen vaan pukeutumisen on katsottu olevan lähinnä ryhmään sulautumista. Tutkimuksen mukaan pojat saattavat kokea maskuliinisuutensa uhatuksi, jos he kiinnittävät ulkonäköönsä liikaa huomiota. (Ruuhonen 2001, 165.) Miesten pukeutuminen on muuttunut melko vähän viimeisen parin sadan vuoden aikana, verrattuna naisten pukeutumiseen. Nykyään rock- ja pop-kulttuuri ovat kuitenkin muokanneet etenkin miesten pukeutumista. Niiden kautta miesten pukeutuminen on saanut selkeämmin narsistisia ja ekshibitionistisia piirteitä, valtaa ja auktoriteettia kuvaavan pukeutumisen rinnalle. (Kokkonen 1996, 52 - 53.)

Ruuhonen (2001) toteaa, että naisen pukeutumiseen on tyypillisesti yhdistetty naiselliset värit, vaatteiden keveys, kiltteyskulttuuri, siisteyskulttuuri, miellyttämiskulttuuri ja kulutuskulttuuri. Nainen voi korostaa feminiinisyyttään edellä

mainituilla asioilla tai puolestaan häivyttää naisellisia piirteitä lainaamalla tyyliinsä maskuliinisempia ominaisuuksia, esimerkiksi löysempiä vaatteita. Ruohonen väittää tyttöjen olevan pukeutumisen suhteen strategisempia, suunnitelmallisempia ja tietoisempia pukeutumisen viestinnällisestä merkityksestä sekä pelaavan merkitysten muodostamisella. Naisten pukeutuminen on melko vapaamuotoista, mutta naisten pukeutumiseen kohdistuu myös paljon ristiriitaisia odotuksia, jotka vaikeuttavat pukeutumisvalintojen tekemistä. (Ruohonen 2001, 118, 138 - 140, 162 - 166.)

Kulttuuri ja aikakausi määrittävät pitkälle sen, mikä miehille ja mikä naisille on soveliaista pukeutumista (Ruohonen 2001, 129). Kuitenkin sekä tytöistä että pojista löytyy niitä, jotka pukeutumisessaan toimivat vastoin perinteisiä, omaan sukupuoleen kohdistettuja odotuksia, josta ovat esimerkkinä ”poikatyöt”, jotka häivyttävät naisellista kehoaan miehisiällä vaatteilla. Tämän päivän yhteiskunnassa poikatyöt ovat hyväksytyjä, mutta miesten feminiinisyyden herättää edelleen huomiota, hämmennystä ja paheksuntaa. (Ruohonen 2001, 118, 129, 166.) Rockpukeutumisessa yleistä on androgyynisyys ja sukupuoleen liitettyjen arvojen ja asenteiden kyseenalaistaminen.

Nuorten pukeutumiselle on tyypillistä esineiden ja vaatteiden muokkaaminen ja niiden merkitysten muuttaminen. Näin massatuotteiden identiteetti muokkautuu yleisestä ainutlaatuisiksi ja monille nuorille tärkeä yksilöllisyys korostuu. (Ruohonen 2001, 105.) Itse valmistamisen prosessi on väline ja mahdollisuus kehittää ympäristöä haluttuun suuntaan (Raunio 2003, 72). Tavoitteena voi olla näkyvyys, huomaamattomuus, esiin tuleminen, piiloutuminen tai riskien otto. Itse tekeminen tuottaa kontrolloinnin kokemuksia. (Mts. 72.) Värit vaikuttavat piiloutumisen ja näkymisen kokemukseen. Värillä voidaan siis nostaa itseä esiin ja toisaalta painaa taka-alalle. Yksilö saattaa varata tietyn värin vain erityistilanteisiin. (Raunio 2003, 71.) Orginaalius voidaan myös nähdä eri asiana katsojan ja tekijän näkökulmasta. Ulkopuolisen silmin tavallisena nähty voi käyttäjälle kuitenkin olla orginaali. Vaatteiden neutraaliutta voidaan osaltaan selittää myös korostuneella monikäyttöisyyden vaatimuksella: vaatetta tulee voida käyttää erilaisissa konteksteissa ja sosiaalisissa tilanteissa. (Koskenurmi-Sivonen 2003, 103, 102.)

Ruohosen (2001) tutkimusten mukaan nuoret ovat hyvin suvaitsevaisia erilaisen tyylien suhteen eivätkä arvostele henkilökohtaisia pukeutumismakuja. Sen sijaan vaatteiden symbolisella merkityksellä on vaikutusta pukeutumiseen. Vaateen symbolinen merkitys syntyy kun se liittyy johonkin tiettyyn asiayhteyteen. Tällöin pukeutumalla vaatteeseen, jolla on yleisesti ymmärretty symbolinen merkitys, voidaan tulla luokitelluksi esimerkiksi johonkin alakulttuuriin. (Ruohonen 2001, 58.)

Yhteiskunnan kasvaessa valtakulttuurin rinnalle syntyy nuorison alakulttuureita, joissa pukeutuminen on Ruohosen (2001) mukaan kapinointia ja välimatkanottoa aikuisten maailmaa kohtaan (Ruohonen 2001, 47). Valtaosa nuorista ei kuulu mihinkään alakulttuuriin, vaikka jotkut heistä saattavatkin pukeutua tiedostetusti tai tiedostamatta jonkun alakulttuurityylin mukaisesti. (Ruohonen 2001, 48.) Tietyn ryhmän vaatteisiin pukeutuminen viestii mukautumista ryhmän kirjoittamattomiin sääntöihin (Ruohonen 2001, 53).

2.2 Pukeutumisen viestinnällisyys ja vuorovaikutus

Kaiser (1990, 216) on osoittanut, kuinka pukeutumisella on käytännöllisen tehtävän lisäksi tehtävä toimia merkinä. Merkillä hän tarkoittaa pukeutumisen luomaa sosiaalista merkitystä jollekin toiselle. Vaatteet ovat merkityssisällöltään ilmaisuvoimaisia. Vaatekappaleet ovat kulttuuriin sidoksissa olevia tuotteita ja niiden merkitys vaihtelee muodon, värin, kankaan ja niiden eri yhdistelmien mukaan. Valitessaan vaatekappaleita ihminen voi miettiä ominaisuuksia ja piirteitä, joita hän vaatteillaan haluaa viestiä. (Kaiser 1990, 229.) Uotila (1994) puolestaan on pohtinut, kuinka pukeutumisella luomme pukeutumiskuvia, joilla saatamme ilmaista itsestämme asioita, joita emme ehkä koskaan ilmaisisi kirjallisesti tai suullisesti. Pukeutumiskuvalla Uotila tarkoittaa kulttuuri-filosofisesti ymmärrettyä kompleksista merkityskokonaisuutta, joka sisältää ulkoisen ja sisäisen merkityskokonaisuuden. Pukeutumiskuvalla kuvataan pukeutumista ilmiönä. Pukeutumiskuvaan merkitys latautuu kohdattaessa. Vaateen erityispiirre juuri onkin, että se siirtyy tilasta toiseen kantajansa mukana.

Jotta vaate toimisi pukeutumiskuvan elementtinä, sen siis tulee olla puettu kantajansa ylle. (Uotila 1994, 73.)

Uotilan (2003) mukaan J.C. Flugelin nimeämien pukeutumisen funktioiden, joita ovat koristautuminen, suojautuminen ja häveliäisyys, rinnalla voidaan nähdä myös esteettisyys, ilmaisullisuus ja funktionaalisuus. Esteettisen ominaisuuden katsotaan ilmentävän ympäröivää materiaalista ympäristöä, kun taas funktionaalisuus liittyy vaateen toiminnallisuuteen. Ilmaisullisuus puolestaan kuvastaa vaateen arvottamista, vaateen tarjoamaa statusta, identiteettiä tai imagoa. (Uotila 2003, 26.) Uotila (1994) näkee pukeutumisen varsin monitasoisena tapahtumana, jolla on sekä käytännöllinen, esteettinen että kommunikatiivinen ulottuvuutensa (Uotila 1994, 31).

Yksityisen ihmisen tyylin kehitykseen vaikuttavat kulttuuri, vallitseva ajanjakso ja muoti, sosiaalinen asema sekä elämäntyyli (Ruohonen 2001, 54). Tuotteiden valinnassa on käytettävyyden rinnalle noussut tuotteen koettu merkitys käyttäjän elämäntyylin muovaajana ja hänen arvojensa heijastajana. Käyttäjälle olennaista vaatetuksessa on, että se koettaisiin itselle merkityksellisenä, persoonallisesti hyvänä ja sosiaalisesti hyväksyttynä (Ahoniemi 2003, 77, 80). Ihanteena pukeutumisessa on se, että pukeutuminen olisi ulkoinen identiteetin jatkumo, mutta usein tyyliä käytetään myös epävarmuuden peittämiseen ja itsetunnon kohottamiseen (Ruohonen 2001, 166).

Postmodernille kulttuurille tyypillinen moniarvoisuus ja estetisoituminen ovat nostaneet ulkonäön, erityisesti vaatetuksen problematiikan kiinnostuksen ja tutkimuksen kohteeksi. Jatkuvan muutoksen maailmassa ihmisen henkilökohtainen identiteetti muodostuu yksilölle yhä tärkeämmäksi. Identiteetissä tarkastellaan itseä suhteessa muihin. Rajakohta tai muutos elämässä, kuten aikuistuminen tai uusi elämänvaihe, voi saada aikaan identiteetin rakennuksen, tarkennuksen tai vahvistamisen. Siksi omaa pukeutumista suunnitellessa usein pohditaan minän muuttunutta ja moniroolista paikkaa elämässä. Muutokset näkyvät ja usein niiden tahdotaan näkyvän pukeutumisessa ja ulkonäössä. (Ahoniemi 2003, 81.)

Honkavaaran (2003) viittaa Kaiseriin (1990) kertoessaan, että vaikka suunnittelijoilla on suunnitellessaan omat ajatuksensa ja merkityksensä, käyttäjät antavat vaatteille merkityksen itse yhdistellessään niitä omalla tavallaan ja omissa arvo- ja asennelähtökohdistaan. Merkitykset myös muuttuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Merkit liittyvät sosiaalisiin arvoihin, viestivät tunteista ja pyrkimyksistä sekä siitä, mitä haluamme kertoa itsestämme. (Honkavaara 2003, 269.)

Pukeutumisella viestiminen ja sen tulkitseminen on monimutkaista ja moniselitteistä. Pukeutumisen viestiin vaikuttavat itse asukokonaisuus, ympäristö sekä kulttuuriset ja historialliset kontekstit. Lisäksi tulkinta on riippuvainen katsojan persoonasta. (Kaiser 1990, 245 - 246.) Lisäksi viestijä tekee valintoja muun muassa siitä, miten viesti pannaan julki ja keiden käsille se saatetaan (Fiske 1994, 46). Pukeutumisen näkökulmasta tämä tarkoittaa juuri asun osien valintaa eli asukokonaisuuden muodostamista ja sosiaalisen kontekstin valintaa eli tilannetta, jossa asukokonaisuus toimii viestinä.

Alakulttuurien käyttämien merkkien saamat merkitykset riippuvat katsojan asemasta, eli siitä, tulkitseeko merkkejä alakulttuurin jäsen vai siihen kuulumaton henkilö. Samat merkit voivat siis saada erilaisia tulkintoja. (Perkkiö 2003, 185.) Mitä samankaltaisemmat koodit vuorovaikutuksessa olevilla ihmisillä on, eli mitä yhtenevämpiä merkkijärjestelmiä he käyttävät, sitä enemmän pukeutumisen sanomalle tahoillaan annetut merkitykset muistuttavat toisiaan (Fiske 1994, 60, 62).

Kaikki koodit perustuvat yhteisöllisyyteen. Koodien peruseriaatteiden tulee olla yhtenäisiä ja käyttäjien hyväksymiä. Yleensä koodit hyväksytään tavan ja käyttötottumuksen voimasta. Samaan kulttuuriin kuuluvilla ihmisillä on samansuuntaisia odotuksia. Tapa puolestaan luo odotuksia, että ihmiset esimerkiksi pukeutuvat ja käyttäytyvät tietyllä tavalla. Esteettiset koodit lukeutuvat tapaan perustuviin koodeihin, ja niihin vaikuttaa ratkaisevasti kulttuurinen konteksti. Tapa perustuu toisteeseen. Näin tiedon uloskoodaus helpottuu ja syntyy kuva tiettyyn kulttuuriin kuulumisesta, samanlaisista kokemuksista ja turvallisuuden tunteesta. Esteettiset koodit ovat usein nopeasti muuttuvia ja osaksi siitä syystä poikkeavat uloskoodaukset ovat yleisiä. (Fiske 1994, 103 - 104, 108 - 109.)

Perkkiö (2003) viittaa artikkelissaan Hebdigen (1979) esittämään esimerkkiin punkkareiden hakaristin käytöstä. Valtaväestölle hakaristi merkitys oli rasistinen ja negatiivissävytteinen. Punkkarit kuitenkin käyttivät hakaristiä viittamaan punkkiin sisällytettyyn ajatukseen ”No Future”. Hakaristi kun perinteisesti viittasi natsisaksaan, jolla ei ollut tulevaisuutta. Lisäksi hakaristiä käytettiin sen shokkiarvon vuoksi. (Perkkiö 2003, 185.)

2.3 Muoti ja tyyli

Nykysuomen sanakirjan mukaan muoti on ”jollakin elämän alalla kulloinkin vallalla olevan maun mukainen yleinen tapa tai käytäntö, vallitseva makusuunta, kuosi, tapa, tyyli; usein erikoisesti pukeutumisen alalla vallitsevasta muodista” (Nykysuomen sanakirja 1996).

Muoti tarjoaa ihmisille mahdollisuuden rakentaa ja ylläpitää sekä ryhmä- että yksilöidentiteettiään (Koskennurmi-Sivonen 2003, 6). Muodikkaalla pukeutumisella pyritään toisaalta erottautumaan toisaalta samaistumaan esimerkiksi muotikuvien luomiin kauneuskäsityksiin. Muoti yhdistää aina jotakin ryhmää ja samalla erottaa sen toisista. (Laiho & Leino 1988, 30.)

Mielipidemittausten mukaan muodikasta pukeutumista pidettiin aiemmin hienosteluna ja turhamaisuutena. Nykyään halutaan olla tyylikkäitä ja muodikkaita, sillä urbaanissa maisemassa erottaudutaan visuaalisen julkisivun avulla. Muodin maailma voi tuntua raa’alta. Se tuntuu pakottavan ostokierteeseen ja jatkuvaan julkisivun muokkaamiseen sosiaalisen ja yhteiskunnallisen hyväksynnän saavuttamiseksi. (Laiho & Leino 1988, 7.) Aina kuitenkin löytyy niitä, jotka vastustavat muotia ja niitä, jotka käyttävät muotia omien toiveidensa ja mielitekojensa mukaisesti. Muoti ei ole pelkkää manipulaatiota, muttei suurta valinnanvapauttakaan. Toisaalta se voi orjuuttaa tai olla väline itseilmaisulle ja tyylileikeille. Yhtenä vaihtoehtona on myös välinpitämätön suhtautuminen. (Mts. 7.)

Muoti on dynaaminen ilmiö, joka sitoo yhteen estetiikan, kulttuurin, talouden ja jokapäiväisen elämän (Koskennurmi-Sivonen 2003, 15). Muoti on myös prosessi, jolle ominaista on ajallisuus ja muutos, se omaksutaan ja hylätään. Muodit leviävät eri tahdissa, eivätkä kaikki ihmiset omaksu läheskään kaikkia muoteja. Muodin hyväksyminen perustuu sosiaalisesti korrektiin tunteeseen. (Mts.15.) Koskennurmi-Sivonen (2003) toteaa, että Wilsonin mukaan muoti on visuaalisen taiteen muoto. Yksilötasolla Wilson korostaa, että muoti antaa ihmiselle mahdollisuuden ilmaista itseään esteettisesti sekä tarjoaa välineen makukokeiluille. (Mts. 5, 110.)

Muoti on jotain uutta, muttei välttämättä siinä mielessä, että olisi luotu jotain ratkaisevasti erilaista. Kynnisimmät ovat sitä mieltä, että muoti kierrättää loputtomasti vanhoja ideoita tarjoamatta juuri mitään uutta. Pukeutumisen kohdalla muoti voidaan nähdä tuotteena: se ilmenee vaatteissa ja muissa ulkonäön tekijöissä. (Koskennurmi-Sivonen 2003, 5.) Jossain määrin muoti koskee monia ihmisiä ja sitä näin ollen voidaan pitää sosiaalisesti kollektiivisena ilmiönä. Kaikki eivät tietenkään koskaan hyväksy kaikkia muoteja, mutta kukaan ei myöskään voi olla yksin muodikas. Muodin hyväksymisessä tärkeää on, kuinka sosiaalisesti merkittävänä kuluttajat sitä pitävät. (Mts. 5.)

Muoti toimii yksilöllisyyteen ja persoonallisuuteen avittavana välineenä, mutta se viestii myös tiettyyn ryhmään kuulumista. Tänä päivänä pukeutuminen kuvastaa identiteettiä, tai vaatteiden oletetaan heijastavan kantajansa minää ja ajatusmaailmaa. Ihmiset vertailevat jatkuvasti toistensa pukeutumista suhteessa henkiseen olemukseen ja tekevät siitä johtopäätöksiä. Pukeutuminen on sosiaalista peliä, jossa vaatteet voivat olla yhteneväisiä kantajansa persoonan kanssa, tai niillä voidaan johtaa katsoja täysin päinvastaiseen vaikutelmaan. (Kokkonen1996, 53 - 54.) Pirstoutunut muoti näkyy eri kohderyhmille suunnattuna muotina ja muodinluojina. Kohderyhmien tyyllilliset eroavaisuudet eivät enää johdu sosiaaliluokista, vaan pikemminkin identiteettiin vaikuttavien pysyvien tekijöiden rajojen ylityksistä. Muotiin vaikuttavat tänä päivänä sekä markkina- ja talousvoimat että alakulttuurit. (Kokkonen 1996, 46 - 48.)

Nuorisomuoti jäljittelee usein kapinoivia alakulttuureita ja tuo niitä perusnuorisolle hyväksytyimmässä muodossa. Esimerkiksi lähiaikoina nuorisomuotiin on

tuotu vaikutteita punkkulttuurista. Punktyyli muodikkaana vaateuksena on huomattavasti hyväksyttävämpää kuin sen alakulttuurisessa merkityksessä. (Ruohonen 2001, 32 - 33.) Tutkimuksen mukaan nuoret mieltävät hyvän pukeutumismaun yksilöllisesti tuotetuksi ja henkilön arvomaailmaan sointuvaksi. Vaatteista ja asusteista täytyy muodostua kokonaisuus, joka pukee ja kuvaa kantajaansa. (Ruohonen 2001, 60.)

Tyyli heijastaa yksilön identiteetin kehitystä, sillä identiteetin pyrkimyksenä on jatkuvuus ja tyyli puolestaan voidaan luokitella varsinaiseksi tyyliksi vasta toistuttuaan (Ruohonen 2001, 42). Ruohonen (2001) kertoo, kuinka Schulzen (1997) mukaan tyyliä voidaan pitää sekä toistuvana, eli ihminen mieltyy joihinkin asioihin ja valitsee ne yhä uudestaan tyylilleen uskollisena, että kollektiivisena eli sisäisistä motiiveista tuotettuna asiana. Eri teorioiden mukaan tyyllillä on paitsi elämyksiä, myös kulttuurista pääomaa tuottava vaikutus. Tyyli tuottaa elämyksiä parhaimmillaan silloin kun se on sisältäpäin tuotettua ja itse löydettyä. Itsetunnon kohottajana sekä epävarmuutta poistavana tekijänä tyyli toimii tehokkaimmin valmiiksi kopioituna. (Ruohonen 2001, 40 - 42.)

Ruohosen (2003) mukaan Schulze (1997) jakaa estetiikan ja tyylin kolmeen osaan. Tyylin merkitystasoa ovat siitä saatava elämyksellinen nautinto, sosiaalisten erojen ja yhteenkuulumisen symboloiminen eli distinktio ja elämänfilosofia. (Ruohonen 2001, 43 - 44.) Tyylin tavoitteena voi Schulzen mukaan olla pyrkimys arvostukseen, sovinnaisuuteen, turvallisuuteen, itsetoteutukseen tai stimulaatioon. (Ruohonen 2001, 44.) Persoonalliselle tyyllille tyypillistä on moniulotteisuus. Schulze on kuvailut, että tyyllillä on analyttinen päämäärä ja että persoonallinen tyyli on avointa. Elämysorientaation lisäksi tyyliin yhdistetään myös toimintaorientaatio ja arvot. (Ruohonen 2001, 45.)

Tyyli on sekä merkki että merkitys. Merkkinä tyyli toimii pukeutumisessa ja merkityksenä siitä saatavana tunteena, ideologiana tai filosofiana. Yksilölle ominainen tyyli ja identiteetin rakennusosa muodostuu vasta yksilön ja tyylin ollessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Ruohonen 2001, 42.)

Heinämaa (1996) toteaa, että Marleau-Pontyn mukaan tyylin käsite on luonteeltaan dynaaminen. Tyyli on ominaisuuksien tai tekojen pysyvän kokoelman

sijaan avoin ja epätäydellinen rakenne. Pukeutumistyyli esimerkiksi ei ole väri-
rien, muotojen, vaatekappaleiden ja jalkineiden yhdistelmä vaan pukeutumi-
sessa rakentuva värien ja muotojen jatkumo. Tyyllinen identiteetti ei edellytä
ydintä tai pysyvyyttä vaan kyse on muutoksen luonteesta (Heinämaa 1996,
158.)

Heinämaa (1996) esittelee Husserlin (1950) näkemyksen, jossa hän kuvaa
yksilöidentiteetin ”tyyliksi, joka muodostuu tekemisen jatkumossa, menneissä,
nykyisissä ja tulevissa teoissa”. Vaikka teot ovatkin ohimeneviä, ne kuitenkin
toteuttavat ja muokkaavat tekemisen tyyliä. (Heinämaa 1996, 158.) Pukeutu-
misen näkökulmasta henkilökohtaisen tyylin käsitteeseen liittyvät menneet,
nykyiset ja tulevat pukeutumisteot.

3 ROCKIN JA NUORISOKULTTUURIN SYNTY

Rock on muun populaarimusiikin ohessa keskeinen osa länsimaista nuorisokulttuuria. Rockmusiikin ideologiset juuret liikkuvat kapinallisuudessa, vastakohtaisuudessa ja nuorisokulttuurin syntymisessä. Rock on 1950-luvulla syntynyt populaarimusiikin tyyli, joka jakautuu useisiin alalajeihin. (Frith 1988, 58.) Rockkulttuurin käsitteeseen voidaan katsoa kuuluvaksi rockmusiikin eri lajit, äänilevyteollisuuden, tähtikultin, rocklehdistön sekä sosiaalisia liikkeitä. Yleisessä ajattelussa rockmusiikki mielletään nimenomaan nuorisomusiikkina ja nuorisokulttuuriin liittyvänä ilmiönä. (Söderholm 1987, 13.) Popin ja rockin erittely on usein musiikin saralla teennäinen ja monitulkintainen. Toisaalta rockmusiikkikin on populaaria eli poppia. Tässä työssä rock käsitetään kuitenkin poppia rankemmaksi, rockiin usein kuuluu ”säröiseksi” vahvistettu sähkökitara. Olennaista on myös itsetekemisen mentaliteetti; useat popbändit kun vain esittävät heille kirjoitetun materiaalin (ks. Ilmonen 2003, 194). Tämä ei kuitenkaan ole mikään yleistettävissä oleva väite, sillä popmusiikkia kirjoitetaan usein myös itse.

Rock and rollin nousu

Sana "rock" on lyhennys termistä "rock and roll", joka on rockmusiikin ensimmäisen suuntauksen nimi. Sen vaikutteet ovat peräisin mustasta musiikista,

afroamerikkalaisesta rhythm and bluesista. Myös country-musiikilla oli suuri vaikutus musiikkityyliin. 1950-luvulla rock and roll muodosti vetovoimaisten artistiensa avulla tärkeän pohjan länsimaiselle nuorisokulttuurille. (Rock and roll 2006)

1950-luvulla musiikkityyliin tuli räväkkyyttä ja aggressiivisuutta. Kitarariffit nousivat tärkeämpään osaan ja siirryttiin nopeaan ja tasaiseen rytmiin. Myöhemmin rockmusiikille tyypillinen särjetty kitarasoundi ei vielä kuulunut 1950-luvun musiikkiin, mutta sitä on 1960-luvulta alkaen käytetty myös rock and rollissa. Samoin 1950-luvulla bassona käytettiin vielä akustista pystybassoa. Sähköinen bassokitara yleistyi 1960-luvun alussa. (Rock and roll 2006.)

Yhtenä ensimmäisistä rock and roll -kappaleista pidetään vuonna 1955 ilmestynyttä Bill Haley and the Cometsin singleä "Rock Around the Clock" (Ilmonen 2003, 192). Ylipainoisesta Bill Haleysta ei kuitenkaan ollut nuorison suureksi idoliksi. Tähän tehtävään sopi paremmin Elvis Presley. Presleyn ohella 1950-luvun tärkeimmät rock and roll -artistit olivat Chuck Berry, Buddy Holly, Jerry Lee Lewis ja Little Richard. (Rock and roll 2006.) Buddy Holly oli yhdysvaltalainen laulaja, lauluntekijä, kitaristi ja yksi rockin pioneereista. Holly vaikutti merkittävästi muun muassa Beatlesin ja Rolling Stonesin musiikkiin. (Buddy Holly 2006.)

Rock n' Roll -ilmiö 1950-luvulla

Rock and roll synnytti aikanaan ilmiön, joka joutui valtakulttuurin kauhistelomaksi. Aikalaistensa korvissa rock and roll -musiikki kuulosti aggressiiviselta ja se koettiin lasten vanhempien parissa vaarallisena. Varhaista rock and rollia vastaan käytiin kristillismoralistista taistelua. 1950-luvulla esitettiin rockin olevan paholaisen musiikkia. Rock and rollin syytettiin myös olevan liian seksuaalista, auktoriteetteja uhmaavaa sekä vähintään turmiollista. (Saaristo 2003a, 11.) Bill Haleyn kappaletta "Rock around the Clock" oli käytetty elokuvassa Blackboard Jungle (1955) kaoottisessa kohtauksessa, ja elokuvan esittämisen yhteydessä eri maissa tapahtui paikoin nuorison mellakointia. Myös Suomessa elokuva sai aikaan järjestyshäiriöitä. Monet vanhemmat ihmiset toivoivat rock and rollin jäävän vain lyhyeksi ilmiöksi, joka pian unohdettaisiin. (Rock and roll 2006.)

Rock and rollin vaikutus

Jatkumo rock and rollista myöhempään rockmusiikkiin ei mene yksinomaan rock and rollin kautta, vaan 1960-luvun rockartistit palasivat uudestaan vanhempaan bluesiin ja rhythm and bluesiin. Rock and roll oli kuitenkin musiikillisten vaikutteiden lisäksi luonut sen musiikillisen asenteen ja kulttuurisen pohjan, jolle myöhemmät rockartistit muodostivat musiikkinsa. (Rock and Roll 2006.)

Rockmusiikki muodostui jo 1960-luvun jälkipuolella tunnelmaltaan ja lähestymistavaltaan hyvin erilaiseksi tyyliksi kuin 1950-luvun rock and roll, mutta jotkut myöhemmin syntyneet tyyllilajit, kuten punk, ottivat taas vaikutteita vanhasta 1950-luvulla syntyneestä rock and rollista. Suomesta voidaan mainita 1970-luvun suosituimpiin kuulunut yhtye, Hurriganes, jonka musiikki pohjautui vahvasti perinteiseen rock and rolliin. Yhtye sai alusta alkaen mainetta hurjalla ja energisellä lavaesiintymisellään. (Rock and roll 2006.)

4 ROCKTYILIEN HISTORIALLISTA KIRJOJA

Musiikki on ilmaisumuoto, jossa nähty, kuultu ja sanottu kietoutuvat erottamattomasti yhteen (Perkkiö 2003, 165). Musiikki on usein keskeinen tekijä nuorten luomissa alakulttuureissa (Laiho & Leino 1988, 61). Ulkoinen olemus on osa rockia ja rocktähdet vaikuttavat niin alakulttuurien tyyliin kuin muotiteollisuuteenkin (mts. 90). Rockpukeutumistyyliä voidaan luokitella lukuisilla tavoilla, samoin kuin itse musiikkiakin. Vaikkeivät monet tyyleistä esiinny enää 2000-luvulla sellaisinaan, auttaa tyylien historiallisten taustojen lyhyt esittely nykypäivän tyylien vaikutteiden tunnistamista.

4.1 Rockabilly

Rockabilly on yksi rockmusiikin tyyleistä. Rockabilly yhdistelee vaikutteita countrysta, rhythm and bluesista ja rock and rollista. Tälle musiikkityylille on

myös tyypillistä, että jotkut yhtyeet käyttävät pystybassoa. Rockabilly syntyi 1950-luvulla ja nousi uudestaan muotiin 1970-luvun lopulla myös Suomessa. 1970- ja 1980-luvun vaihteessa rockabilly nousi uuden aallon ohella nuorison suosituimmaksi musiikiksi Suomessa. Tyyliuunnan ja koko Suomen ykkös-nimenä oli yhtye Teddy & The Tigers. Myös brittiläiset Matchbox ja Crazy Cavan & His Rhythm Rockers olivat Suomessa huippusuosittuja. Vuosina 1981–1982 amerikkalainen The Stray Cats oli yksi suosituimmista yhtyeistä Suomessa ja saavutti laajaa suosiota myös muiden kuin rockabilly-fanien keskuudessa. (Rockabilly 2006.)

Rockabilly pukeutumisessa, niin kuin musiikissakin, näkyy mustan kulttuurin vaikutus. Tarkkoja mustasta kulttuurista tulleita pukeutumisen piirteitä on kuitenkin vaikea nimetä. 1950-luvulla rockabilly toi miesten pukeutumiseen koris- tautumista kuten brodeerauksia ja näkyviä tikkauksia. Puvun housut olivat pussittavat ja kapenivat lahkeisiin. Miehet käyttivät vapaasti myös valkoista ja pastellisävyjä. Rockabilly synnytti myös toisenlaisen pukeutumistyylin, elokuvista vaikutteita ottaneen farkkutyylin. (Polhemus 1994, 41.)

Rockabillyn ja punkin kohtaaminen loi psychobillyksi kutsutun tyylin 1980-luvulla, jonka pukeutumisessa rockabillyn farkkutyyliin yhdistyi punkin räjäisyys (Polhemus 1994, 102). Rockabilly ja psychobilly tyylien edustajia on vielä runsaasti Suomessakin ja alakulttuurin tapahtumat ovat suosittuja. Touko- kuussa 2006 Tampereella järjestetty psychobilly-tapahtuma ulkomaisine bändierineen näkyi selvästi päivän ajan kaupunginkeskustan katukuvassa.

4.2 Psykedeelinen rock

Psykedeelinen rock on käsite, jolla viitataan 1960-luvun jälkipuoliskon rock-musiikkiin, jossa blues-vaikutteista irtauduttiin kauas ja tavoiteltiin tietoisesti uudenlaisia "psykedeelisiä" eli tajuntaa laajentavia säveliä ja mielikuvia. Psykedeelinen rock liitetään usein hippikulttuuriin. Tärkeässä osassa tässä musiikissa oli särjetty sähkökitarasoundi ja usein mukana oli myös efektilaitteita äänimaailmaa muuttamassa. Kyseessä ei ole kovin selkeästi määriteltävä tyyli- lilaji. (Psykedeelinen rock 2006.)

Monet 1960-luvun jälkipuoliskon tunnetuimmista artisteista tekivät psykedeelistä rockia. Näihin kuuluvat esimerkiksi The Doors ja The Jimi Hendrix Experience. Samoin osa Beatlesin ja Rolling Stonesin 1960-luvun lopun tunnetuista kappaleista ovat psykedeelistä rockia. Psykedeelinen rock on populaarimusiikin historiassa linkkinä blues-rockin ja sitä seuranneiden hevin ja progressiivisen rockin välissä. Hevin pioneirit, kuten Black Sabbath, jatkoivat raskaan kitaravetoisen musiikin kehittelyä siitä mihin psykedeelinen rock jäi. (Psykedeelinen rock 2006.)

Ajan pukeutumiselle tyypillistä ovat eloiset värit ja kuosien sekamelska yhdistettyinä liioitteleviin koristuksiin ja asusteisiin. Vaikutteita koristeluun otettiin usein esimerkiksi armeijan ja torvisoittokunnan perinteisistä univormuista. Jimi Hendrixin usein käyttämä takki (ks. kuvio 6) ja The Beatlesin Sergeant Pepper -levynkansi ovat esimerkkejä tästä. (Polhemus 1994, 61 - 63.) Polhemus (1994) painottaa, että psykedeelistä vallankumousta ja hippien ”flower poweria” ei pidä sotkea keskenään. Pukeutumistyylyissäkin oli eroja, esimerkkeinä materiaalit. Hipit käyttivät paljon etnisvaikutteisia, luonnonmateriaaleista tehtyjä vaatteita kun taas psykedeelisen tyylin kankaat olivat usein synteettisiä ja sci-fi ja teknologiavaikutteisia. (Mts. 63.)

4.3 Glam rock

Glam rockin tyypillisiä piirteitä ovat vahvat lavaesiintymiset, huomiota herättävä pukeutuminen, identiteeteillä leikittely ja ironia. Glam saattaa sisältää yhtä lailla makaabereja ja dekadentteja kuin elämänmyönteisiä ja iloisia piirteitä. Tyyliuunnan kuuluisin edustaja ja tietyssä mielessä myös kehittäjä oli David Bowie 1970-luvun alussa. Vuonna 1972 hän nousi maailmanmenestykseen albumillaan *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars*. Albumi ja lavashow rakentuivat Bowien alter egon, Ziggy Stardustin, ympärille. Ziggy oli kuvitteellinen, ulkoavaruudesta maan pinnalle laskeutunut rocktähti. Hänen imagoonsa kuuluivat vahva meikki, punaiseksi värjätty piikkitukka ja kimaltavat asusteet. (Baddeley 2002, 239.) 1973 pidetyssä konsertissa Bowie lavasti hahmonsa kuoleman. Kun rock oli aiemmin edustanut artistista

lahjomattomuutta, autenttisuutta ja rehellistä itseilmaisua, voidaan Bowien teatraalista leikkelyä imagoilla ja salaperäisillä tarinoilla pitää murroksena populaarimusiikin historiassa (Laitinen 2004).

Vaikka glam rock korosti pintaa ja ulkoista eleganssia, se ei välttämättä ollut sisällötöntä musiikkia. Glam tyyli teki unisex-tyylistä todellisuutta. Miehet ja naiset pukeutuivat samaantyyliin, käyttäen platform-kenkiä sekä hohtavia ja kimmeltäviä materiaaleja. (Polhemus 1994, 75.) Monet 1970-luvun alkupuolen arvostetuimmista rock-levyistä ovat glam-yhtyeiden ja -artistien tekemiä. 1970-luvun lopulla punk- ja goottityylit kehittyivät glam-tyylin pohjalta. (Glam rock 2006.)

Glam rock -tyyliin on toisinaan liitetty myös joitakin hard rock -yhtyeitä, kuten KISS, Guns N' Roses, Hanoi Rocks ja Mötley Crüe. Vaikka glam rockiksi määritellään loppujen lopuksi vain melko harva yhtye, monet ovat ottaneet etenkin ulkonäöllisiä vaikutteita siitä. (Glam rock 2006.)

4.4 Punk

Punkin katsotaan olevan 1970-luvulla syntynyt nuoriso- tai vastakulttuuri. Punkliikkeen ja punkrockin katsotaan saaneen alkunsa New Yorkissa, jossa perustettiin vielä tuntematonta New Yorkin underground-musiikkikulttuuria käsittelevä lehti. Lehti sai nimekseen Punk ("retku") ja pian tällä alettiin tarkoittaa myös musiikkityyliä. Punkkulttuuriin kuuluu kiinteästi rockmusiikin tyyliä, jolle on ominaista nopea tempo, yksinkertaiset kappalerakenteet, aggressiivinen esitystapa, rosoinen soundi sekä tekninen viimeistelemättömyys. Sanoituksiltaan punk rock on usein kantaaottavaa ja punkkulttuuriin yhdistetään anarkistisesti sävyttynyt arvomaailma ja elämäntapa. (Punk 2006.) Yhdysvaltalaiset Television ja Ramones, ja toisaalta brittiläiset Sex Pistols ja Clash on nähty punkrockin tärkeimpinä pioneereina. Amerikkalaisessa punkissa korostui hauskanpito ja huumori, kun taas brittibändit olivat usein yhteiskuntakriittisiä ja poliittisesti aktiivisia. (Saaristo 2003b, 94.)

Eriytisesti Britanniassa kasvava työttömyys ja taloudellinen taantumus antoivat punkkareille ”taisteluhuudon No Future”. Punkkareiden hakaristi-koristelun taustalla oli halu käyttää kulttuurissa yleisesti torjuttuja symboleja. Lisäksi tämän nähtiin viittaavan toivottomuuteen ja dekadenssiin: Natsi-Saksalla kun ei ollut tulevaisuutta. Punkin ideologiana voitiinkin Söderholmin mukaan nähdä anti-ideologia, jota ilmennettiin ärsytystä ja harhautusta -toiminnan kautta. Ärsyttämällä tarkoitettiin perusinstituutioiden, kuten hallinto, kirkko, armeija tai poliisi, vastustamista ja halveksimista. Harhauttamisella puolestaan viitataan symbolien käyttöön niin, ettei käyttäjä ole sitoutunut symboliin yleisesti liitettyyn aatteeseen. (Söderholm 1987, 63 - 64.) Punkin visuaalisuuteen myös liittyvät hulluuteen ja poikkeavuuteen viittaavat eleet ja ilmeet voidaan Söderholmin (1989) mukaan kenties nähdä karnevalismina sekä epänormaalin tekemisenä normaaliksi, osaksi omaa egoa (Söderholm 1989, 65).

Söderholmin (1987) mukaan punk sosiaalisena liikkeenä oli alusta lähtien epäakateeminen ilmiö: intellektualismi ja sofistikoitunut filosofointi ei kuulunut mitenkään olennaisesti punkkiin. Punkkia voidaan pitää yhtenäisenä sosiaalisena liikkeenä ainoastaan tiettyjen ulkoisten, kuten pukeutumistyylin ja musiikkinlaji-identiteetin, piirteiden mukaan. Punk oli kuitenkin ilmiönä ristiriitainen, eikä sillä ollut sosiaaliselle liikkeelle yhtenäistä todellisuuskäsitystä eikä arvostruktuuria. Punkin yksi keskeisimmistä ajatuksista kuitenkin oli, että kuka tahansa voi tehdä musiikkia. Punkista tuli nopeasti myös media-ilmiö: päivälehdet liittivät punkin julkisuuskuvaan usein harhaanjohtavasti väkivaltaisuuden ja fasistisuuden, kun taas musiikkiliikkeet näkivät punkin rockmusiikin uudistusliikkeenä. Yleisesti julkisuudessa hakaneula sinänsä alkoi symbolisoida punkkia. Punkkareille itselleen hakaneula oli paljolti koriste, joka aiheutti pelkoa siinä missä resuinen nahkatakki ja pystyyn leikatut värjätyt hiuksetkin. (Söderholm 1987, 46, 49.)

Punkin formatiivisessa vaiheessa 70-luvulla punkkareiden pukeutuminen oli varsin heterogeenistä, vaikka lehdistö yrittikin yhdenmukaistaa punkkareita. 80-luvun punkissa oli pukeutumistyylejä tarkastellen jo enemmän yhtenäisyyttä. Miespuolisten punkkareiden pukeutumiseen kuului yleensä niitein ja erilaisin iskulausein koristeltu nahkatakki, kirkuvan värinen irokeesikampaus sekä maihinnousukengät. Kaulaan usein kiedottiin koiran panta ja korvasta roikkui

hakaneula. Tyttöjen pukeutumisen hajonta oli suurempaa. (Söderholm 1987, 54.) Itsetekemisen idea näkyi punkmusiikin lisäksi pukeutumisessa: nahkatakkeja kustomoitiin liittämällä niittejä, bändimerkkejä ja rintanappeja. (Polhemus 1994, 90.) Myös yhtyeiden tyyliä jäljiteltiin jonkin verran. Yhdysvaltalaisen Ramonesin tyylistä muodostui univormu kannattajien keskuudessa ja sitä näkee vielä nykyäänkin. Ramones tyyliin kuuluivat kapealahkeiset farkut, tennarit ja nahkatakki (ks. kuvio 1).

KUVIO 1. Ramones (Line 1997).

4.5 Goottirock

Goottirock kehittyi punkista 70-luvun lopulla. Ensimmäisinä goottirockyhtyeinä voidaan pitää brittiläisiä yhtyeitä kuten Siouxsie And The Banshees, Joy Division, The Cure ja Bauhaus. Goottirockin usein katsotaan syntyneen, kun Bauhaus julkaisi debyyttisinglensä Bela Lugosi's Deadin vuonna 1979. (Goottirock 2006.)

Luonteenomaista tälle tyylisuuntaukselle on kohtalokkuus ja synkät sävyt. Musiikkia usein kuvattiin sanoilla synkkä ja makaaberi (Hodkinson 2002, 4). Sanotukset käsittelevät usein synkkiä asioita, kuten kuolemaa, mutta monesti myös iloisia asioita, kuten tanssimista ja rakkautta. Punkin ulospäin suuntautunut aggressiivisuus on käännetty introspektiiviseksi. Tällä hetkellä suosiota Suomessa nauttii Helsingissä perustettu The 69 Eyes, jota monet eivät kui-

tenkaan pidä goottirokkina, vaan siitä vaikutteita ottavana rokkibändinä. (Goottirock 2006.)

Alkuaikoinaan 1980-luvulla goottityyli erosi vielä huomattavasti nykyisestä. Tuolloisessa muodossaan tyyli oli sekoitus punkia ja nykyistä goottityyliä. Siouxsie And The Banshees yhtyeen Siouxsie Sue oli ulkonäöllään goottityylin edelläkävijä, vaikkakin kieltäytyi goottileimasta. Siouxsien imago muuttui ja kehittyi jatkuvasti: alkuaikojen punktyöstä posliininukkemaiseksi. Sen perustana säilyi kuitenkin uskollisuus femme fatale periaatteille. Tytöt matkivat Siouxien tyyliä ja Retro Hell-kirjassa ”Siouxsie-klooneille” on jopa omistettu oma lukunsa. (Baddeley 2002.)

Baddeley (2002) lainaa Gehmanin kuvailua Siouxsien tunnusmerkeiksi nousseista piirteistä: pitkät, tupeeratut, punkmaiset hiukset, kalpea valkoinen kasvomeikki, tumma luomiväri ja kaksikymmentäluvun mieleen tuova huulipuna. Miespuolisen gootin prototyyppiä on vaikeampi määritellä. Osaksi tämä johtui siitä, että sukupuolirooleja sekoiteltiin vahvasti ja pukeutuminen oli sukupuolten välillä monella tapaa yhtenevää. Nykyaikainen goottityylin edustaja on 1996 maailmanmaineeseen noussut Marilyn Manson-yhtye, vaikkakin moni gooteista näkee Marilyn Mansonin epäaitona ”goottiuden” edustajana. (Baddeley 2002.)

4.6 Heavy metal

Heavy metal eli hevi muodostui omaksi musiikkityylikseen USA:ssa ja Iso-Britanniassa 1960-luvun lopulla psykedeelisen musiikin suosion hiipuesssa 60-luvun hippikulttuurin mukana. Samaan aikaan äänentoistotekniikka kehittyi ja toi voimaa hevien esittämiseen. Heavy metal on raskassointista ja usein hyökkäävää musiikkia, jonka tunnuspiirteinä voidaan pitää voimakkaasti vahvistettuja kitaroita ja synkähkötä teemoja. Heville tyypillistä ovat kitarasoolot ja virtuoosimainen soittotaito. Hevimusiikkia myös pidetään yhtenä populaarimusiikin maskuliinisimmista muodoista. Heavy metallin varhaisimpina juurina voidaan pitää joitain 40- ja 50-luvun rhythm and blues kitaristeja, jotka toivat mu-

siikkiin mukaan rosoisemman kitarasoundin ja kovemman volyymin. Hevi voidaan jakaa lukuisiin alaryhmiin. Joidenkin näihin hevin alakategorioihin kuuluvien yhtyeiden visuaalisuudessa on selkeitä eroja. Mytologiat kietoutuvat usein hevimiehen musiikilliseen ja visuaaliseen ilmaisuun. Pitkät hiukset ovat usean hevimiehen tunnusmerkki ja muinaiset sankarit kuvataan usein pitkähiuksisina. (Perkkiö 2003, 164 - 168, 173.)

Perkkiö (2003) viittaa kulttuurintutkija Roland Horrocksin (1995) väitteeseen, kertoessaan että heavy pintapuolisesti tarkasteltuna saattaa näyttää miehiseltä exhibitionismilta ja täten olla rakentamassa patriarkaalista miehistä valtaa (Perkkiö 2003, 164). Perkkiö suomentaa heviin liitetyn "cock rock"-käsitteen kukkomunarokiksi, nähden termiin sisältyvän esiintymisen, teatraalisuuden, uhon ja ylimielisyyden. Usein terminä käytetään "rokkikukkoilua". Heviestetiikka sisältää paljon voimaan yhdistyviä tekijöitä ja voima mielletään maskuliiniseksi. (Perkkiö 2003, 166 - 169.) Perkkiö (2003) viittaa Walseriin (1997) kertoessaan hevipukeutumisen olevan visuaalisesti meluisaa, kuten huivit ja mustat nahkavaatteet. Muita maskuliinisuuden visuaalisia representaatioita hevissä ovat pitkät hiukset, paljaat yläruumiit, hihattomat paidat, tiukat farkut, teatralinen kitarankäsittely ja tatuoinnit. Näitä näkee paljon hevikuviissa. (Perkkiö 2003, 170 - 171, 178.)

Hard rock

Hard rock -termiä käytetään usein melodisen heavy metalin synonyyminä. Käsitteet on kuitenkin yritetty erottaa toisistaan siten, että varsinainen heavy metal on raskaampaa sekä yleensä tyyliältään ja sanoituksiltaan synkempää kuin hard rock. Hard rockille tyypillisiä ovat energiset kitarariffit. Hard rock yhtyeenä pidetty KISS tunnetaan glam rock-vaikutteisesta, omalaatuisesta ulkoasustaan, johon olennaisena kuuluu mustavalkoiset kasvomeikit. Hard rockin yhteyteen kuuluu myös suurieleinen lavaesiintyminen eli niin sanottu "rokkikukkoilu". (Hard rock 2006.)

Hard rockin juurien katsotaan olevan 1960-luvun garage rockissa, joka on tyyliältään yksinkertaista ja soinniltaan raakaa. Tunnettuja hard rock ja heavy metal -yhtyeitä ovat muun muassa 1970-luvun alussa perustetut AC/DC, Aerosmith, KISS ja Scorpions. Varsinkin Aerosmith ja KISS omaksuivat imagoonsa

voimakkaita vaikutteita myös glam rockista. 2000-luvun alkuvuosina hard rock -tyyli on tullut taas muotiin 1980-luvun musiikkiin kohdistuvan nostalgian myötä. Uuden sukupolven hard rock -yhtyeistä tunnetuimpia ovat Velvet Revolver ja The Darkness ja suomalaisista yhtyeistä euroviisuvoittaja Lordi. (Hard rock 2006.)

Hair metal

Hair metal tunnetaan Suomessa myös "tukkahevinä". Nimi viittaa pääosin joukkoon 1970- ja 1980-lukujen heviyhtyeitä, joiden musiikki oli sekoitus glam rockia ja hard rockia. Tukkahevin legendoiksi voidaan nimetä ainakin Bon Jovi, Def Leppard, Whitesnake sekä 1970-luvun lopulla soolouralle siirtynyt hevimusiikin pioneeri Ozzy Osbourne. Olennaista musiikkityylille olivat rajua ja antaumuksellinen esiintymistyyli, pitkät ja vaativan kuuloiset kitarasoolot sekä pitkä hiustyyli eli "hevi letti". Kappaleiden sanoitukset käsittelevät useimmiten rakkautta sen eri muodoissa. 1980-luvulla sellaiset glam-henkiset yhtyeet kuten Guns N' Roses, Def Leppard, Skid Row ja Europe saavuttivat suuren suosion. 1990-luvun alussa hard rockin ja hair metallin aikakausi päättyi grungen tullessa muotiin Nirvanan myötä. (Hair metal 2006.)

Black metal

Black metalia pidetään hevin rankimpana muotona. Black metalissa on usein viittauksia väkivaltaan ja saatananpalvontaan, jotka voidaan nähdä korruptoituneeksi koetun kirkon ja yhteiskunnan vastustamisena. Toisaalta hevin mytologinen luonne korostuu väkivaltaan viittaamisessa, sillä muinaistarustoissa väkivaltaisista ja maskuliinisia sotasankareita on ihailtu. Black metallissa meikkiä käytetään viittaamaan kuolemaan liittyvään mytologiaan kun taas glam rock-henkisten yhtyeiden meikkaaminen nähdään usein androgynisenä kannanottona. (Perkkiö 2003, 179 - 181.)

4.7 Grunge rock

Grunge on musiikkityyli, joka kehittyi 1980-luvun lopulla nousten seuraavan vuosikymmenen alussa erittäin suosituksi. Tyylin kotipaikkana pidetään Seattlea Yhdysvalloissa. Grunge-aalto hiipui vuosina 1995 - 1997, vaikka muun

muassa sellaiset yhtyeet Pearl Jam ja Bush ovatkin jatkaneet vielä 2000-luvulla. Grunge yhdisteli vaikutteita punkista, kitarapopista, heavy metalista ja psykedeelisestä rockista. Tyylin tunnuspiirteisiin lukeutui matala, säröinen kitarasoundi, angstiset sanoitukset sekä matala ja karhea laulutyyli. Grungen musiikillisina edelläkävijöinä ja esikuvina on pidetty muun muassa Black Sabbathia ja Neil Youngia. Tyylin tunnetuin yhtye on Nirvana. Muita merkittäviä grunge yhtyeitä ovat esimerkiksi Alice in Chains, Stone Temple Pilots sekä Pearl Jam. Alice in Chainsin synkkä ja tumma heavy metal painotteisempi musiikki erotti bändin punkahtavasta Nirvanasta ja hardrockahtavista Pearl Jamista ja Soundgardenista. (Grunge rock 2006.)

Grunge-pukeutuminen

1990-luvulla kaupallisen nuorisomuodin vastareaktioksi syntyi kirpputori-ilmiö, joka vetosi erityisesti kulutuskriittisiin nuoriin (Ruuhonen 2001, 48). Toisaalta muoti-ilmiön taustalla voidaan nähdä grunge -musiikin suosio, joka toi muotiin myös uudenlaisen pukeutumistyylin, joka oli Suomessakin useiden vuosien ajan suosittua varsinkin "rockhenkisten" nuorten miesten keskuudessa (Grunge rock 2006). Toisaalta tyyli voidaan nähdä 70-luvun pukeutumisen kertaustyylinä (Lehnert 2000, 105). Grungeen liitetty tyyli oli nukkavierua ja vaatimatonta. Tyyliin kuuluivat varsinkin flanellipaitojen, villapaitojen ja pipojen kaltaiset arkiset koleaan sään vaatteet. (Polhemus 1994, 122.) Tämä tyyli sai vaikutteita Neil Youngin nuoruudessaan vaalimasta imagosta, mutta se viittasi myös Seattlen ilmastoon. Yleisesti käytettiin myös kirpputoreilta hankittuja, kuosillaan vanhahtavia vaatteita kuten 1970-luvun nahkatakkeja. Grunge -tyylissä miehet suosivat pitkähköä, hieman takkuista hiustyyliä sekä lyhyitä partoja. (Grunge rock 2006.) Lehnertin (2000) mukaan grunge -muodin mukainen nainen yhdisti huonosti istuvia, ohuita kukkakuvioisia mekkoja raskaisiin työsaappaisiin. Tämän hän näkee vastakohtaksi liian sliipatulle uranaisen muodille. (Lehnert 2000, 105.)

5 ROCKIN VISUAALISUUTTA 2000-LUVULLA

Hevari ja rokkari

Jaottelu hevareiksi ja rokkareiksi näyttäisi vähentyneen 2000-luvulla ja tyyli lähentyneen. Ainoastaan tietyt hevimusiikin alalajit ovat visuaaliselta ilmeeltään erottuvia esimerkkinä black metal. Black metallissa käytetään paljon symboliikkaa, kuten ylösalaisin olevia ristejä ja pentagrammi-symboleja.

Goottityyli

Gootit ovat nykyaikainen musiikkiin ja pukeutumiseen liittyvä alakulttuuri. Alakulttuurin juuret ovat 1970-luvun Isossa-Britanniassa. Varsinaisesti kuitenkin alakulttuuri muotoutui seuraavan vuosikymmenen alussa, jolloin goottirockista tuli oma genrensä. Tuolloin kyseisen musiikkilajin faneja alettiin yleisemmin kutsua gooteiksi. Nimitys viittaa englannin sanaan "Gothic" kauhu- ja kuolemaromantiikan merkityksessä. (Gootti 2006.)

Gootteihin liitetään ennen kaikkea eräänlaiseen "hautausmaaestetiikkaan" perustuva, huomiota herättävä pukeutumistyyli. Useimmat gootit kuuntelevat goottirockia. Goottikulttuurilla ei juuri ole poliittisia tai yhteiskunnallisia päämääriä: kyse on ennemminkin esteettisestä liikkeestä, tyylikultista ja populaarimusiikin ympärille rakentuneesta vapaa-ajankulttuurista. On myös olemassa goottiestetiikkaan perustuvia romaaneja, sarjakuvia ja elokuvia. Näiden aihepiirit liittyvät usein kauhuun ja fantasiaan. (Gootti 2006.) Esimerkiksi Tim Burtonin animaatiot *The Nightmare Before Christmas* sekä uusi *Corpse Bride* sekä vampyyrielokuvat ovat hyviä esimerkkejä goottiestetiikasta populaarikulttuurissa.

Goottien ajatellaan yleensä pukeutuvan mustaan tai muihin tummiin väreihin, kuten viininpunaiseen tai tummansiniseen, ja käyttävän näitäkin värejä lähes aina mustan kanssa. Todellisuudessa gootit usein käyttävät hyvin laajaa väriskaalaa pukeutumisessaan ja joillakin musta on vain sivuroolissa. Yleisimmät voimakkaat värit lienevät myrkyinvihreä, pinkki ja violetti. Goottipukeutumisesta on olemassa kirjoittamattomia sääntöjä, joten mikä tahansa musta tai punai-

nen tai punamusta paita ei ole goottityylinen. Myös kokonaan valkoiset asut ovat gooteilla aivan mahdollisia. (Gootti 2006.)

Alkuaikoinaan 1980-luvulla goottityyli erosi vielä huomattavasti nykyisestä. Tuolloisessa muodossaan tyyli oli sekoitus punkia ja nykyistä goottityyliä. 1990-luvulla siihen alkoi hiipiä mukaan viktoriaaninen pukeutumistyyli, jota monet naispuoliset gootit käyttävät yhä. "Viktoriaaniseen" tyyliin kuuluvat elegantit iltapuvut ja korsetit, väreinä usein musta ja lisänä erilaiset tummat värisävyt kuten viininpunainen. (Gootti 2006.) Nightwish yhtyeen entisen laulajan ja keulahahmon Tarja Turusen asut olivat usein tämän henkisiä. 2000-lukua kohden eri tyyliuuntausten kirjo kasvoi. Suomessa tunnetuin goottivaatteiden myyjä on helsinkiläinen liike Morticia. Sen lisäksi ympäri maata toimii pieniä yksityisyrittäjiä, joista useimmat ovat internet-kauppoja. (Gootti 2006.)

Gootti-ilmiöllä on useita niin tyylillisiä kuin musiikillisiakin ala- ja sivuluokkia, kuten Deathrock, Cyber, Neofolk, Industrial, Post-punk ja Fetish. Japanista lähtöisin olevalla Gothic Lolita -tyylillä on täysin erilainen lähtökohta: siihen ei esimerkiksi liity musiikki niin selkeästi kuin länsimaiseen goottiuteen. Gothic Lolitassa vaatetus on etusijalla ja elämäntyyli usein tulee vasta toisena. (Gootti 2006.)

Punk ja siihen liitettyä pukeutumista

Punk tyyli pukeutumisessa on vielä voimissaan, vaihtelevissa muodoissaan. Viime aikoina myös muoti on ammentanut punkin visuaalisuudesta. Melko suoraan historiasta poimittuna tyylinä tuntuu olevan Ramones-tyyli. Jopa H&M myy Ramones ja Clash T-paitoja ja myös nuorten takeissa ja laukuissa näkyy paljon Ramones-merkkejä. Ramones tyylin tunnusmerkkejä oli ja on kapeat lahkeet, t-paidat ja "nahkarotsi" sekä tennarit ja pitkät hiukset (Fields & Gramaglia 2003).

Suomessakin punk on noussut suurten yleisöjen musiikiksi. Suomalaiset bändit, kuten Endstand ja Wasted, vetävät keikoilleen muitakin kuin punkin uskollisinta kuulijakuntaa. Endstandin keulahahmo ja vokalisti Janne Tamminen näkee Suomen punktoiminnan pirteämpänä kuin koskaan ja suosion edelleen kasvamassa. Toisaalta Janne kuvailee ilmaisjakelulehti Suessa toiminnan

kaupallistuneen ja muuttuneen osaltaan hengettömäksi. (Wakonen 2006, 12.) Suomalaisessa punkista löytyy myös kantaaottavuutta. Endstandin lisäksi muun muassa 1996 perustettu Wasted on tunnettu kantaaottavista sanoituksista, joissa tuetaan eläintenoikeuksia ja antimilitarismia (Wasted 2006).

Punkilla on monia alalajeja. Hardcore punk (HC) on punk-musiikkityylin rankin alalaji, jolle on tyypillistä lyhyehköt ja nopeatempoiset kappaleet, sekä usein huutava laulu. Siihen on vaikuttanut heavy metalli. (Söderholm 1987, 54 - 55.) Hardcore punk-yhtyeiden sanoitukset ovat usein poliittisia ja kantaaottavia käsitellen muun muassa militarismia, kapitalismia, nationalismia, eläinten oikeuksia ja ekologiaa. Hard core piireissä esiintyy veganismia ja osa kieltäytyy kokonaan päihteistä. Suomalainen Abduktio on esimerkki hard core bändistä, jonka sanoitukset ovat kantaaottavia. (Abduktio 2006.)

Etenkin hard core punkin edustajien pukeutuminen tuntuu olevan aika nöyrää ja yhtenevää. Lähes kaikilla on yllään, perustuen keikoilla käynnin ja keikkakuvien katselun perusteella tehtyihin havaintoihin, bändipaita ja farkut -tyyliä. Lähes sääntö on, että käsivarret ovat tatuointien peitossa. (Ks. kappale 7.5 Rockkulttuurissa käytettyä symboliikkaa.)

Tyttöjen pukeutuminen

Rockin naiskuva on käynyt läpi monia muutoksia. 1950- ja 1960-luvuilla oli naislaulajat ulkoasultaan kilttejä, mutta 1970-luvulla tapahtui muutoksia. Janis Joplinin voi katsoa muuttaneen naistähden imagoa. Hän ei sopinut perinteiseen naisen muottiin paino ongelmiseen, sotkuisine hiuksineen ja karheine äänineen. Patti Smith puolestaan näytti nuorelta pojalta ja Deborah Harry leikkeli naiskuvilla vapaasti. (Laiho & Leino, 1988.)

Ruohosen (2001) mukaan tyttöjen pukeutumista leimaa vapaamuotoisuus (Ruohonen 2001, 113). Tämä on huomattavissa myös rockpukeutumisessa. Rocktyyli voi olla naisellista tai androgyyniä. Goottivaikutteita on juuri nähtävissä tyttöjen naisellisemmassa rockpukeutumisessa: punktyylin vaikutteita puolestaan androgyynissä tyylissä. Lisäksi naisellisia ja maskuliinisia elementtejä yhdistellään vapaasti. 80-luvun vaikutteet ylipäätään ovat vahvat.

Uuteen aaltoon liitetyn Blondien laulaja Debbie Harry oli 70 - 80-lukujen tyylikoni. Hänen tyyliinsä on ajankohtainen tänäkin päivänä ja vaikutteita on nähtävissä esimerkiksi ruotsalaisen The Soundsin visuaalisessa ulosannissa. Tämän on huomannut myös Suen toimittaja Lotta Heikkeri. Bändiä on usein luonnehdittu tyylikkääksi, trendikkääksi ja 80-lukulaiseksi. Heikkeri (2006, 18) kirjoittaa Suessa: "...Tavastialla The Soundsissa ei ole jälkeäkään Jante-lagin vaikutuksesta. Laulaja Maja Ivarsson tepastelee kuin nuori Debbie Harry ja sukeltaa sitten pikkuhousut vilkkuen lavalta yleisön sekaan." Jante-lag on ruotsalainen käsite, jolla viitataan vaatimattomaan ja nöyrään, jopa vähättelevään asenteeseen omaa menestystä kohtaan. (Heikkeri 2006, 18.)

KUVIO 2. The sounds (vas.) (Dudek 2004) ja Deborah Harry 1977 (Blondie - Cautious Lip).

Rock populaarikulttuurissa

Rockkulttuuria voi seurata hyvin monista lähteistä. Lisäksi rockin visuaalinen maailma vaikuttaa monella tavalla populaarikulttuurin tuotteisiin ja toisin päin: populaarikulttuurista poimitaan niin uusia kuin historiasta poimittuja elementtejä rocktyylien visuaalisiksi rakennusaineiksi. Suomen suosituimpia musiikkialan lehtiä ovat Soundi ja Rumba. Lisäksi lehtipisteistä on saatavilla kaipaampaan kohderyhmään keskittyviä suomalaisia lehtiä, kuten raskaaseen rockiin ja metallimusiikkiin suuntautuneet Miasma ja Inferno. Englanninkielisten lehtien lista puolestaan olisi loputon.

Viime aikoina myös rockyhtyeiden elämäkertoja on kirjoitettu sekä julkaistu suomeksi lukuisia ja musiikki ja sen legendaariset hahmot ovat innoittaneet

myös elokuvateollisuutta. Yhtenä viimeisimmistä esimerkeistä voidaan pitää Johnny Cashin elämäkertaelokuvaa *Walk the Line*. Se on Johnny Cashin esittelyn lisäksi hyvä ajankuva ja tyylien esittelijä rock and rollin alkua ajoilta.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus on kaksiosainen. Aluksi analysoidaan populaarikulttuurin tuote Jakobsonin mallia käyttäen. Toinen tutkimusmenetelmä on haastattelu menetelmä. Haastatteluaineiston analysointiin sovelletaan myös Jakobsonin mallia.

6.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimusongelma määrittää sen, minkälainen tutkimusmenetelmä valitaan. Tutkimuksessa halutaan saada tietoa kohderyhmän näkemyksistä ja kokemuksista omasta tyylistä sekä rockin visuaalisuudesta yleensä. Yleisemmän näkökulman rockin visuaalisuuteen antaa musiikkivideon analysointi ja tatuoiden haastattelu. Lisäksi toteutettiin haastattelut kohderyhmän jäsenille heidän pukeutumiseen ja tyyliinsä liittyen. Haastattelumenetelmä sopii tutkimuksen tavoitteisiin. Tällä kohderyhmän haastatteluilla saadulla aineistolla pyritään vastaamaan kysymyksiin, mistä rockpukeutuminen rakentuu ja mistä vaikutteet siihen tulevat sekä millaisia rockpukeutumistyyliä ja ryhmittymiä nähdään 2000-luvulla olevan. Lisäksi haluttiin tietää, onko keinoja erottaa ”aito” rocktyyli pelkästä muodin vuoksi rocktyyliin pukeutumisesta. Haastateltavien toivotaan antavan monipuolinen luonnehdinta oman henkilökohtaisen tyylin synnystä, rakennusaineista ja vaikutteista sekä kuvausta rockin visuaalisuudesta ja rockpukeutumisesta yleisesti 2000-luvulla.

6.2 Viitekehys

Sosiaalinen konteksti

Tutkimusalueen määrittelyssä on käytetty sosiaalisen kontekstin rajaamista rockkulttuuriin ja kohderyhmän määrittelyä nuoriksi aikuisiksi, joiden elämän-

tapaan kuulu vahvasti rockmusiikki ja elämäntapaa viestitään juuri pukeutumisella.

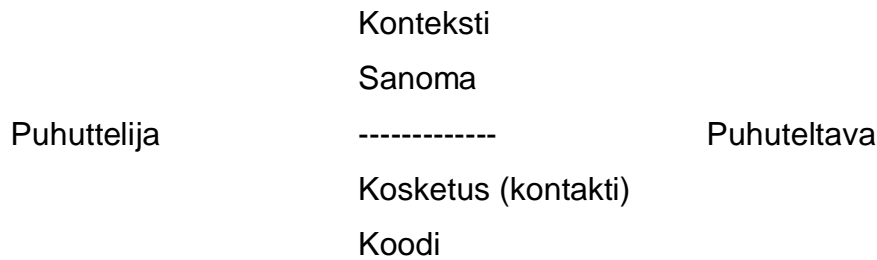
Teoreettinen viitekehys

Hypoteesina on, että rocktyylit ovat pitkälle sekoittuneita. Vaikka rocktyylit nähdään alakulttuureihin kuuluvana, vahva undergroundin tai marginaalisuuden leima on pääosin karissut rockkulttuurin valtavirtaistuessa. Poikkeuksena tähän ovat muutamat selkeämmät ryhmittymät ja puritaanisemman tyylin edustajat. Koska tyylit eivät ole enää niin selkeästi nimettäviä kuin historiassa, ei haastatteluaineiston luokittelussa olisi mielekästä käyttää jaottelua nimettäviin tyyliin. Siksi haastattelutiedon avaamisen ja jäsentelyn tueksi teemojen lisäksi on otettu viestinnän ja semiotiikan puolelta Jakobsonin malli. Jakobsonin mallin avulla analysoidaan myös Rad Hot Chili Peppersien musiikkivideo. Jakobsonin malli esitellään lyhyesti tässä yhteydessä, yhdessä keskeisten viestinnän ja semiotiikan käsitteiden kanssa. Käsitteet esitellään yksinkertaisina ja sellaisina, kun ne tässä työssä ja usein arkipuheessa esiintyvät.

Jakobsonin malli

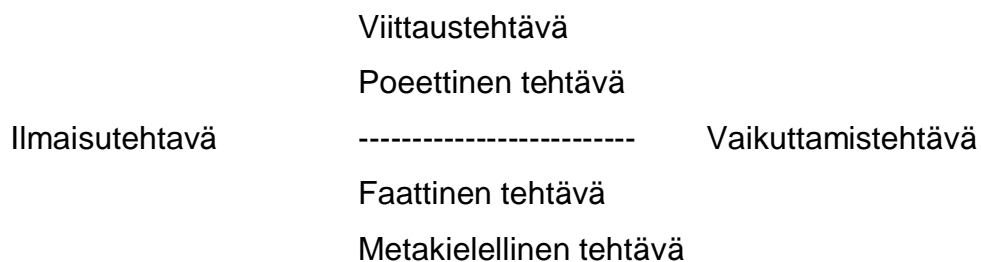
Jakobsonin malli on viestinnän prosessimalli. Sitä voidaan pitää siltana tiedotusopin prosessikoulukunnan ja semioottisen koulukunnan välillä. (Fiske 1994, 41.) Jakobsonin mallissa on kaksi tasoa. Yhdellä tasolla mallinnetaan viestinnän perustekijät, eli ne kuusi perustekijää, jotka mahdollistavat viestinnän. Toisella tasolla esitellään ne funktiot ja tehtävät, joita viestintäteko toteuttaa kaikkien kuuden perustekijän osalta. (Fiske 1994, 55.)

Mallin lähtökohtana on suoraviivaisuus. Lähettäjä eli puhuttelija lähettää sanoman vastaanottajalle, puhuteltavalle. Jakobson kutsuu mallissaan *kontekstiksi* sitä, että *sanoma* viittaa muuhunkin kuin itseensä ja kosketukseksi eli *kontaktiksi* puhuttelijaa ja puhuteltavaa yhdistävää fysikaalista kanavaa tai psykologista yhteyttä. *Koodin* käsitteellä hän tarkoittaa yhteistä merkitysjärjestelmää, jonka varaan viesti on rakennettu. (Mts. 55, ks. kuvio 1.)

KUVIO 3. Viestinnän perustekijät (Fiske 1994, 56).

Jakobsonin mukaan jokaiseen viestintätekköön liittyy tehtävähierarkia. Jakobsonin viestinnäntehtäviä kuvaava malli on rakenteeltaan identtinen viestinnän perustekijöiden mallin kanssa. Kukin tehtävä sijoittuu mallissa sen perustekijän kanssa samalle paikalle, johon se viittaa. (Vrt. kuvio 1 ja kuvio 2. Fiske 1994, 56.)

KUVIO 4. Viestinnän tehtävät (Fiske 1994, 56).

Ilmaisutehtävällä Jakobson tarkoittaa puhuttelijan suhdetta sanomaan. Sanoman toteuttaessa ilmaisutehtävää se viestittää muun muassa puhuttelijan tuntemuksia, asenteita ja asemaa – persoonaa. Pukeutuminen voidaan nähdä ilmaisutehtävää toteuttavana sanomana. *Vaikuttamistehtävällä* tarkoitetaan prosessin toista laitaa ja se kuvaa sanoman vaikutusta puhuteltavaan. Tästä esimerkkinä voidaan pitää esimerkiksi bändipaitoja, jotka toimivat kyseisen bändin mainoksena ja voivat vaikuttaa bändin tunnettavuuteen sanoman vastaanottajilla. *Viittaustehtävää* (referential function) toteuttaessaan viestillä on selkeä suhde todellisuuteen. Tämä tehtävä on tärkeä objektiivisessa asiaviestinnässä ja sillä viitataan tarkkaan vastaavuuteen esitettävän asian kanssa. *Faattisella tehtävällä* tarkoitetaan viestintäkanavien pitämistä auki. Sen on

tarkoitus pitää yllä puhuttelijan ja puhuteltavan suhdetta ja varmistaa viestinnän sujuminen. Tämä tehtävä on yhteydessä kosketustekijään eli edellytettuihin fysiologisiin ja psykologisiin yhteyksiin. Metakielellisessä tehtävässä on kyse käytetyn koodin tunnistamisesta ja selventämisestä. (Fiske 1994, 57.) Tässä tutkimuksessa käytetään rockkulttuurin koodistoa, jolloin haastateltavien mainitsemat ketjut tulee lukea rockkulttuurin koodiston edellyttämällä tavalla eikä esimerkiksi perinteistä korukoodia käyttäen. *Poeettisessa tehtävässä* sanomaa tarkastellaan suhteessa itseensä. Esteettisessä viestinnässä tämä tehtävä on keskeinen ja tärkeään asemaan nousee usein esteettinen miellyttävyys. (Fiske 1994, 57.) Poeettinen tehtävä voidaan nähdä asukokonaisuuksien osien välisten suhteiden muodostamassa esteettisessä kokonaisuudessa.

Merkit ovat ihmisten luomia ja niitä voidaan ymmärtää vain sen perusteella, miten niitä käytetään. *Koodit* ovat järjestelmiä, joihin merkit jäsennetään. *Ikoni* on yksi merkkiluokista ja se muistuttaa kohdettaan eli esimerkiksi valokuva on ikoni kohteestaan. *Symbolimerkki* puolestaan ei ole kytköksissä kohteeseensa eikä muistuta sitä, vaan sen edustama merkitys on sopimuksenvarainen. (Fiske 1994, 69 - 70.)

6.3 Musiikkivideon analyysi

Musiikkivideot voidaan Jakobsonin mallin mukaan nähdä muun muassa faattisen tehtävän näkökulmasta: ne pitävät yllä puhuttelijan ja puhuteltavan suhdetta. Lisäksi ne usein ilmaisevat yhtyeen sen hetkistä tyyliä niin musiikillisesti kuin visuaalisestikin. Niillä siis on sekä ilmaisutehtävä että poeettinen tehtävä. Videosta riippuen visuaalisilla keinoilla saatetaan myös pyrkiä vaikuttamaan puhuteltavaan, ilmaisemaan yhtyeen arvoja ja asenteita sekä viittaamaan esimerkiksi historiaan tai nykyhetken yhteiskunnallisiin asioihin. Kyseinen yhtye ja video valittiin, sillä heidän musiikkityylinsä sekoittelee eri vaikutteita ja kyseisessä musiikkivideossa nähtiin monitasoista viestintää. Videon uskottiin soveltuvan hyvin Jakobsonin mallin testaamiseen.

Red Hot Chilli Peppers

Red Hot Chilli Peppers on kalifornialainen pitkänlinjan rockyhtye. Se on perustettu vuonna 1983. Alkuperäisistä jäsenistä siihen kuuluu edelleen laulaja Anthony Kiedis ja basisti Flea. Nykyisiä jäseniä ovat lisäksi kitaristi ja taustalaulaja John Frusciante sekä rumpali Chad Smith. Red Hot Chili Peppers on musiikissaan yhdistänyt niin hip hopia, funkia ja punkia perinteiseen rock musiikkiin. (Red Hot Chili Peppers 2006.)

Yhtye on juuri toukokuussa 2006 julkaissut yhdeksännen studioalbuminsa nimeltään *Stadium Arcadium*, jolta poimittuun kappaleeseen "Dani California" on tehty musiikkivideo. Musiikkivideo voidaan Jakobsonin mallin mukaisesti nähdä kontaktin näkökulmasta puhuttelijaa (bändi) ja kuuntelijaa yhdistävänä fysikaalisena kanavana. Sillä siis on faattinen tehtävä, pitää yllä puhuttelijan ja puhuteltavan suhdetta (Fiske 1994, 55 - 57).

Musiikkivideossa bändin jäsenet näyttelevät rockin historian ja heihin vaikuttaneet musiikkityylit visuaalisin elementein (ks. video osoitteessa www.mtve.com). Varis (2006) lainaa UK Classic Rock magazinen kesäkuun 2006 numerossa ollutta basisti Flean haastattelua: "We mainly did eras, not actual people: rockabilly, British Invasion, 60s psychedelic, glam, funk, punk, goth, hair metal, grunge, and ourselves being the sum of all those parts" (Varis 2006).

Vaikka Flea kertookin heidän videossa visualisoineen lähinnä aikakausia, on siinä hyvin selkeitä viittauksia tiettyihin aikakauden yhtyeisiin ja ikoneihin. Videolla on myös ilmaisutehtävä. Bändin voi nähdä ilmaisevan omia vaikutteitaan ja kunnioitustaan menneille musiikillisille tyylisuunnille vaikkakin parodian keinoin. Toisaalta vaikuttamistehtävä voidaan nähdä tavoitteessa lisätä musiikin historian tietämystä kuulijakunnan ja videon näkijöiden parissa.

Edellä mainitussa haastattelun kohdassa basisti Flea lähes kieltää videon suoran viittauksen henkilöihin. Kuitenkin lähes kaikille videon esittelemillä aikakaudelta kuvaavilla yhtyeillä on selvä viittaustehtävä todellisuuteen, visuaalinen vastaavuus aikakaudella oikeasti vaikuttaneeseen yhtyeeseen tai artistiin.

Video alkaa esiripun sivuun vetämisellä ja Elvistä muistuttavan henkilön lii-
kehennällä. Kuva on mustavalkoinen ja tarkasti katsomalla Elvis paljastuu
RHCP:n keulahahmoksi, Anthonyksi. Vanhaan rock and roll pukeutumiseen
kuului puku. Myöhemmin, osaksi Marlon Brandon ja James Deanin vaikutuk-
sesta, rockabilly tyyliin kuului myös farkku- ja nahka-asut (Polhemus 1994,
43). Seuraavaksi siirrytään Flean edellä mainittuun britti-invaasion aikaan.
Sieltä video nostaa esiin Buddy Hollya muistuttavan silmälasipäisen henkilön.
Vaikkakin Buddy Holly oli amerikkalainen laulaja ja lauluntekijä, katsotaan hä-
nen vaikuttaneen suuresti brittiläisten The Beatlesin ja The Rolling Stonesin
musiikkiin (Buddy Holly 2006). Jo The Beatlesin nimi on kunnianosoitus Buddy
Hollyn The Crikets -yhtyeelle. The Beatles esiintyi alkuaikojen nahka-asujen
jälkeen usein puvuissa. Toisaalta RHCP jäsenissä on videolla myös toisen
yhdysvaltalaisen artistin, Roy Orbisonin, jonka tavaramerkiksi nousivat juuri
silmälasit, näköä.

KUVIO 5. Buddy Holly (vas.) (Francis, B.) ja Roy Orbison (oik.) (The Heart of
Rock and Soul - Roy Orbison).

60-luvulle siirryttäessä videoon tulee mukaan värit, mikä kuvaa tekniikan kehi-
tystä, ja lavalle nousee Jimi Hendrixin näköisolento. Aikakautta leimasi psyke-
deelisen rockin suosio ja hippikulttuuri. Juuri Hendrix nostetaan kyseiseltä
ajalta rock-ikonin asemaan. Värikäs ja koristeellinen takki, joka hänellä nähtiin
usein yllään, viittaa ironisoiden perinteisiin sotilasunivormuihin ja kuvastaa
samalla Vietnamin-sodan vastustusta (Lehnert 2000, 60). Taustabändin jäse-
net ovat pukeutuneet hippityylisesti. RHCP on myös versioinut Jimi Hendrixin
kappaleita.

KUVIO 6. Jimi Hendrix (A Jimi Hendrix Experience 2000 ja Cacia, P.)

Video esittelee seuraavaksi funk-tyylin. Basisti Flea on siinä pukeutunut Bootsy Collinsin näköiseksi. Funkin suurien nimien lavaesiintymiseen liittyi usein hassut asut ja he usein näyttivätkin toisesta galaksista tulleilta avaruusolioilta (Polhemus 1994, 73). Videossa tätä mielikuvaa tukien lavalle laskeutuu ufo.

KUVIO 7. Bootsy Collins (Bootsy Collins Picture & Photo Gallery).

Seuraavana videossa astuu lavalle Iggy Popia muistuttava hahmo sinisessä satiinipuvussa, silinterihatussa ja räikeässä meikissä. Myös liikkeissä jäljitellään Iggyille tyypillistä energistä lavaesiintymistä. Iggy on yhdysvaltalaisen rockyhtyeen, The Stoogesin, perustaja, ja häntä pidetään yhtenä punkrockin tärkeimmistä edelläkävijöistä. The Stoogesin musiikki on vaikuttanut muun

muassa Ramonesin ja The Sex Pistolsien musiikkiin. (The Stooges 2006.) Kokoonpanon basisti näyttää erehdyttävästi David Bowielta.

Iggy Popin jälkeen lavan taakse on levitetty Britannian lippu ja lavalle näyttäisi nousseen ehkä Britannian tunnetuin punkrockyhtye The Sex Pistols. Ajallisesti ollaan 70-luvun loppupuolella. Viittauksen The Sex Pistolsiin tunnistaa pukeutumisen lisäksi aggressiivisuutta ja toisaalta ilveilyä huokuvasta lavaesiintymisestä (Ks. Söderholm 1987, 72). Yhtyeen laulajalla Johnny Rottenilla on keikkataltioinneissa usein yllään valkoinen paitapusero, kuten Kiedisillä videossa.

KUVIO 8. The Sex Pistols (1978 Sex Pistols).

Seuraavasta bändi-imitaatiosta ei voi erehtyä. Amerikkalaisen The Misfitsin, ensimmäisen ja tunnetuimman horror punk -yhtyeen, keulahahmo Glen Danzig on yhteineen lavalla vahvassa meikissä, mustissa vaatteissa ja eteen tötterölle kammatussa tukassaan. Horror punkissa oli selkeitä goottirock-vaikutteita, ja sen visuaalisuus ammensi usein halloween-teemasta (Horror punk 2006).

KUVIO 9. Misfits (Chart Magazine 1999).

Seuraavaksi RHCP:n jäsenet astuvat Hair Metal -yhtyeen rooliin. Yhtye muistuttaa erehdyttävästi yhdysvaltalaisista Poison -yhtyettä. Ajallisesti siirrytään 80-luvun puoliväliin. Heidän pukeutumisensa on glamrock -henkistä. Yhtyeen yllä nähdään eläinkuoseja, tiukkoja vaatteita, asusteiden runsautta, vahvoja meikkejä ja kirkkaita värejä.

KUVIO 10. Poison (Images of The Man).

RHCP:n musiikkivideossa saavutaan 90-luvulle ja grungen aikakaudelle. Imitaation kohteena on grunge -rockin tunnetuin yhtye, Nirvana. Musiikkivideon kohta viittaa vieläpä tiettyyn Nirvanan esiintymiseen, 1993 kuvattuun live-esiintymiseen musiikkitelevisiion MTV Unplugged In New York -ohjelmassa. Nirvanan keulahahmon Kurt Cobainin tunnistaa virttyneestä, vihreästä neuletakistaan ja vaaleasta, takkuisesta tukastaan. Lisäksi lavastus sekä Anthony'n vaatimaton esiintyminen ovat suoria kopioita kyseisestä esiintymisestä.

Lopuksi bändi saapuu lavalle Red Hot Chili Peppersinä. Heidän oma pukeutumistyyli on melko tavallista ja vaatimatonta eikä edusta tiettyä tyyli-suuntausta yhtä selvästi kuin videolla läpikäytyt aikakaudet. Heidän tyyliinsä on vain yksi esimerkki rockbändin tyylistä 2000-luvulla. Kiedis on pukeutunut mustaan paitaan ja mustiin, vajaamittaisiin housuihin. Myös sukat, tennarit ja sormetomat hanskat ovat mustat ja kaulassaan hänellä on puna-musta kravatti. Kiedisin tyyliissä voi nähdä punkrockvaikutteita. Esiintymisasut ovat yleensä samaa pelkistettyä linjaa: Kiedisillä väreinä toistuvat pääosin musta, valkoinen ja punainen, ja vaatteet ovat usein perusvaatteita. Kitaristi Frucianten tyyli muistuttaa grunge -tyyliä ruudullisine flanellipaitoineen. Flea usein esiintyy ilman paitaa, ja rumpali Smithin tunnusmerkiksi on muodostunut väärinpäin käännetty lippalakki, mikä huokuu poikamaisuutta. Lavaesiintymisessä on energiaa. Bändin tyyli on muuttunut vain hiukan ajan kuluessa. Tosin aikoinaan RHCP esiintyi usein ilman vaatteita vain sukka strategisten paikkojen suojana.

KUVIO 11. Anthony Kiedis (Montes, M. 2003).

7 HAASTATTELUT

Haastattelututkimuksen toteutus lähti tutkimusmenetelmään tutustumalla, haastateltavien etsinnällä ja haastattelukysymyksien suunnittelulla. Tämän jälkeen haastattelut toteutettiin ja tulokset käsiteltiin ja analysoitiin.

7.1 Haastateltavien valintaperuste

Tutkimuksen kohderyhmä on noin 20 - 25-vuotiaat nuoret, joiden sosiaaliseen kontekstiin kuuluvat vahvasti rockpiirit. Kaikkia haastateltavia on pyydetty osallistumaan tutkimukseen Jyväskylässä, ja ainoastaan yksi ei enää asu Keski-Suomen alueella. Haastateltavat ovat henkilöitä, jotka näkevät rock-musiikin elämäntapana ja liikkuvat sekä vaikuttavat rockkulttuurin piirissä. Heistä osa on haastattelijalle entuudestaan tuttuja, suurin osa ainakin kasvoiltaan, sillä Jyväskylän rockpiirit ovat melko pienet. Lisäksi osan bänditausta oli tiedossa tai heitä kysyttiin haastateltavaksi Jyväskylän rockpiirien suosimissa paikoissa.

Haastattelijan silmään haastateltavat ovat ehdottomasti aina kuuluneet rockpukeutujiin, joilla musiikki näkyy vahvasti pukeutumisessa. Heidän pukeutumisessaan oli havaittavissa niin yhtäläisyyksiä kuin erojakin. Kaikkiaan pukeutumista ja tyyliä koskien haastateltiin kuutta henkilöä, neljää poikaa ja kahta tyttöä. Lisäksi tatuoijalta kysyttiin sähköpostitse rockpiirien tatuoinneista, symboliikasta sekä miten ne esimerkiksi heijastelevat ajanhenkeä ja ilmapiiriä. Suurin osa haastateltavista myös itse tekee ja esittää musiikkia ja kaikki ovat ahkeria keikoilla kävijöitä sekä musiikin kuuntelijoita. Haastateltavista kaksi on laulajia (taitavat muitakin instrumentteja), yksi kitaristi ja yksi basisti. Haastateltavista kaksi ei soita missään bändissä. Nuorten aikuisten pukeutumiseen vaikuttavat usein monet asiat, kuten opiskeluyhteisö tai muoti. Haastateltaviksi on kuitenkin pyritty valitsemaan henkilöitä, joiden elämäntapana on rockkulttuuriin kuuluminen. He näyttävät pyrkivän sisällyttämään rocktyylin kaikkeen pukeutumiseensa, ja musiikki näyttäisi olevan heille ensisijainen ja selvästi vahvin pukeutumisen taustatekijä. Muita vaikutteita haastattelussa vain sivutaan. Vaikka haastateltavissa on molempien sukupuolien edustajia, tutkimuksen tarkoitus ei ole alleviivata sukupuolien välisen rockpukeutumisen erilaisuutta tai varsinaisesti vertaillakaan sitä, vaan tarkastella haastateltavia yksilöinä ja rockpukeutumista ilmiönä, joka kuuluu molemmille sukupuolille.

Haastateltavia valittaessa muodostettiin alustavia hypoteeseja rocktyyleistä yleensä ja eri haastateltavien pukeutumisen vaikutteista. Vaikka kaikki haasta-

teltavat toteuttavat pukeutumisessaan rocktyyliä, erojakin arveltiin olevan. Niin kuin rockmusiikkikin voidaan jakaa eri tyyleihin ja genreihin, pukeutumisessa on näiden ryhmien välillä usein niin yhtäläisyyksiä kuin eroja sekä usein vahvaa sekoittumista.

Bändien, joissa haastateltavia oli jäsenenä, esittämät musiikkityylit vaihtelivat heivistä rockiin ja punkrockiin. Hypoteesina oli esitetyn musiikkityylin vaikuttaminen jäsenen tyyliin. Lisäksi bändiin kuulumattomien tyylin uskottiin heijastelevan kuunneltua musiikkia. Erityisesti tietyn esikuvan, Placebon, uskottiin vaikuttaneen yhden haastateltavan, Mökön, tyyliin. Useiden haastateltavien tyyliissä oli rocktyyliin sekoittelun piirteitä ja poikien tyyli nähtiin melko androgyninä.

Selkeitä rocktyyliin alaryhmiä on usein vaikea jakaa. Tyylit ovat pitkälle lähentyneet ja sekoittuneet ja vain muutama alaryhmittymä kutsuu itseään tietyllä tyyli-suunnan nimellä. Haastateltavia ei tässä tutkimuksessa ole kaikista rockin alalajien tyyli-suuntien edustajista. Siksi haastateltavilta on kyselty rocktyyleistä myös yleisesti ja oman tyylin ulkopuoleltakin. Haastateltaville rocktyylin edustajina on todennäköisesti mielikuva eri ryhmien käyttämistä erottautumista-voista ja symboliikasta.

7.2 Haastattelun suunnittelu ja toteutus

Kaikki haastattelut on toteutettu huhti–toukokuussa 2006. Haastatteluista yksi toteutettiin Tampereella, muut Jyväskylässä. Haastattelurunko (ks. liite 1) on laadittu teema-alueittain. Haastatteluissa on pyritty keskustelunomaisuuteen. Viisi haastatteluista nauhoitettiin Mp3-soittimella ja litteroitiin tekstiksi. Yksi haastateltavista, Petrus, vastasi ajanpuutteen vuoksi sähköpostitse. Sähköpostitse haastateltaessa vastauksiin on mahdollisuus käyttää enemmän aikaa ja haastateltavalla on vapaus valita vastausjärjestys sekä nähdä kaikki kysymykset yhtä aikaa. Muut haastateltavat, Ville, J.V., Emilia, Elina ja Mökö haastateltiin kasvokkain.

Litteroitujen haastattelujen pohjalta saadut tulokset esitellään ja analysoidaan käyttäen jaottelun apuna Jakobsonin mallin soveltamista. Haastattelu on jaettu kahteen pääteemaan: henkilökohtainen tyyli ja rockpukeutuminen 2000-luvulla. Henkilökohtaisen tyylin osuudessa käsitellään muun muassa elämäntapaan perustuvan tyylin tarkempia vaikutteita ja tilannepukeutumista. 2000-luvun rockpukeutumisen teemassa puolestaan pyritään selvittämään tyylien kirjoa ja rockkulttuurissa näkyvää symboliikkaa. Symboliikasta kysyttiin myös tatuointitaiteilijalta sähköpostitse (ks. liite 2).

7.3 Haastateltavat

Petrus on 23-vuotias Turpo -nimisen bändin laulaja-kitaristi, sekä vastaa pääosin sävellyksestä ja sanoituksesta. Lisäksi hän toimii sooloartistina ”salanimellä” Franco. Turpon musiikki on tyyliltään punkin ja rockin välimaastosta. Heidän musiikillisia vaikuttajia ovat muun muassa At the Drive-In sekä Nirvana. Petrus opiskelee kulttuurialaa ja harrastaa musiikkia ”lähes kaikissa eri muodoissa”. Bänditoiminnan lisäksi hän esimerkiksi toimii vapaaehtoistyössä Tanssisali Lutakossa ja keräilee levyjä.

Musiikki näkyy innoittajana niin Petruksen pukeutumisessa kuin kuuluu omassa musiikissa. Petrus kokee tietyllä tapaa pukeutuvansa hyvinkin ”rockisti” ja uskoo, että ”tuntematon ihminen voisi helposti tietämättäänkin veikata minun olevan muusikko/musiikin kuluttaja”. Hänen musiikkimakunsa on laaja ja Petrus pyrkiikin kuuntelemaan mahdollisimman monenlaista musiikkia.

Petrus korostaa pukeutumisessaan poeettista tehtävää eli kokonaisuuteen valittujen osien välisten suhteiden luomaa esteettistä miellyttävyyttä. Hän koettaa pukeutua siten, että hän tuntee itsensä hyvännäköiseksi ylleen pukemisessa vaatteissaan. Hän haluaa rakentaa kokonaisuuksia, jotka tuntuvat päällä hyvältä ja näyttävät ulospäin ”omilta”. Hän nimeää pukeutumisen linjakseen ”levy-yhtiö -rocktyylin”. Sillä Petrus tarkoittaa, ettei korosta itseään tai tyyliään millään ylilyönneillä, mutta edustaa silti vahvasti rockia. Hän siis haluaa myös ilmaista pukeutumisellaan asenteitaan ja asemaansa – rockia. Petrus kertoo eheän kokonaisuuden luomisesta:

Pyrin pukeutumaan mahdollisimman käytännöllisesti ja tyylikkäästi tilaisuudesta riippuen. --- Vaatteen tulee olla sekä muodikas että tuntua hyvältä. Seuraan jonkin verran trendejä ja muotia, ja koitan pitää oman tyylini myös aikaan nähden tyylikkäänä. En kuitenkaan seuraa sokeana trendejä, vaan enemmän poimin hyvän idean sieltä ja toisen täältä. Mitään symboliikkaa en halua käyttää, enkä mitään poliittista. Lisäksi yritän käyttää paljon erivärisiä vaatteita, eikä aina mustia.--- Tietynlainen gay-tyyli on tällä hetkellä aika kova sana, ja itse tykkään pukeutua androgyyniksi. Aiemmin käytin paljon naisten vaatteita. Edelleen silti käytän ainoastaan naistenhousuja. Ja syystä tai toisesta kengät ovat minulle erittäin tärkeitä. Tyylini ei siis rakennu ainoastaan paita-housu linjalla, vaan yritän rakentaa mahdollisimman eheän kokonaisuuden päästä varpaisiin.

Teininä Petrus sanoo pukeutuneensa lähes aina mustiin tai harmaisiin vaatteisiin. Nykyisin hän näkee mustan jopa liian helppona värinä, koska se on aina rock. Mustan sijaan hän koettaa luoda rocktyyliä myös käyttämällä värejä kuten punaista ja valkoista.

Haastattelupäivänä Petruksella on ollut yllään farkut, joissa on "pillilahkeet", harmaaruutuinen kauluspaita, mustat sukat, musta lippalakki ja Vans -merkkiset, ruutukuvioiset tennarit. Pillifarkut ja "Vansit" kuuluvat olennaisesti Petruksen tyyliin, mutta lippalakkia hän kertoo käyttävänsä pääasiassa silloin, kun hiukset ovat liian likaiset. Eniten Petrus kertoo käyttävänsä tavallisia pitkähaisia paitoja ja "huppareita", vaikkakin kauluspaitojen käyttö on lisääntynyt. Etenkin kesäisin Petruksen pukeutumiseen kuuluu vahvasti bändien T-paidat. Bändipaidassa voidaan nähdä esimerkiksi viittaus-, ilmaisu- kuin vaikuttamistehtävän piirteitä. Bändin logo on merkki: symboli, joka viittaa itse bändiin. Metakielellisen tehtävän tulee kuitenkin olla selvä, eli viittaustehtävä toimii ainoastaan koodin tunnistamisen jälkeen. Bändipaidan käyttö puolestaan ilmaisee musiikkimakua ja tyyliä sekä tukea yhtyeelle. Vaikuttamistehtävänä voidaan nähdä Petruksenkin esiintuoma paidan toimiminen yhtyeen mainoksena.

Pukeutumisella ja tyyllillä on hyvin suuri merkitys Petrukselle, koska hän pitää vaatteista ja ulkonäön hoitamisesta. Teini-ikäisenä Petrus ajatteli rocktyyliinsä sisältyvän olennaisena osana hätkähdyttämisen, rajojen kokeilemisen ja van-

hojen arvojen kumoamisen. Enää hän ei näe tarvetta shokeerata käytöksellään eikä pukeutumisellaan. Nykyisin hän näkee rockin enemmän mielentilana, pään sisäisenä asiana ja asialle omistautumisena. Hän näkee kuitenkin tyyliinsä tavallaan käyntikorttinaan, edustavan sitä, mitä hän on, ja se on myös tärkeä ensivaikutelman luoja. Petrus tähdentää, että ihmisten tyyli kertoo paljon ja usein on helppo tunnistaa ”kuka voisi olla muusikko, kuka saattaisi pitää samanlaisesta musiikista, kuka ajaa poliittisia asioita ja niin edelleen”.

Vaatteiden merkillä ei Petrukselle ole juuri väliä, kunhan vaate on hyvännäköinen, tuntuu hyvältä ja on kestävän oloinen. Hän koettaa välttää ostamasta kertakäyttövaatteita, ”joka näyttää liikkeessä kivalta, on yhden bileillan päällä ja sitten huomaa, ettei sitä voi oikeastaan käyttää kuin yhteen tiettyyn teemaan sidottuina iltoina”. Kengät hän hankkii merkkiliikkeistä. Hän suosii tietynmerkkisiä kenkiä, painottaen niiden hyviä ominaisuuksia: tyylikkyyttä ja miellyttävyyttä. Tietty linja säilyy Petruksen pukeutumisessa koko ajan, jotta ostetut vaatteet olisivat mahdollisimman helppoja käyttää muiden vaatteiden kanssa.

Petrus kertoo teini-ikäisenä olleen hyvin altis vaikutteille ja nykyään pukeutuvansa maltillisemmin kuin nuorempana. Petrus käytti teini-ikäisenä paljon koruja ja erityisesti ketjuja, joita oli sekä ranteissa että kaulassa. Hän kertoo ”putsanneensa” ulkonäköään ehkä enemmän aikuismaisempaan suuntaan. Korvakorut ja lävistykset Petrus näkee tyyliinsään ”jäänteinä teiniajoista”. Hän mainitsee Depeche Moden laulajan henkilönä, jolta hän ”bongasi” korut ja tatuoinnit. Muuten hän katsoo ”luoneensa niin sanotusti nahkansa uudelleen”. Tatuointeja hänellä ei vielä ole, mutta se on ollut mielessä. Petrus näkee korujen ja tatuointien antavan tiettyä rockhenkeä ihmiseen. Nuorempana hän koki vielä vahvemmin niiden liittyvän olennaisesti rockkulttuuriin ja tyyliin. Vanhempana ajattelussa on löytynyt kohtuusnäkökulma. Petruksen esimerkki antaa olettaa, että nuorille usein bändien toteuttama ilmaisutehtävä toimii puhuteltavalle vaikutustehtävän muodossa.

Petruksen omin sanoin ”aika perinteisesti” Marilyn Manson, Nirvana ja Placebo olivat niitä, joiden tyyli innoitti häntä. Näistä ensimmäiseksi vaikuttajaksi Petrus nimeää Nirvanan laulajan Kurt Cobainin ja tätä kautta räkäisen punk-

tyylin ja rikkinäiset vanhat vaatteet. Tietty likaisuus ja rähjäisyys, joita Cobain edusti, kiehtoi Petrusta, koska niitä pidetään yleisesti paheellisena asiana. Ylipäätään punkkulttuuriin liittyvä vastustaminen ja kapinointi kiehtoi häntä. Cobainin tyyli siis ilmaisi ”vastustamista ja kapinaa” sekä viittasi punktyyliin ja yleisesti paheellisina pidettyihin asioihin.

...ja niinpä tietoisuus siitä että Cobain pukeutui mielellään kesät ja talvet talvitakkeihin sai meikäläisenkin pitämään paksua takkia aina kevääseen saakka. Kuitenkin jouduin nöyrytymään kuumuuden edessä, enkä käyttänyt takkia kesäisin enkä keväisin. Toinen tyyliseikka liittyi siihen, että Cobain inhosi suihkussa käyntiä, joten elin itsekin yhden ajanjakson, jonka aikana käytännössä kävin kerran tai kaksi kertaa viikossa suihkussa ja käytin viikkoja samoja vaatteita. Tätä jatkui niin pitkään, että haju rupesi häiritsemään jo itseänikin. Mutta halusin olla tietyllä tapaa periaatteiden mies, vaikkakin aika huonolla menestyksellä.

Näiden epäonnistuneiden kokeilujen jälkeen vuoroon tuli Marilyn Manson -kausi, jonka kanssa Petrus pysyi maltillisena, eikä lähtenyt esimerkiksi ”maalaamaan puolipäätä siniseksi ja jätti korsetit suosiolla ostamatta”. Hän ennemminkin ihaili Mansonin yhtyeen jäsenten tyyliä ja ratkaisuja, kuten ”lintuteemaisia goottivaatteita”

Sen sijaan että Petrus seuraisi jotain tiettyä artistia, hän ottaa vaikutteita sieltä täältä. Petrus ei lue muotilehtiä, vaan poimii ideoita musiikkilehdistä ja yhtyeiden valokuvista: ”Esimerkiksi tällä hetkellä on hausso takki, jota Chris Martin käyttää videossa Fix You sen enempiä Chris Martinin tyyliä kopioimatta”.

Nykyään hän pyrkii välttämään niin kapinointia kun muutenkaan ”ajatusten tyrkyttämistä”. Ainoastaan androgyynisyyden pukeutumisessa voi ehkä nähdä kapinointina. Poliittisuutta tai ideologiaa Petrus ei viesti mitenkään, hän ei vaan näe sitä ”omana juttunaan”. Petrus ei itse käytä symboleja omassa pukeutumisessa. Toisaalta hän näkee, että ajatusten ilmaisussa vaikutus ei aina ole toivotunlainen.

Petrus kuulee kehuja tyylistään niin tutuilta kuin tuntemattomiltakin. Usein palaute liittyy kenkiin. Lähes ainoa negatiivinen palaute on ollut työhaastattelijan vihaus asiakaskunnan eroavasta tyylistä häneen verrattuna ja kysymys kuin-

ka hän olisi valmis siihen sopeutumaan. Palautetta tyylistään kuulee kuitenkin harvoin.

Juhliin Petrus pukeutuu mahdollisimman juhlavasti ja tilaisuuteen sopivasti. Juhla-asuistakin huokuu tietty rock-henkisyys ja se näkyy pienissä asioissa, kuten kravatin korvaamisena huivilla. Petrus ei pidä puvuista koska hän ei tunne niiden istuvan hyvin ja näin ollen hän ei tunne itseään tyylikkääksi.

Petrus näkee joutuneensa rajoittamaan pukeutumistaan luotettavuuskysymyksen vuoksi. Hänen mielestään muun muassa työhaastattelutilanne vaatii tiettyä pukukoodia. Hän näkee rockin päänsisäisenä asiana, jota pukukoodit eivät vähennä, ja joskus ongelmia välttääkseen pukeutumisessa on parempi tulla itse vastaan. Petrus näkee, että tulevaisuudessa ajatusten ja arvojen viestiminen omassa pukeutumisessa vähenee ja ikä tuo muut kuin tyyliasiat tärkeämmiksi.

Petruksen kaveripiirissä jokaisella on oma tyyli, mutta pukeutuminen on kuitenkin samansuuntaista. Ulkonäön perusteella pystyy tunnistamaan samanhenkisiä ihmisiä, ”syystä tai toisesta rokkari rokkarin tunnistaa”, joten aika helposti huomaa ajautuneensa samanhenkisten ihmisten pariin. Petrus on huomannut rockhenkisen ulkonäön helposti lähestyttäväksi. Ihmiset lähestyvät häntä kysyen neuvoa, apua tai vaikka vain tulta. Petrus näkee edustavansa pukeutumisellaan ihmisryhmää, jonka arvoihin kuuluvat suvaitsevaisuus sekä väkivallattomuus. Huumorilla saatetaan esittää negatiivisia ajatuksia esimerkiksi hip hopista ja tyyliin kuuluvista suurista vaatteista. Petrus näkee kuitenkin rockpiirit suvaitsevaisina.

Erityisen selvät erot, kansainvälisesti katsottuna, löytyvät Petruksen mukaan punktyylistä:

...koska meillä täällä Suomessa on asiat sen verran hyvin, ettei ihmiset kärsi samalla tavalla. Punk on erittäin suosittua esimerkiksi Itä-Euroopan maissa, joissa tuloerot ovat valtavat ja suurin osa kansalaisista elää asumiskelvottomissa oloissa, niin silloin punkkiin kuuluu vahvemmin väkivaltaisuuuden esilletuominen ja äärioikeiston arvojen vastustaminen. Siinä missä pilottitakkia pidetään Suomessa kyseenalaisena signaalina, niin se on arkivaate ukrainalaiselle punkkarille.

Petrus ei itse käytä symboleja omassa pukeutumisessa, mutta hän arvelee pimeyden kuvaamisen symboliikan avulla liittyvän vahvasti kapinaan vanhoja arvoja vastaan. Petrus näkee rockpukeutumisen eroavana metallimusiikin ystävien pukeutumisesta. Tai ainakin erot näkyvät juuri symboliikassa. Rockissa toistuvat Petruksen mukaan kevyemmät teemat, kuten rakkaus.

Petrus näkee kokomustan näkyvimpänä rock-pukeutumisen tyylinä miehillä ja naisilla hieman ”gootahtavan” tyylin. Muodissa on selvästi kahdeksankymmentäluku, ”kunnon vanhan liiton actionrock ja kasarirock”, joka Petruksen mukaan näkyy räväkkänä tyyliä erityisesti 18–20 -vuotiaiden nuorten miesten keskuudessa. Kajaali on taas muotia. Petrus viittaa rockin muodikkuteen teinityöillä, joiden päältä näkee tämän päivän muotitrendit: ”Rock näkyy rintamerkeissä, tupeeratuissa hiuksissa ja mustavalkoraidallisissa kuoseissa”.

Miesten rockpukeutumisessa usein näkee miehisyyden ja maskuliinisten arvojen ja asenteiden rikkomista, jota Petrus itsekin toteuttaa: ”haetaan toisesta sukupuolesta vivahteita omaan käytökseen ja ulkomuotoon”. Rockiin ei Petruksen mukaan sinänsä kuulu seksikkyyden viestiminen vaatteilla. Petrus ottaa vertailukohtaksi amerikkalaisen hip-hop-musiikin ja etenkin naisten pukeutumisen tässä yhteydessä. Rockin puolella Petrus näkee naisten pukeutuvan ehkä enemmän miesmäisesti, pääosin hyvin arkisesti tai sen kummemmin tuomatta itseään esille. Ja monesti naiset myös vastustavat tiettyä perinteisempää naismallia.

Petruksen veikkaus rockpukeutumisen tulevaisuudesta on, että yhä poimitaan suuntauksia historiasta ja niitä päivitetään nykypäivään. Hän arvioi seuraavaksi muotiin tulevan jälleen leveät lahkeet ja kauluspaidat 70-luvun tyyliin. Kengissä tennarimuoti on hallinnut pitkään ja tähän Petrus näkee ennen pitkää tulevan muutoksen.

Petruksen mukaan keino tunnistaa rockelämäntävän perusteella pukeutuva muodin vuoksi ”rockisti” pukeutuvasta on keskustelemalla: ”Rock on päänsisäistä ja elämäntyyliä, eikä niinkään suoranaista vaatemuotia. Vaatetus ei tee ihmisestä vielä rokkaria, mutta rokkari tekee itse vaatteistaan rockmuotia.”

Ville on 21-vuotias Rogue Angel -nimisen rokkibändin laulaja ja keulakuva ja hän myös kirjoittaa kappaleita. Lisäksi hän soittaa kitaraa punkbändissä, jolla ei vielä ole nimeä. Lisäksi hän aikoo vaihtaa audiovisuaalisenviestinnän opinnot käytännönläheisemmän ammatin koulutukseen.

Ville näkee, että hänellä on vahva oma tyyli:

Kyllä mä näkisin sen silleen että mä oon pyrkiny aina pitään itteni sen näkösenä, et mistä ite diggaan, et mä en oo koskaan menny silleen minkään massan mukana. Ja pääasia on ollu, että pysyy oleen itelleen rehellinen ja tykkää siitä miltä ite näyttää... ja se on ollu se homma no en nyt ihan tältä mutta kuitenkin pukeutunu sillee aika rockmaisesti varmaan kohta kymmenkunta vuotta tai jotai...

Haastattelupäivänä hänellä oli yllään ”beessi” karvatakki, naisten farkut, pitkävartiset, hämähäkkikuvioidiset New Rock -merkkiset kengät sekä verkkopaita missä oli viiltoja. Asusteista, joita hänellä oli yllään, Ville luetteli kaksi vyötä ja korvakorut, rannekorut, nännilävistyksset ja kaksi huivia. Ville käyttää pääosin naisten farkkuja, sillä miehille ei osata tehdä yhtä hienon mallisia farkkuja (ks. kuvio 12).

KUVIO 12. Villen tyyliä.

Tyyliään Ville ei nimeä muuksi kuin rockpukeutumiseksi ja hän välttää tyyliensä kategorisoimista. Pääperiaatteena on, että hän pystyy näyttämään ”järkevältä rockbändin laulajalta”. Villen kiinnostumiseen rockmusiikista, itse kovaäänisen musiikin lisäksi, vaikutti rockin visuaalinen puoli. Ville katsoi musiikkikanavalta muun muassa Guns n’ Rosesin ja Mötley Crüen musiikkivideoita ja huomasi, että ”wou, noi näyttää siisteiltä”. Omaan pukeutumiseen on osaltaan vaikuttanut siis omat idolit kuten Guns n’ Rosesin kitaristi Slash ja laulaja Axl Rose ja Mötley Crüen jäsenet sekä myös punkpukeutuminen. Ville sanoo pukeutumisensa olevan yhdistelmä näitä vaikutteita ja siihen lisättynä jotain omaa. Lisäksi Alice Cooperin visuaalinen, teatraalinen ulosanti on tehnyt Villeen vaikutuksen ja hän kuvaa sitä ”päätäräjättäväksi”.

Työhaastatteluun Ville kertoo hillinneensä tyyliään muun muassa jättämällä suosiolla korut, meikit ja nahkahousut pois. Ville ei arastele ilmaista tyyliään muille ihmisille, mutta työnsaannin kannalta näkee joskus järkeväksi ”normaalimman” ulkoasun. Pukeutumisestaan hän on saanut palautetta kehujen muodossa lähinnä faneilta. Kaverit saattavat joskus pilailia, että ”sä näytät ihan akalta” tyyliisesti. Palaute ei ole koskaan saanut Villeä rajoittamaan tyyliään, ja häntä ei liiemmin ole muiden mielipiteet pukeutumisestaan kiinnostaneet. Palaute ei myöskään ole vaikuttanut hänen itsetuntoonsa, jonka Ville katsoo ”jossain määrin terveeksi”. Hän myöntää, että nuorempana palaute olisi saattanutkin vaikuttaa.

Ville ostaa vaatteensa sieltä mistä löytää. Merkillä ei ole hänelle väliä vaan tärkeintä on, että vaate näyttää ”siistiltä”. Usein hän ostaa vaatteensa Äänekoskella olevasta farkkuliikkeestä. Materiaaleista Ville mainitsee mustan nahkan ja keinonahkan sekä hopean värisen metallin yhdistelmän. Lisäksi hän kertoo ”karvavillityksen” jo vähän laantuneen. Väreistä Ville suosii ”maanläheisiä värejä” kuten beessiä, mustaa, valkoista ja farkunsinistä. Punainen on ”vähän semmonen rajoilla menevä juttu”. Se on Villen mukaan usein sen verran radikaali väri, ettei sen kanssa ole helppoa saada kokonaisuutta aikaan.

Muiden haastateltujen tavoin Ville korostaa asusteiden tärkeyttä. Hän on jo omaa identiteettiään etsiessään omaksunut omaksi tavakseen muun muassa

kahden yön käytön. Jonkinlainen tarve erottua joukosta näkyy Villen pukeutumisessa ja käy ilmi hänen kertomastaan.

Keikalle Ville pyrkii panostamaan myös visuaaliseen puoleen. Hän kertoo näyttävänsä lavalla jonkin verran erilaiselta kuin tavallisesti, muttei ero ole suuri. Pyrkimyksenä on herättää jonkinlaisia reaktioita liittyen niin kuultuun kuin nähtyyn. Villen lavaesiintymisessä on mukana provosoimista ja hän pitää ajatusten herättämisestä. Bändissä hän on ”räikein persoona” vaikkakin pukeutuminen on samansuuntaista. Myös kavereissa on rockpukeutujia, mutta pukeutumisen perusteella ei valita tai jaotella kavereita. Tärkeintä Villen mukaan on, että ”jokainen on semmonen ku on”. Villen mielestä rocktyylit eivät mene orjallisesti muodin mukana.

Juhlapukeutumisessakin Villen mukaan voi sisällyttää ja oikeastaan pyrkii säilyttämään rockhenkisyuden. Tilaisuuden arvostaminen ja tyylikkyys on tärkeää. Juhlatilaisuuksien asu voi Villellä koostua nahkahousuista, puvuntakista, kravatista ja hatusta tai kiinni olevista hiuksista. Koruja ja meikkiä hän käyttää juhlissa yhtä paljon kuin muutenkin.

Ville välttää pukeutumisessaan selkeän symboliikan käyttöä. Hän näkee symbolien viittaustehtävän liian suorana ja muiden ajatuksia rajaavana. Hän on mieluummin ”blanco”. Jos hän käyttää jotain mielipidettä ilmaisevaa asussaan, sen on oikeasti tarkoitettava jotakin. Hän mieluummin rakentaa tyyliään silhuetilla kuin selvillä viittaavilla merkeillä. Hänen käsityksensä pahuuden symboliikan ja esimerkiksi hakaristin käytöstä liittyvät reaktioiden ja ristiriitojen herättämiseen ja konservatiivien saamiseen ”varpailleen”. Jonkin verran bändeillä näkee poliittisuuden ja ideologian viestimistä sanoitusten lisäksi muun muassa vasemmistosymbolein.

Kapina on Villen mielestä pääosin kadonnut valtavirtarockista tai näkyy siellä korkeintaan hyvin pintapuolisesti esimerkiksi ”et heitetään tää telkkari ikkunasta ku se kuuluu siihen”. Ville näkee kuitenkin kapinan piirteitä siellä ”missä oikea rock n’ roll kytee”. Hän näkee rockiin liittyvän tietyn vaaran ja ennalta-arvaamattomuuden. Myös seksuaalinen energia liittyy Villellä vahvasti rockiin, mutta ei tunnu liittyvän juurikaan vaatteisiin. Hän näkee myös rockin olevan

lähtöisin enemmän pään sisältä kuin ulkonäöstä. Rockhenkisyys tunnistaa usein kuitenkin olemuksesta.

Villen mukaan maskuliinisuus kuuluu rockissa vahvemmin heavy metaliin. Visuaalisempaan ja näyttävämpään rockiin liittyy sukupuolirajojen rikkominen ja esimerkiksi miesten meikkaaminen. Ville näkee musiikin maskuliinisuuden ja pukeutumisen feminiinisten piirteiden välisen ristiriidan hyvänä ja ajatuksia herättävänä. Äitinsä kasvattamana Ville näkee itsekin perineensä häneltä vahvan feminiinisen puolen ja olevansa ”sujut” asian kanssa.

Villekin näkee vartalopaineet ja omat laihuuden toiveet henkilökohtaisina eikä rockkulttuuriin liittyvänä. Perusajatuksena hänellä on, ettei ”verkkopaidassa näyttäis ihan uunimakkaralta”. Hän myös ihailee henkilöitä, jotka ovat ”sinut itsensä” kanssa oli vartalo millainen tahansa. Esimerkkinä Ville käyttää kaljamahaista Turbonegron laulajaa Hank von Helvetenia, joka vatsastaan huolimatta käyttää tiukkoja farkkuja ja nahkatakkaa. Itselleen pitää osatakin nauraa.

Vaatteiden muokkaaminen ja teettäminen ovat Ville mukaan yleistä rockpiireissä. Syyksi hän näkee erikoisliikkeiden vähyyden ja ylipäättään vaatteiden huonon saatavuuden Suomesta. Myös hän itse suunnittelee vaatteiden teetämistä ja on itsekin muokkaillut vaatteita muun muassa avaamalla paitoja kyljistä ja lisäämällä nyöriytyksiä.

Rocktyylit Ville näkee kansainvälisinä ja ennustaa seuraavaksi taas 70-luvun vaikutteiden lisääntyvän, näkyen esimerkiksi leveinä lahkeina. Nyt on vallalla ollut 80-luvun vaikutteet. Toisaalta Ville uskoo kaiken näyttävän tulevan rockiin mukaan, eli kuten uudet materiaalit. Lisäksi Ville nostaa esiin rockkarisman käsitteen, kuvaillessaan Axl Rosen käyttämiä kummallisia ja jopa naurettavia vaatteita kuten spandex shortseja, joista huolimatta hän myi stadioneja täyteen.

Ville ei näe rocktyyliä vain nuoruuteen kuuluvana, vaikkakin myöntää elämäntarvojen ja tilanteiden muuttumisen vaikuttavan todennäköisesti myös pukeutumiseen. Hänen mielestään kuitenkin ”vanhat rokkisedät todistaa, ettei hom-

ma kuole kun täyttää 25”. Hän uskoo säilyttävänsä rockin omassa pukeutumisessaan pitkään.

J.V. on 23-vuotias heavy metal-bändi Machine Men:in kitaristi. Vielä haastatteluhetkellä hän soitti kitaraa vielä Atakhamassa ja oli lähdössä kiertueelle. Kiertueen jälkeen J.V. oli lopettamassa bändissä. Lisäksi J.V.lla on Villen kanssa vielä nimetön punkbändi. J.V. opiskelee myös musiikintuottamista.

Haastattelupäivänä J.V.lla oli yllään naisten maastokuvioiset housut, oman bändin, Atakhaman, paita ja punamustaraitainen paita sekä asusteina rautaristi kaulassa, pilottiaurinkolasit ja koruja ranteessa. (Ks. kuvio 13.) Hän pukeutuu yleensä samaan tyyliin. Ainoastaan keikalle lisätään vähän enemmän asusteita ja näyttävyyttä.

KUVIO 13. J.V.:n tyyliä.

J.V. ei ole varma, näkeekö hän vielä omaa tyyliään vahvana, vaan kokoajan etsii omaan tyyliin jotakin. Pukeutuminen kuitenkin aina viestii musiikkia ja

kuuluu rockpukeutumisen alle. Pukeutuminen ei vaihtele muotivirtausten mukaan, vaikka osa vaikutteista tulee muodista ja kadulla nähdystä sekä muilta bändeiltä. J.V. käyttää paljon bändipaitoja ilmaisten musiikkimakuaan. J.V. ei ilmaise pukeutumisellaan aatetta tai etenkin poliittisuutta ja myöntää, ettei tiedä politiikasta juuri mitään. Vaatteiden merkillä ei oikeastaan ole väliä vaan J.V. pitää vaatteiden yhdistelystä ja korostaa hyvännäköistä kokonaisuutta. Väreistä suosikkeja ovat punainen ja musta sekä muut tummat värit. Musta on J.V.:n mukaan aina rock. J.V. hankkii osan vaatteistaan keikkareissuilta rockalanliikkeistä ja muuten mistä vaan löytää. Hän käyttää paljon naisten malleja.

Tyyliään J.V. ei nimeä muuksi kuin rocktyyliksi. Hän kertoo ehkä mieleltään olevansa hevari, mutta pukeutumisen lähentyvän rokkia. Hän ei mieti pukeutumisessaan seksikkyyden tai seksuaalisuuden ilmaisemista, vaan vaateen istuvuus, itselle sopiminen ja hyvä ”fiilis” ovat tärkeintä. Ennen riitti esimerkiksi bändipaidassa vain hieno kuva, nykyään istuvuus korostuu. J.V. korostaa asusteiden merkitystä, eikä osa koruista lähde pois saunassakaan.

J.V. ei kertomansa mukaan joudu oikeastaan rajoittamaan tyyliään missään tilanteessa. Sukulaisten luo voi mennä oman tyyllisenä, ja juhlapukeutumiseen pystyy sisällyttämään rockia ja lisäämään jotain ei niin perinteistä ja hillittyä. Juhlissa J.V. on käyttänyt nahkahousuja yhdistettynä puvuntakkiin. Keikoilla J.V. osittain käyttää vain keikkatarkoitukseen tehtyjä vaatteita. Vaatetuslalla ollut kaveri on tehnyt keikkahousut ja J.V. itse on muokannut muun muassa farkkuliivejä lisäilemällä merkkejä ja kirjoituksia. Bändin tyyliä on etenkin alkuaikoina mietitty ja bändin jäsentä on saatettu esimerkiksi kieltää käyttämästä verryttelyhousuja lavalla. J.V. näkee bändin kokonaisuutena ja tyylin osana sitä. Siviilissä kaikki saavat pukeutua miten haluavat. Muokkaamista hän käyttää muihin vaatteisiinkin piirtelemällä niihin, repimällä ja värjäämällä. Myöskään pukeutumisesta saadulla palautteella ei ole J.V.lle merkitystä, tai ainakaan pukeutuminen ei sen perusteella muutu. Pukeutumisesta ylipäättään saa harvoin palautetta.

Kaveripiirin pukeutuminen on vaihtelevaa. J.V. näkee itsellään kaksi laajempaa kaveripiiriä, toisen Jyväskylässä ja toisen kotipaikalla. Jyväskylän kaverit ovat pääosin rockpiireistä: tyyliessä on yhtenäisyyttä ja J.V. kutsuu heitä hen-

genheimolaisiksi. Kotipaikalla on vanhoja kavereita ja kaikki eivät ole rocktyyliä. Kaveriporukat eivät aseta mitään pukeutumispaineita.

Pikkupojasta asti J.V. on kuunnellut pääosin heviä ja ollut Metallica fani. Muina vaikuttajabändeinä J.V. nimeää Guns n' Rosesin ja Mötley Crüen. Neljän viimeisen vuoden aikana hän on alkanut kuunnella myös uudempaa rockmusiikkia, kuten Hellacoptersia, Turbonegroa ja Backyard Babiesia. Musiikin kuuntelun alkuaikoina hän myöntää, että esikuvien tyyliä kopioitiin suoraan. Nykyään muilta saa pääosin ideoita ja uskallusta itsekin kokeilla jotain erikoisempaa. Hän näkee alkuaikojen esikuva bändit "kapinabändeinä" ja nykyään kapinan muuttuneen enemmän visuaaliseksi kapinaksi. Paheksuntaa herättävien symbolien käyttö on lähinnä provosointia, vaikka symboleilla on myös jonkin verran merkitystä. Toisaalta J.V. ei näe kapinaa kovin vakavana asiana ja etenkin Suomessa asiat ovat sen verran hyvin, ettei kapinoitavaa juuri ole.

J.V. näkee rocktyylit kansainvälisinä ja "kaikkien ottavan vaikutteita kaikesta". Hänestä tuntuu, että lähentymistä tyyliissä on tapahtunut etenkin viimeisen viiden vuoden kuluessa. Myös sukupuoliroolien sekoittelu on lisääntynyt. J.V. itsekin sekoittelee vaikutteita perinteisesti nähtyjen generajojen yli, eikä myöskään näe itseään kovin miehekkäänä. Rockpukeutuminen on lähentynyt osaksi muodin vuoksi myös valtavirran pukeutumisen kanssa ja on vaikeampi olla erilainen. Muodin vaihtuessa alakulttuurien pukeutumistyylien erot saattavat taas erottua selkeämmin.

Rockpukeutumisen J.V. kokee muuttuvan esimerkiksi muotia hitaammin eikä uudistuminen ole dramaattista. Hän uskoo 1970-luvun vaikutteiden lisääntyvän nyt vallalla olevien 1980-luvun vaikutteiden jälkeen. Omassa tyyliinsä hän uskoo rockin säilyvän pitkään, sillä hän on pukeutunut samaan tyyliin oikeastaan jo kymmenen vuotta. Tulevaisuutta on vaikea ennustaa ja usein tyyli kuitenkin vanhempana laimenee.

Emilia on 24-vuotias tyttöbändi Kamalan basisti. Heidän soittamansa musiikki on raskasta metallimusiikkia ja bändi on ollut kasassa vain alle vuoden. Hän on ammatiltaan hammashoitaja. Emilia on haastateltavista ainoa, joka käy

kokopäivätyössä. Tämä osaltaan vaikuttaa siihen, ettei Emilia juurikaan mieti arkena tyyliään ja pukeutumistaan. Silti hän näkee pukeutumisensa viestivän vahvasti musiikkia ja olevansa rocktyylin edustaja. Emilia on kuunnellut alasteelta saakka lähinnä heviä, kuten Panteraa, Slayeria ja Anthraxia. Hänellä ei ole yhtäkään naispuolista esikuvaa. Nuorempana hänen tyyliinsä on vaikuttanut paljon Marilyn Manson. Silloin Emilia käytti pitkää nahkatakkia, Marilyn Manson paitaa ja jopa meikki muistutti Marilyn Mansonin keulahahmon meikkiä. Marilyn Mansonin -jäsenet myös sekoittelivat sukupuolirooleja ja basisti tekeytyi usein naiseksi. Hevimusiikin naiset ovat kauniita ja juhlevia ja Emilia ei näe tätä tyyliä omakseen. Emilia pitää goottivaatteita kauniina, mutta ei omana juttunaan eikä näkisi yllään esimerkiksi Nightwish -yhtyeen entisen laulajan Tarja Turusen tyylistä korsettimekkoa. Emilian tyyli aiemmin oli hie-man ”gootahtava”.

Emilialla oli haastattelupäivänä ollut yllään kuluneet farkut, metallikoristeinen vyö ja piikkilankaketju, kireä harmaa paita ja koripallotennarit, joita Emilia kavereiden kesken kutsuu ”rässikengiksi”. Nimitys tulee trash metal bändi Anthraxin jäsenten aikoinaan käyttämistä samantyyllisistä tennareista.

KUVIO 14. Emilian tyyliä ja asusteita.

Pukeutumisessa Emilialle tärkeää ovat mallit ja istuvuus. Vaatteet ovat tiukkoja: ”emmää kyllä mitään lököhousuja”. Vaatteiden merkillä ei ole emilialle mitään merkitystä vaan etusijalla ovat vaateen edullisuus ja malli. Emilia käyttää pukeutumisessaan pääosin tummia värejä kuten metsänvihreää ja viininpuunaista. Ehdottomia suosikkeja ovat punainen ja musta. Emilia ei käytä ollenkaan esimerkiksi keltaista tai pastellisävyjä.

Emilia näkee että hänen pukeutumisessaan säilyy rock tulevaisuudessakin, vaikkakin tyyli on rauhoittunut teini-iän jälkeen. Teini-ikäisenä tyyli ”piti ampua yli”. Rockin hän näkee enemmän mielentilaksi. Vanhemmiten tyyli on muuttunut mukavuudenhaluiseksi ja käytännöllisemmäksi. Emilia mainitsee esimerkiksi pitsit käytön jääneen samoin kuin hiostavien nahkahousujen. Myös meikkaaminen on vähentynyt ja nuorempana oli tapana käyttää ”bandameikkiä” eli maalata silmät mustiksi. Materiaaleissa hän suosii puuvillaa, trikoita ja farkkua. Emilia ei oikeastaan mieti tyyliään tai makuaan, muttei myöskään vaihtelee niitä muodin mukaan.

Myös Emilia painottaa asusteiden merkitystä: ”siis ainahan on vyö ja ketjut”. Lisäksi Emilia käyttää rengaskorvakoruja ja soittaessaan ranneketta käytännönsyistä, mutta kertoo sen olevan myös hieno. Emilia värjää hiuksiaan tummemmiksi ja hänellä on tatuointeja. Emilia ei käytä pukeutumisessaan selkeitä symboleita ja tatuoinnit noudattavat samaa linjaa. Tatuoinneissa Emilia suosii neutraalia ja esittämätöntä linjaa. Hänen tatuoinneista kaksi on tribaalittyyllisiä. Ainoastaan pienellä skorpionitatuoinnilla on jokin syvempi merkitys: Emilia on horoskoopiltaan skorpioni ja tatuoinnin sijainti viittaa vasenkätisyyteen. Muuten korostuu poeettinen tehtävä eli visuaalinen kokonaisuus ilman suoria viitauksia esimerkiksi ideologioihin.

Jyväskylästä on kadonnut liikkeitä, joista Emilia aiemmin osti vaatteitaan tai sitten niiden tarjonta on huonontunut. Lisäksi raha on este esimerkiksi vaatteiden ostamiselle ja tilaamiselle rockalanliikkeistä. Emilia osti aiemmin vaatteitaan In Stylesta, Fiorellasta ja Backstreetistä.

Keikaille Emilian bändi mieltii tyyliään. He eivät halua korostaa seksikkyyttä vaatteilla eikä pukeutua liian naisellisesti. Keikalle korkokengät eivät sovi jo käytännönsyistä, koska ne jalassa on vaikeampi soittaa. Keikka pukeutuminen ei eroa arkipukeutumisesta. Ainoastaan yhteensopivuutta voidaan mieltää muun bändin kanssa. Hänen mukaansa raskaamman musiikin genressä ei ylipäätään korosteta seksikkyyttä vaatteilla. Vaikkakin Emilia näkee jaon hevareihin ja rokkareihin lieventyneen ja tyylien usein sekoittuneen, on hänen puheessa rokkipojat tosi seksikkäitä nahkahousuissa ja verkkopaidassa ja hevimiehet usein ”äijämäisempiä” ja eritavalla seksikkäitä. Emilian mukaan juuri ”kasarirocktyyliin” kuuluu seksikkyyys. Emilia ei näe ulkonäköpaineita rockkulttuurin sisällä vaan niiden syntyvän pään sisällä jokaisen henkilökohtaisista ihanteista. Liikunnan vähäisyys on kuitenkin rokkareille yleistä samoin kuin keikkareissujen usein epäterveellinen ruokavalio.

Emilia näkee, että rockpiireissä on vahvana itsetekemisen mentaliteetin. Vaatteita tehdään ja teetetään, jos sopivia ei löydy. Emilia tietää paljon poikia jotka esimerkiksi teettävät housuja. Vaatteita myös muokataan paljon. Emilia on itsekin aiemmin tehnyt tekonahkahousuja ja toppeja, mutta vanhemmiten tekeminen on jäänyt.

Emilian mukaan kantaaottavuus tuntuisi kadonneen tai ainakin vähentyneen rockista. Emilia kertoo ainakin omalta kohdaltaan keskittyvänsä haukanpitoon. Myöskään rocktyyliin uudistumista Emilia ei osaa ajatella, sillä hänestä rockpukeutuminen on pysynyt pitkään samana. Tyylien kansainvälisistä eroista Emilialla ei ole näkemystä.

Kavereiden kanssa keskustellaan pukeutumisesta jonkin verran ja kerrotaan, jos on nähnyt jotain hienoa. Kavereissa on pääosin rocktyylin edustajia, mutta myös monenlaista muuta tyyliä. Jollaintapaa Emilia korostaa yksilöllisyyttä kertomalla, että samanlaiset vaatteet jollain toisella ärsyttävät. Vaate ei tästä syystä jää kuitenkaan käyttämättä. Kavereiden kesken myös pilailtaan tyyliin liittyen ja itseironia on tärkeää. Tyttöille saatetaan Emilian mukaan sanoa, että ”sää oot ihan tollane äijä” eli tyttöjenkin nähdään rikkovan perinteisiä käsityksiä sukupuolista. Myös työkaverit saattavat huomauttaa jostain pukeutumi-

seen liittyvästä, mutta eivät oikeastaan negatiiviseen eikä positiiviseen sävyyn: ”aa, nyt on tommoset ketjut”.

Töissä Emilialla on työvaatteet ja sääntönä on, etteivät tatuoinnit saa näkyä. Tästä syystä Emilian on käytettävä yhtä kokoa liian suurta työpaitaa. Juhliin Emilia pukeutuu tilanteen vaatimalla tavalla, mutta rockhenkisesti. Usein hänellä on rocktyylinen musta mekko, jossa on pitsiset hihat ja viininpunainen kukkapainatus. Juhlakengissä on metallikoristeita. Illalla ulos lähtiessä pukeutumiseen kiinnittää enemmän huomiota ja Emilia haluaa viestiä myös seksikkyyttä. Tällöin voi esimerkiksi korostaa rintoja arkea enemmän. Emilia näkee pukeutumisen yhteydessä itsetuntoon sillä tapaa, että huonolta tuntuvat vaatteet aiheuttavat myös epävarman olon. Keikoilla ja iltaisina muutenkin saadusta huomiosta Emilia nauttii. Emilia ei arkena ehdi miettiä vaatteita paljoa johtuen töissä käynnistä, eikä hän muutenkaan näe tyyliään kovin erottuvana todeten näin: ”aika tavis rokkari mä oon”. Keikalle, juhliin ja iltamenoihin hän miettii vaatteita hieman tarkemmin.

Elina on 20-vuotias ja hän on hakemassa opiskelemaan vaatetusta ammattikorkeakouluun Jyväskylään. Vielä haastatteluhetkellä hän kävi töissä, mutta kertoi pian olevansa työtön. Elina on itse soittanut kuusivuotiaasta saakka pianoa ja kokeillut myös muita soittimia, kuten viulua ja perinteistä kitaraa. Hän ei soita bändissä, mutta on ahkera musiikin harrastaja. Omien sanojensa mukaan hänen täytyy ”kolata kaikki mahdolliset ja mahdottomatkin” keikat läpi. Lisäksi hän kuuntelee musiikkia laidasta laitaan, popista black metalliin, mielialan mukaan. Elinalla ei ole kuitenkaan varsinaisia esikuvia, mutta nuorena The 69 eyes ja sen visuaalinen ilme oli ”kova juttu”.

Haastattelupäivänä Elinalla oli yllään musta kauluspaita, jossa oli kaikkea mahdollista ”sälää”, kuten nyöritystä ja vetoketjuja. Myös mustissa liituruuhousuissa oli metallisia yksityiskohtia ja jalassa oli New Rock -merkkiset kengät (ks. kuvio 15). Asusteet kuuluvat olennaisesti hänen tyyliinsä: yleensä vaatteista roikkuu paljon remmejä, sekä vyöt ja korut ovat tärkeitä. Usein Elinalla on päässään myös hiuslisäkkeitä. Hiuksiaan hän on yläasteelta saakka värjännyt mustaksi ja se on jäänyt osaksi tyyliä, ”mustaks pitää vetää

aina”. Myös pukeutuminen on ollut rocktyylistä yhtä kauan. Elina näkee tyylin-
sä vahvana ja persoonaansa ilmaisevana. Myös Elina välttää tyylin-
sä kategorisoimista mihinkään rockpukeutumista tarkempaan luokkaan.

KUVIO 15. Elinan tyyliä.

Hänellä ei ole tyyllisiä esikuvia vaan vaikutteet pukeutumiseen tulevat osin musiikista osin muualta, ”sieltä mistä tykkää”. Hän seuraa ulkomaalaisten vaihtoehtoisia vaatteita myyvien liikkeiden tarjontaa ja ottaa ideoita vaatteiden tekoon. Elina siis tekee ja muokkaa vaatteita. Rahatilanteen salliessa hän tilaisi vaatteita ”gootahtavia” vaatteita myyvistä liikkeistä, kuten saksalaisesta X-trasta tai suomalaisesta Morticiasta.

Nuorempana Elinan tyylin liittyi, että piti ”jollain tavalla muka järkyttää”. Järkyttämisen tarvetta ei ole enää, mutta tyyllille on Elinalla erottautumisen ja yksilöllisyyden vaatimus: tyylin tulee olla hieman erilainen kuin muilla. Elina korostaa pukeutumisessaan poeettista tehtävää eli asukokonaisuuden osien visuaalisuutta. Hän käyttää väreistä pääosin mustaa, yhdistäen sitä violettiin, valkoiseen tai punaiseen. Kuoseista tällä hetkellä häntä miellyttää liituraita. Aiemmin hän kertoo käyttäneensä nahkaa ja pvc:tä, eläinkuoseja ja jonkin verran bändipaitoja. Hän ei halua viestiä pukeutumisellaan poliittisuutta tai ideologiaa

vaan haluaa olla tässä suhteessa neutraali. Hän näkee liian selkeän viittaus-tehtävän leimaavana.

Elina saa iltaisin yleensä positiivista palautetta tyylistään. Hauskoina reaktioina hän näkee lasten reaktiot, kuten Elinan nähdessään ”mää en äiti tuu vessaan” toteaminen. Lapset yleensä säikähtävät näyttävän ja dramaattisen näköistä Elinaa. Myös vanhemmilta ihmisiltä saa joskus palautetta. Pääosin palaute on positiivista. Omat vanhemmat tosin valittavat pääkallosymbolin käytöstä. Tämä vanhemmille todennäköisesti viittaa edelleen kuolemaan. Elina näkee symbolien käytön rockkulttuurissa ainakin olleen visuaalista kapinaa. Hän uskoo pukeutumisessaan säilyvän rockin vielä pitkään, koska on tähänkin asti säilynyt.

Elinan mukaan rockin muodikkuudessa on myös hyvä puoli, sillä rahapulassa tavallisista vaatekaupoista löytää edullisesti vaatteita. Koskaan ei kuitenkaan koko asu tule samasta paikasta, vaan Elina yhdistelemällä ja muokkaamalla tekee asusta itsensä näköisen. Hän näkee, että usein trendikkyuden vuoksi rockisti pukeutuminen karsiutuu muodin vaihtuessa, ja näin tunnistaa niitä, joiden tyyliin rock kuuluu muodista riippumatta.

Kaveripiirin pukeutuminen on samansuuntaista. Elina nimeäisi suurinta osaa rokkareiksi tai goottirocktyylin edustajiksi. Monen tyyli hänen omaansa verrattuna on vähemmän radikaalia. Myös kansainvälisesti tyylit ovat yhteneviä. goottityylin Elina näkee vahvana Saksassa todeten, ettei siellä ”varmaa muita asukaan ku gootteja” ja Englannissa on paljon eri rocktyyliä edustajia. Elina ei näe rocktyyliä uudistuvan lähiaikoina ainakaan radikaalisti.

Elinan mukaan pojat rikkovat perinteisiä maskuliinisuuden rajoja muun muassa meikkaamalla ja olemalla kauniita. Arkisin Elina ei panosta naisellisuuteen, mutta juhliin tai illalla ulos lähtiessä asuun usein kuuluvat saappaat ja korsetti sekä usein hiuslisäkkeitä. Juhliin Elina yrittää hieman hillitä tyyliään eikä pukeudu yhtä radikaalisti. Hän pyrkii silti säilyttämään tyyliänsä ja erottumaan, ”mut silleen hillitysti... ei vedä sitäkään juttua yli”. Tyylikkyys on etusijalla ja metallisten asusteiden käyttöä hän vähentää. Töihin Elina pukeutuu arkisem-

min. Hän itse toteaa, ettei ”duunarina hallissa työskennellessä viitsi panostaa”. Palveluammattissa ulkonäköön kiinnittäisi enemmän huomiota.

Mökö, oikealta nimeltään Ilkka, on 21-vuotias ja kutsuu itseään ”sunnuntai soittajaksi.” Hän on juuri muuttanut Tampereelle ja on tällä hetkellä työtön ja asunnoton. Mökö on ahkera keikoilla kävijä, ja musiikki on vahvasti elämäntapa. Hän on myös ollut mukana musiikkitapahtuman järjestämisessä. Mökö kutsuu tyyliään ”goottavaksi” ja hänen tyttöystävänsä on gootti. Vaatteita hän lainaileekin tyttöystävänsä kaapista (kuten housut haastattelu päivänä), korsetteja ja muita selkeästi ”tyttöjuttuja” lukuun ottamatta. Pienestä koosta on tässä suhteessa etua: tyttöjen vaatteet mahtuvat hänelle.

Haastattelupäivänä Mökö on pukeutunut tyyliinsä mukaisesti. Hänellä on yllään mustat liituraitakuosiset ”bondage” housut, joista roikkuu ketjuja. T-paita on suomalaisen poprockia soittavan Violan bändipaita, jossa on ”söpö pupu”. Paitakin on musta, keltaista painatusta lukuun ottamatta, samoin kuin niukka-
linjainen bleiseri. Mökö käyttää pukeutumisessaan ilmaisutehtävää, viestien bändipaidoilla musiikkimakuaan ja kiinnostustaan musiikkiin (ks. kuvio 16).

KUVIO 16. Mökö (oik.) ja Placebon Brian Molko (Westberg, K.).

Asusteet kuuluvat olennaisesti Mökön tyyliin ja hänen mielestään rocktyyleihin yleensäkin. Asusteilla tässä yhteydessä tarkoitetaan kaikkea muuta ulkonäköön liittyvää paitsi itse vaatteita: hiuksia, käsineitä, lävistyksiä, tatuointeja, koruja, laukkuja, aurinkolaseja, huiveja ja meikkejä. Huivia ja tatuointia lukuun ottamatta kaikki kuuluvat haastattelupäivänä Mökön asuun. Musta tukka on tupeerattu pörröön, kasvoissa on kaksi lävistystä (piikki leuassa ja tappi kulmassa), ranteessa on niittiranneke ja muita ”killuttimia” sekä kynärpäihin ulottuvat sormettomat verkkokäsineet. Kynnet on maalattu mustiksi ja silmissä on vahva meikki, kasvot ovat kauniit ja voisivat melkein kuulua tytölle. Metallikoruissa ja yksityiskohdissa on ehdottomasti hopean sävyistä. Mökö näkee mustan ja hopean vahvan kontrastin (vrt. musta ja valkoinen) yhdeksi syyksi, miksi rockin metalliväri on hopean sävyinen, sekä viittauksena ”maallikkomeiniin”, kun taas kulta ja musta yhdistyvät mielikuvissa helposti hienostokulttuuriin, porvarillisuuteen ja musiikkityyleistä hip hoppiin. Musta karvalaukku on

ompelutaitoisen tyttöystävän tekemä, jossa Placebon vuonna 2000 julkaisema Black Market Music-albumi kulkee mukana haastattelijalle näytillä. Levyn Mökö on hankkinut muistikuvien mukaan vuonna 2003, ja hän on vaikuttanut niiden heidän musiikista kuin visuaalisuudestaan. Tästä lähtien hänen pukeutumisansa on muistuttanut hänen nykyistä tyyliään. Lukioaikaan Mököllä oli jonkin aikaa hiphopahtava tyyli, omien sanojensa mukaan ”kun ei paremmasta ollut tietoa”.

Aurinkolaseistaan Mökö toteaa: ”Pitäähän Brian Molko aurinkolasit olla”. Näillä on hänelle suora viittaustehtävä Placebon laulajaan, Brian Molkoon. Mökö todellakin näyttää nuorelta Molkolta. Placebo vuonna 1994 Englannissa perustettu pitkänlinjan, vaihtoehtorockbändiksi tituleerattu, yhtye, jonka musiikki on goottivaikutteista ja synkähköä rockia. Yhtye on musiikkinsa lisäksi herättänyt erityisesti huomiota keulahahmonsa, laulaja Brian Molkon androgyynisellä olemuksella. (Placebo 2006.) Etenkin ensimmäisen Placebo albumin ja Nancy Boy-kappaleesta tehdyn videon ilmestyessä vuonna 1996 androgyyninen ilme puhututti. Myös bändin jäsenten seksuaaliset suuntautumiset ovat herättäneet huomiota (Placebo 2006).

Väreistä Mökö suosii mustaa ja punaista, ja kaikkia muitakin voi käyttää pienempinä tehosteina. Goottityylille ominaisia pvc- ja vinyylivaatteita Mökö ei käytä eikä myöskään nahkaa. Ne tuntuvat hänestä jotenkin ”luonnottomilta”. Istuvuus on nykyisin hänelle vaatteiden tärkeimpiä ominaisuuksia ja ompelutaitoinen tyttöystävä auttaa vaatteiden muokkaamisessa ja istuvuuden parantamisessa, jos valmis vaate ei ole täysin sopiva.

Vaatteiden hankinnassa Mökö toteaa viimeaikoina joutuneensa ”sortumaan” H&M:n vaatteisiin hintojen vuoksi. Koskaan ei kuitenkaan koko asu ole samasta paikasta vaan eri alkuperää olevien vaatteiden yhdistelyn tulos. Hän hankkisi vaatteensa todennäköisesti saksalaisesta goottikaupasta nimeltä X-tra, jos rahatilanne olisi toinen ja toimitukset postitse luotettavia. (Hänen kaverillaan on huonoja kokemuksia tilaamisesta; tuotteita ei yleensä ole saapunut ollenkaan tai eri kokoa kun tilattu.)

Mökön kaveripiiri pukeutuu osittain samaan tyyliin, mutta myös eri tyylien edustajia on kavereina. Kavereiden kanssa keskustellaan pukeutumisesta ja puhutaan, missä on nähty jotain hienoa. Oman kaveriporukan sisällä mukana on myös huumoria ja pilailua vaatteista puhuttaessa. Usein kaveriporukassa kuitenkin saa kehuja pukeutumisesta ja tyylistä. Sukulaiset puolestaan eivät ole kommentoineet Mökön tyyliä mitenkään. Mökön mukaan ei ole tullut edes ”miksi näytät tuolta? kampa tukkasi ja mene töihin” -tyylisiä huomautuksia. Huomautuksia ulkoasuun liittyen hän on saanut joskus ventovierailta keskellä viikonloppuyötä ja nämä kommentit hän jättää omaan arvoonsa. Palaute ei siis saa häntä muuttamaan pukeutumistaan, vaikkakin pukeutuminen liittyy Mököllä vahvasti itsetuntoon ja sen kohotukseen.

Goottikulttuuriin tuntuu kuuluvan muita rocktyylejä enemmän yhdessä pukeutumista ja valmistautumista. Usein goottifestareille ja clubeille osallistujat suunnittelevat asujaan pitkään ja keskustelevat muiden goottien kanssa mitä pukea päälleen ja miten laittaa tukkansa. Koko valmistautumisprosessi on usein kollektiivinen, sosiaalinen tapahtuma. (Hodkinson 2002. 1 - 2.)

Mökökin mainitsee Tampereella järjestettävän Schatten -goottiklubin ja nelipäiväisen Lumous -goottifestivaalin ja niihin valmistautumisen: ”lumous festarille vaatteita on mietitty viime joulukuusta asti” ja Schatten klubille valmistautaan monta tuntia.

Vaikka Mökön pukeutumistyyli on selvästi goottityylistä ammentava, on hänen musiikkimakunsa hyvin laaja ja osittain muuttunut ”popimpaan” suuntaan samoin kuin pukeutumiseenkin on tullut joitain söpöyden elementtejä, kuten T-paidan pupu. Omin sanoin Mökö on kärsinyt viime aikoina jopa ”särökitara-allergiasta”. Hänen kuuntelemiaan bändejä ovat muun muassa Joy Division, The Cure, Mew; rankemmat Korn ja Deftones (nu metal) sekä suomalaiset Viola, Tenhi ja Ultranoir; melankolista poprockia ja folkia soittavat bändit.

Omasta mielestään Mököllä ei ole paljoa vaatteita, ainakaan jos vertailukohtana ovat nähdyt tyttöjen vaatekaapit. Tyttöystävän vaatteet päätyvät usein pienikokoisen Mökön päälle. Mökö näkee feminiinisen puolen vallitsevana persoonassaan ja ”testosteronin oikeastaan myrkkynä” ja täten ei ole väliä kum-

malle sukupuolelle suunnattuja vaatteita hän käyttää. Homofobisuutta Mökö näkee olleen, ainakin ennen, maskuliinisemmän rockin ja hevin ("äijämusiikin") saralla.

Mökö näkee joidenkin tilanteiden vaikuttavan hänen pukeutumiseensa rajoittavasti tai ainakin hillitsevästi. Tyttöystävän vanhempien luo mentäessä hän meikkaa normaalia vähemmän, samoin kuin työhaastatteluihin. Työhaastatteluun pukeutuminenkin on hillitympää ja "asiallisempaa".

Poliittisuuden viestimisen pukeutumisessa Mökö näkee vähentyneen. Myös musiikista, kuten punkista, se on valtavirtaistumisen myötä karissut, vaikkakaan ei kaikilta pienemmiltä bändeiltä. Omassa pukeutumisessaan hän ei halua ilmaista poliittista suuntautumista tai ideologiaa. Rockpukeutumisesta kansainvälisesti puhuttaessa, Mökö mainitsee tiettyjen alakulttuurien ryhmittymien olevan vahvoja joissain maissa, kuten Saksan olevan "goottien luvattu maa". Mökön mukaan "aidon" rocktyylin tunnistaa, mutta hän ei osaa selvittää, miten tunnistaminen käytännössä tapahtuu.

7.4 Pukeutuminen bändissä

Haastateltavien bändit ovat Petruksen Turpo, Villen Rogue Angel, J.V.:n Machine Men sekä Emilian Kamala.

Yhdenkään bändin, jossa haastateltava oli jäsenenä, tyyliä ei ollut katsonut tai hionut ulkopuolinen. Itse oli kyllä mietitty, mitä halutaan viestittää ja kaikissa bändeissä jäsenet saivat olla omantyyliä, vaikka yleisilmeeseen ja kokonaisuuteen esimerkiksi keikoilla ja promokuvissa kiinnitettiin huomiota. Emilia ja J.V. eivät myöskään sulkeneet pois ulkopuolisen apua bändin ilmeen luomisessa tai vaatteiden suunnittelussa ja valmistuksessa. Muut eivät maininneet vaihtoehdosta mitään.

Keikkoja varten Turpolla on oma, etukäteen sovittu tyyli, "jotta näyttäisimme mahdollisimman yhtenäiseltä yhtyeeltä". Tämä tekijä saattaa olla esimerkiksi

musta t-paita, bändipaita tai musta kauluspaita. Pukeutuminen ei muuten juuri eroa tavallisesta pukeutumisesta, vaan eron tekee Petruksen mukaan enemmän tunnelma. Keikkamatkoilla mukavuus on tärkeää, matkat tapahtuvat autolla. Vaatteet kuitenkin vaihdetaan keikkapaikalla ennen keikkaa. Turpon jäsenten mielestä tämä korostaa sitä, että paikalle on tultu yleisöä varten ja vaatteiden vaihto tekee tilanteesta erityisen. Ennen keikkaa siis liikutaan yleisössä eri vaatteissa kuin missä nouseaan lavalle.

KUVIO 17. Turpo. Promo 2005 (vas.) ja keikalla (oik.) (Lapio, P).

Rogue Angel

Rogue Angel haluaa tehdä keikoistaan mahdollisimman kokonaisvaltaisia elämyksiä, joissa yhdistyvät musiikki ja visuaalisuus. Ville pukeutuu bändissä näyttävimmän ja hieman erilailla kuin muut ja on laulajana nostettu tietoisesti bändin keulakuvaksi. Vिलelle oman yhtyeen niin äänen kuin visuaalisen ulosannin herättämät reaktiot ovat toivottuja.

KUVIO 18. Rogue Angel keikalla. (Oikealla oleva kuva Erkkilä, S.).

KUVIO 19. Rogue Angel. Promo 2006. (Kautto, J.).

Machine men

Machine Men on etenkin bändin alkuaikoina miettinyt tyyliään ja imagoaan ja esimerkiksi yhtä bändin jäsentä oli suorastaan painostettu vaihtamaan verryttelyhousut muihin. Keikoilla käytetään osittain erityisesti keikkatarkoitukseen tehtyjä vaatteita. Bändi tulee J.V. mukaan nähdä kokonaisuutena ja bändin kanssa on nykyään jopa yhdessä keskusteltu ulkopuolisen avun käyttämisestä keikkavaatteiden suunnittelussa ja toteuttamisessa, sekä apuna jokaiselle sopivien vaatteiden valinnassa. Lähtökohtana tulisi kuitenkin olla jokaisen oma tyyli ja bändin yhteinen, jo valittu tyyli. Heille on tärkeää, että vaatteet sopivat

kantajalleen ja osalla bändin jäsenistä ei ole tietoa itselle sopivista malleista. Tässä ulkopuolinen voisi auttaa.

KUVIO 20. Machinen Men. Promo 2005. (Anttonen, T.).

Kamala

Kamalan perusajatuksena tyylistä Emilian kertoman mukaan oli, ettei tyyli saisi olla liian tyttömäistä, sillä bändi soittaa raskasta metalli musiikkia, ja ettei myöskään bändiä markkinoida naisellisilla avuilla, kuten rinnoilla. Myös vaatteiden yhteensopivuuteen kiinnitettiin huomiota etenkin promokuvissa ja keikoilla heidän pukeutuminen on samansuuntaista. Promokuvissa kokeiltiin erilaisia asuyhdistelmiä. Kaikki saavat bändissä säilyttää oman tyylinsä, ainoastaan yhteisestä linjasta on löyhästi sovittu. Emilian arkipukeutuminen ei juuri eroa keikkapukeutumisesta.

KUVIO 21. Kamala. Promo 2006. (Erkkilä, S.).

7.5 Rockkulttuurissa käytettyä symboliikkaa

Symboliikka on aina ollut tärkeässä ja näkyvässä osassa rockkulttuurissa. Samat symbolit ja kuva-aiheet toistuvat niin bändilogoissa, ja tätä kautta bändipaidoissa ja muussa graafisessa materiaalissa, kuin rockpiirien tatuoinneissa. Toisaalta rockiin liitetyt kuva-aiheiden käyttö on lisääntynyt ja valtavirtaistunut: symbolit ovat tulleet mukaan bändivaatteiden ja fanituotteiden lisäksi myös muotivaatteisiin ja jopa markettien vaatevalikoimaan.

Tatuointiliike Legacy Tatoon tatuointitaiteilija Tomi Kuusisto (2006) näkee symboliikan menettäneen merkitystään, sillä ”kaikki voi ottaa mitä kuvia vaan ja mihin vaan”. Paljon tatuointikuviin vaikuttaa televisiossa ja lehdissä nähty esimerkki. Etenkin Amerikassa Tomi on joutunut kieltäytymään tekemästä nuorille joitain kuvia, joiden merkitystä ei ole mietitty (esimerkkinä aidot jengitatuoinnit). Joillekin symboliikka vielä merkitsee jotain ja väärässä yhteydessään käytettynä voi jopa edesauttaa hengestään pääsemistä. (Kuusisto 2006.)

Kuusiston (2006) mukaan ”hard core-porukat” ovat tähän asti Suomessa ottaneet eniten tatuointeja. Lisäksi psychobilly-tyylin edustajat ottavat paljon linna-tyylin tatuointeja. Punkin ja hardcoren kuvaston hän näkee ammentavan ”ko-

vis -/ ankeilu -/ huonomeininki -jutusta”. Rokkareilla tatuoinneissa on säilynyt lähes samat jutut kuin oli jo 30 vuotta sitten. Hevikuvasto on synkkää tai sitten ”HIM -synkistelyä”. (Kuusisto 2006.)

Kuusisto (2006) kertoo tyttöjen ottaneet tatuointeja aiemmin varovaisemmin kuin poikien ja useammin paikkoihin, joista ne voi peittää. Sukupuolten väliset erot ovat kuitenkin pienentyneet. Perinteisinä tatuointikuvien aiheina Kuusisto näkee muun muassa pääkallot, linnut, petoeläimet (saalistajat), merihenkiset aiheet, oriental-aiheet, väkivalta-aiheet, naisfiguurit ja ruusut sekä muut kukat.

Kuusiston (2006) mukaan merkitystä ei juuri enää mietitä ellei sitten haluta ”fiilistellä synkistelyllä” viitaten hevi- ja goottigenreihin, vaan ”aina joka paikkaa voi laittaa pääkallon, liekkejä, luita ja seittiä...”.

”Oldschool” -tyylisten tatuointien, eli kaikkea mitä tehtiin vuosina 1930–1960, Kuusisto (2006) näkee lisääntyneen viimeisen viiden vuoden aikana. Tyyliin näitä tatuoinnit ovat yksinkertaisia ja värejä käytetään paljon. Kuusisto luettelee tyyliin kuuluvaksi ”pin-up, tiki ja rock'n'roll” -aiheiset kuvat. Nykyään otetaan myös Suomessa aika paljon oriental -aiheisiä kuvia, eniten perinteistä japanityyliä. Japanityyliin sekoitetaan usein ”tiibetti, buddha ja jotain intiamateriaaliakin”. (Kuusisto 2006.)

Ennen Kuusiston (2006) mukaan otettiin paljon englanninkielisiä tekstejä, joiden merkitys ei usein ollut selkeä. Kuusisto vertaa näitä ei-esittäviin tribaalitaatuointeihin ja näkee taustalla halun ”olla turvassa”. Tomi näkee punkissa aina olleen kannanottoa. Nykyisin tekstitatuointien ottaminen suomenkielisinä on lisääntynyt. Tekstien aiheissa on niin henkilökohtaisia kuin yhteiskunnallisiakin viestejä. (Kuusisto 2006.)

Esimerkkejä symboleista

Länsimaissa lepakkoa usein pidetään epäpuhtaana ja se liitetään pimeyteen ja kuolemaan. Ennen lepakkoa pidettiin paholaisen eräänä muotona ja vampyyrit saattoivat muuttua niiksi. (Bruce-Mitford 1996, 63)

Pääkallo symboloi kuolemaa, elämän katoavaisuutta. Pääkallo ja ristityt sääriluut ovat olleet käytössä merirosvojen lipussa viestien heidän pahoista aikeis-

taan, ja nykyisin sitä käytetään myrkyllisyydestä varoittavassa kolmiomerkinä. (Bruce-Mitford 1996, 72.) Nykyisin pääkallosymbolista on erimuodoissaan tuullut koriste, joka usein liitetään rockmusiikkiin. Tietyillä pääkallosymboleilla on bändin logon asema. Misfits-yhtyeen logo on otettu käyttöön muun muassa muotipaidoissa, sillä logo ei ole virallinen tuotemerkki ja sen käyttö on täten vapaata. Jyväskyläläisen punkbändi Presley Bastardsin laulajan, Matti Leppäkorven (2006) kanssa käydyssä keskustelussa painottui se, kuinka hänelle ”elämää suurempaan” yhtyeeseen viittaavan logon ”väärinkäyttö” ärsyttää (Leppäkorpi 2006).

Pentagrammi eli ylösalaisin käännetty viisisakarainen tähti on perinteisesti nähty pahan symbolina (Bruce-Mitford 1996, 78). Etenkin black metal bändien videoissa ja kuvissa näkyy usein pentagrammi -symbolia.

Svastika eli hakaristi on ikivanha onnenmerkki, joka tunnetaan eripuolella maailmaa. Lännessä hakaristi liitetään nykyään natsismiin, joten siitä on tullut pahan symboli. (Bruce-Mitford 1996, 105.) Punkkarit ottivat hakaristin käyttöön provosoidakseen, eivät osoittaakseen natsisympatioita.

8 TULOSTEN YHTEENVETOA JA ANALYSOINTIA

Yksikään haastatelluista ei antanut varsinaista nimeä tyyliilleen. Rockpukeutumista tarkemmin tyyliä ei yleisesti nimetty. Vain yksi, Mökö, määritteli tyylinsä termillä ”gootahtava” lähelle tarkempaa alakategoriaa kuin rockpukeutuminen. Tämän voi olettaa kertovan nuorten kategorisoinnin välttämisestä ja mahdollisesti myös viitteenä luokittelun tarpeen vähenemiseen yleensä.

Haastateltavista etenkin pojat leikittelivät perinteisillä käsityksillä sukupuoli-suudesta ja kyseenalaistivat omaa maskuliinisuuttaan käyttämällä naisten vaatteita ja meikkaamalla. Kaikilla heillä oli haastattelupäivänä yllään naisten vaatteita. Kuten Elina totesi miesten rockpukeutumisesta ja androgyynisyydestä: ”Pojat on nättejä, hoikkia ja niillä on meikkiä”. Naisten vaatteita käytettiin kuitenkin tietyissä rajoissa eli aika hillitysti. Perinteisten sukupuoliroolien sekoittaminen voidaan nähdä ennakkoluulottomuuden ilmaisemisenä. Tällä

voi hyvinkin olla laajempia, jopa yhteiskunnallisia vaikutuksia nuoremman ikäpolven omaksuessa vaikutteita esikuviltaan.

Valtavirtamuoti ei juuri kiinnostanut ketään haastatelluista. Vaatteita saatettiin kyllä ostaa trendivaatteita myyvistä liikkeistä, mutta niistä muodostettiin aina yhdistelemällä oman tyylinen kokonaisuus tai niitä muokattiin. Petrus oli ainoa, joka selkeästi ilmoitti seuraavansa trendejä ja haluavansa näyttää muodikkaalta. Lähteinä, joista hän muotia kuitenkin seurasi, olivat musiikkilehdet eikä niin sanotut muotilehdet. Emilia puolestaan vaikutti vähiten kiinnostuneelta muodista, mutta muodikkaus vaatteessa ei kuitenkaan ollut mikään este vaatteen käyttämiselle. Oma maku ratkaisi ja nähtiin tärkeänä. Poeettinen tehtävä korostui kaikilla, eli pukeutumisesta haluttiin luoda esteettinen kokonaisuus.

Petrus näkee vaikuttamistehtävän toteutuvan siinä mielessä, että ”rokkari tekee itse vaatteistaan rockmuotia”. Rockkarien pukeutumisen voi siis nähdä vaikuttavan muiden, esimerkiksi fanien pukeutumiseen. Lisäksi paljon käytetyillä bändipaidoilla sekä pinsseillä voi nähdä vaikuttamisfunktion, ”kuuntelen ja kannatan tätä bändiä, kuuntele sinäkin” -tyyliin. Lisäksi nuoruuden esikuvat usealla voidaan nähdä vaikutustehtävän näkökulmasta. Esikuvat olivat vaikuttaneet tyyliin eniten nuorempana. Teini-iässä idolin tyyliä oli saatettu kopioida aivan suoraan, kuten J.V. kertoi. Emilia ja Petrus puolestaan puhuivat Marilyn Manson -kaudesta. Emilialla tämä näkyi myös vahvasti pukeutumisessa, Petruksella enemmän ihailun tasolla. Petruksella ja Mököllä oli puolestaan yksi tärkeä tyylillinen esikuva, joka oli vaikuttanut heidän pukeutumistyyliihinsä paljon: Petruksella Kurt Cobain ja Mököllä Brian Molko. Ville puolestaan mainitsi visuaalisuuden olleen hyvin tärkeässä osassa musiikin lisäksi siinä, että hän aikoinaan kiinnostui rockmusiikista. Esikuvat toimivat heille nykyään enemmän ideatasolla. J.V. kertoi, että jonkun esimerkki voi lisätä uskallusta kokeilla samantyylistä juttua itselläänkin.

Bändipaidoilla ja muilla bändien logoilla varustetuilla tuotteilla on nähtävissä selkeä ja suora viittaamistehtävä kyseiseen bändiin. Tämän tehtävän aukaisuun tarvitaan kuitenkin metakielellistä tehtävää. Metakielellinen tehtävä määrittelee ne rajat, joissa pukeutumisesta rockin näkökulmasta puhutaan, ja pukeutumista tarkastellaan. Eli se viittaa puheen yhteiseen koodikieleen ja

merkkien tunnistamiseen. Kuten jo aiemmin metakielellisen tehtävän yhteydessä mainittua, rockkansan ketjut ovat omanlaisiaan samoin kuin symbolit, jotka viittaavat esimerkiksi tiettyihin bändeihin. Asiaan vihkiytymätön näkee bändipaidan viittauksen ehkä vain musiikkiin yleensä, kun se rockkulttuurin jäsenelle usein viittaa tiettyyn bändiin ja musiikkityyliin ja jopa näiden takana oleviin arvoihin ja asenteisiin.

Bändipaidat ovat myös loistava esimerkki ilmaisutehtävästä. Ne ilmaisevat käyttäjän musiikkimakua sekä tukea bändille ja yleisesti kuulumista musiikin harrastajakuntaan. Elina, Ville ja Emilia eivät nykyisin juuri käyttäneet bändipaitoja, J.V. puolestaan ei käyttänyt juuri muita kuin bändipaitoja. Mököllä oli ainakin haastattelupäivänä yllään bändipaita. Kaikki haastateltavat korostivat asusteiden tärkeyttä. Niillä luotiin tavallisiinkin vaatteisiin rockhenkisyyttä. Yleisimpiä asusteita haastateltavilla olivat ketjut ja vyöt, sekä erilaiset korut. Metallivärinä kaikki käyttivät hopean ja kromin sävyä. Se nähtiin arkisempana ja maanläheisempänä kuin esimerkiksi kullansävy. Vaatteiden väreissä yleisin oli musta. Yleensä käytetyt värit olivat tummia. Myös punainen, valkoinen ja vihreä toistuivat sekä muita värejä, usein kirkkaampia, käytettiin etenkin tehos-
teväreinä.

Ainoastaan J.V. mainitsi, ettei oikeastaan koskaan joutunut muuttamaan tai rajoittamaan tyyliään. Kaikilla muilla oli joku tilanne, jonne pukeuduttiin eritavalla tai vaaditun tavan mukaan. Emilialla, joka oli haastatelluista ainut kokopäivätyössä käyvä, oli töissä työvaatteet, ja työpaidaksi täytyi ottaa kokoa liian suuri, jotta tatuoinnit eivät näkyisi. Osa haastatelluista oli pukeutunut hillitymmiin esimerkiksi työhaastatteluun tai töihin sekä Mökön tapauksessa tyttöystävän vanhempia tavatessaan. Eritilanteissa metakielellisen tehtävän määrittämät rajat vaihtuvat, eli koodit muuttuvat rockkulttuurin koodeista esimerkiksi työpaikkapukeutumisen koodeiksi. Tyylin ei kuitenkaan katsottu muuttuvan eri tilanteiden vaatiman pukeutumisen mukaan, vaan tilanteen mukaan oltiin valmiita joustamaan pukeutumisessa ja hillitsemään tyyliä.

Rock nähtiin haastateltavien kesken enemmän mielentilana kuin vain tietynä pukeutumistyylinä. Musiikin harrastaminen tavalla tai toisella oli haastateltaville elämäntapa ja elämäntavan katsottiin näkyvän vahvasti pukeutumisessa.

Sillä nähtiin vaikutusta samantyyliisiin ihmisiin tutustumisessa ja rocktyyli nähtiin ylipäätään ”helposti lähestyttävänä”. Vaikkei kukaan halunnut viestittää pukeutumisellaan ideologiaa eikä varsinkaan poliittista suuntausta, nähtiin rocktyylin kuitenkin viittaavan suvaitsevaisuuteen. Petrus ilmaisi asian seuraavanlaisesti: ”Eli en pelota ihmisiä, ja samalla edustan ihmisryhmää, jonka arvoin oletuksellisesti kuuluu fasismin ja rasismin vastustaminen ja väkivallattomuus. Jos ihmiset vähän pysähtyisivät miettimään, niin eipä pitkätukkia pahemmin näe tappelemassa”.

Yhdenkään bändin, jossa haastateltava oli jäsenenä, tyyliä ei ollut katsonut tai hionut ulkopuolinen. Itse oli kyllä mietitty, mitä halutaan viestittää ja kaikissa bändeissä jäsenet saivat olla omantyyliisiä, vaikka yleisilmeeseen ja kokonaisuuteen esimerkiksi keikoilla ja promokuvissa kiinnitettiin huomiota. Kamilan perusajatuksena tyylistä Emilian kertoman mukaan oli, ettei tyyli saisi olla liian tyttömäistä, sillä bändi soittaa raskasta metalli musiikkia ja ettei myöskään bändiä markkinoida naisellisilla avuilla, kuten rinnoilla. Myös vaatteiden yhteensopivuuteen kiinnitettiin huomiota etenkin promokuvissa. Keikoilla heidän pukeutuminen oli samansuuntaista. Turpossa haluttiin keikalle vaatteita vaihtamalla luoda tilanteesta erityinen, vaikka pukeutuminen ei sinällään eronnut arkipukeutumisesta.

Vaihtoehtoa, että ulkopuolinen auttaisi bändin tyyliä, ei usein suljettu pois. Lähtökohtana kuitenkin painotettiin jo bändille valittua tyyliä ja esitettyä musiikkia. Imagon ”päälle liimaaminen” nähtiin bändien tyylin vastaisena. J.V. kertoi varoittavan esimerkin vaatteiden epäsopivuudesta: ”Hölmöimmän näköistä on, kun katsoo esimerkiksi aloittelevia bändejä, joilla on päällä sellaset vaatteet, että huomaa että ne on niinku keikkavaatteet, siis huonossa mielessä keikkavaatteet, ne on niin päällepuetun näköisiä.” Keikoilla käytettiin jonkin verran vaatteita, joita ei siviilissä käytetä ollenkaan ja pyrkimyksenä oli usein tehdä esiintymisestä mahdollisimman visuaalista. Ainakin asujen yhtenäisyyteen bändin jäsenten kesken kiinnitettiin huomiota, vaikka pukeutuminen olisi arkipukeutumisen kaltaista.

Rocktyyliä nähtiin olevan melko samanlaisia kansainvälisesti. Tyylien esiintymistiheydessä nähtiin kuitenkin alueellisia eroja. Saksa nousi esiin ”gottien

luvattuna maana”. Punktyylin Petrus näki erottuvampana ja suosituimpana Itä-Euroopan maissa, viitaten yhteiskuntarakenteeseen kuten tuloerojen suuruuteen. Näin punkkiin liitetty yhteiskunnallisuus ja kapina tuntuvat näkyvän herkemmin pukeutumisessa maissa, joissa on enemmän aihetta kapinoida. Suomessa punkin kapina ja kantaaottavuus näkyy ehkä enemmän bändien lyriikoissa kuin pukeutumisessa. Toisaalta tatuoiija Tomi Kuusiston (2006) mukaan rockpiireissä Suomessa otetaan tatuointeina kantaaottaviakin tekstejä ja eniten ehkä juuri hard core punk piireissä. Muuten hän näki merkitysten viestimisen ja miettimisen tatuoinneissa vähentyneen ja kuvien olevan usealle vain visuaalisia elementtejä.

Rockkarisman voi katsoa kuuluvaksi rockin visuaalisuuteen. Se nousi esiin muutamassa haastattelussa. Se näyttäisi olevan jotain vaikeasti määriteltävää, enemmän kuin itse musiikin ja visuaalisen ulosannin summa. Hämäläinen (2006) lainaa ohjelmatoimisto Dex-Viihteen Janne Tokolan kertomaa Keski-suomalaisessa 4.5.2006 ilmestyneessä bändikisa Big Boomiin liittyneessä jutussa näin: ”Nykyään pelkkä soittotaito ei riitä, siitä on tullut lähtökohta jonka lisäksi pitää olla ässä-biisejä, sekä niiden sovitus ja visuaalisuus hanskassa” (Hämäläinen 2006, 21).

Karismaan viittavasta määrittelemättömästä tekijästä American Idols -tuomari Simon käyttää nimitystä X-factor. Bändillä on oltava joku oma juttu, joka erottaa sen muista. (Hämäläinen 2006, 21.) Visuaalisen ilmeen merkitystä ei voi kuitenkaan kiistää, vaikkei se pelkästään riitä. Monelle kiinnostus rockiin lähtee musiikin lisäksi juuri mielikuvista ja bändien tarjoamista visuaalisista elämyksistä, jotka musiikin kanssa muodostavat kokonaisuuden.

9 POHDINTA

Tutkimuksen aihe nousi tutkijan mielenkiinnosta populaarikulttuuria ja musiikkia kohtaan. Tutkimus aloitettiin tietopohjan kartuttamisella kirjallisuudesta avulla ja havainnoimalla Jyväskylän rockpiirejä ja heidän pukeutumistaan. Pukeutumista tutkineet ovat nähneet muun muassa sosiaalisen kontekstin, persoonan ja identiteetin sekä ryhmien ja roolien vaikuttavan pukeutumiseen.

Tämä työ osaltaan tarkastelee näitä osa-alueita rockelämäntavan näkökulmasta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten rocktyylit rakentuvat 2000-luvulla, miten rocktyylin tunnistaa sekä mistä rocktyylit ottavat vaikutteita.

Aiheena musiikkiin liittyvän elämäntavan ja pukeutumisen yhteys on mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Rock inspiroi niin elokuvateollisuutta kuin muotia-kin. Toisaalta juuri massamuotia myyvät kaupat ovat todennäköisesti edesauttaneet pienten ja vaihtoehtoisempien liikkeiden häviämistä ainakin Jyväskylässä. Rock on ollut näkyvänä mediassa myös Lordin Eurovision laulukilpailuvoiton myötä.

Koska tarkkailu ja aktiivinen havainnoiminen sekä haastattelujen toteuttaminen tapahtui pääosin Jyväskylässä tutkijan sijainnista johtuen ja intensiivisemmin 2006 vuoden aikana, ei tutkimus voi olla kattava kuvaus edes Suomessa esiintyvistä rocktyyleistä. Työ kuvaileekin enemmän sekoittuneita rocktyylejä, jotka imevät vaikutteita monesta eri tyyleistä generarajoja rikkoen, sekä tyylien kirjosta poimittuja yhteneviä elementtejä ja myös jonkin verran eroavaisuuksia. Työ myös esittelee tutkijan ja haastateltavien näkemyksiä selkeistä musiikkiin liittyvistä pukeutumistyyleistä, joista tarkemmin nimettävien tyylien edustajia ei ollut haastateltavien joukossa. Selkeän ja ehkä melko puritaanisen alakulttuurin tyylin kuvaukseen tarvittaisiin toinen työ, ja mahdollisesti tutkija, joka on tämän ryhmittymän jäsen. Lisäksi Jyväskylässä, siitä huolimatta että kaupunki tunnetaan rockkulttuuristaan, ei ole vahvana ryhmittymiä, joiden pukeutuminen olisi vain yhden otsakkeen alle menevää ja helposti nimettävää. Koska musiikkitarjonta ja bändien laaja musiikillinen kirjo on osa Jyväskylän kaupunkia, on rockpukeutuminenkin melko sekoittunutta, eri vaikutteista ammentavaa ja kirjavaa rocktyyliä. Lisäksi tyylien sekoittumiseen vaikuttanee Jyväskylän sijainti Suomen keskellä, sekä opiskelijakaupungin luonne: nuoria saapuu ympäri Suomea.

Tietopohjaa kerättiin niin pukeutumista kuin rockkulttuuria yleisesti käsittelevistä teoksista. Aiheen rajaus sekä tutkimusongelman muodostaminen oli haastavaa, sillä nykyaikaista rockkulttuuria ja pukeutumista ei ole tutkittu yhdessä ja molemmat ovat ilmiöinä hyvin laajoja. Nuorten pukeutuminen ja rockkulttuurin tieto jäi pääosin erillisiksi osa-alueiksi teoriaosuudessa ja hypo-

teeseilla oletettiin molemmista osioista esille nousseiden asioiden ilmenevän myös haastatelluilta saadussa aineistossa. Teoriaosuuden pohjalta muodostettiin haastattelukysymyksiä, joiden toivottiin luovan punaista lankaa teoriaosuuden osioiden välille. Hypoteeseja tehtiin liittyen haastateltaviin ja heidän tyyleihinsä sekä yleisesti rockpukeutumiseen. Hypoteesit nousivat teoriapohjasta sekä rockpukeutumisen ja haastateltavien tarkkailusta. Tarkkailun perusteella muodostettiin hypoteeseja vielä voimissaan olevista rocktyylijen alalajeista sekä niiden vaikutteista. Pääasiallinen hypoteesi oli, että rocktyylit ovat etenkin 2000-luvulle tultaessa lähentyneet toisiaan, sekoittuneet ja varsinaiset rockpukeutumisen nimettävät alaryhmittävät ovat vähentyneet. Osin tätä on edesauttanut rocktyylijen nouseminen myös massojen muodiksi, osaltaan suvaitsevuuden lisääntyminen eri musiikkityylejä ja pukeutumistyyliä kohtaan sekä vaikutteiden poimiminen yli genererajojen. Tyylien sekoittumiselle ja lähentymiselle haettiin varmistusta haastatteluilla. Lisäksi haluttiin yksilön näkökulmaa oman tyylin rakentamisesta ja vaikutteista. Toisaalta haluttiin tietoa perinteisesti rockiin liitettyjen ilmiöiden, kuten seksuaalisuuden, kapinan ja kantaaottavuuden tilasta rockkulttuurissa ja näiden vaikutteiden näkymisestä rockin visuaalisuudessa. Haastateltavat valittiin ikänsä ja pukeutumisensa perusteella. Haastateltavat näkivät pukeutumisensa rockpukeutumisena, viestien heidän elämäntapaansa.

Haastattelujen katsotaan antaneen syvällistä tietoa aiheesta. Lisäksi musiikkivideon avauksessa kuin myös haastatteluaineistoon sovellettiin Jakobsonin malli. Jakobsonin malli sopi tähän käyttöön hyvin ja selkeytti havainnointia ja tulosten luokittelua. Tutkimuksesta on hyötyä niin vaatetusviestinnän kannalta esimerkiksi bändi-imagoa mietittäessä. Tutkimus myös kuvaa elämäntavan ja pukeutumisen suhdetta nykyajan rockpukeutumisen ja sen taustavaikutteiden näkökulmasta tarkastellen. Ajanpuutteen vuoksi yksi haastatelluista vastasi sähköpostitse ja hänen vastauksensa olivat hyvin monipuolisia. On kuitenkin mahdotonta arvioida, olisiko kaikkien haastateltavien vastaukset monipuolistunut entisestään, jos haastatteluun olisi voinut vastata sähköpostitse omassa tahdissa. Vastausten pituus voidaan nähdä myös ominaisena persoonalle. Kuitenkin kasvokkain haastatellut antoivat aiheesta riittävästi tietoa. Haastattelututkimuksen valinta oli aiheen kannalta sopiva, vaikka mielenkiintoista olisi ollut syventyä aiheeseen myös esimerkiksi laajan kuva-analyysin pohjalta.

Lisäksi tutkimus nosti esiin mahdollisia uusia tutkimusaiheita. Mielenkiintoista olisi tarkastella pitkän uran tehneen yhtyeen musiikki- ja pukeutumistyylin muutoksia ja kehitystä sekä esimerkiksi eri yhtyeiden promootiokuvien sopimista esitettyyn musiikkityyliin. Menetelmänä voisi olla kuva-analyysi.

Tutkimus toi vastauksia tutkimusongelmaan. Vaikka rocktyylit ovat kansainvälisiä pääosin tiedonkulun ansiosta, on joitakin eroavaisuuksia tyylien esiintymisessä havaittavissa. Eroja on Suomen sisällä jo kaupunkikohtaisesti tyylien yleisyyden näkökulmasta katsottuna. Tämän toi osa haastatelluistakin esiin. Jyväskylässä on runsaasti punkbändejä ja ”perusrockbändejä”, sekä näiden yleisöä, kun taas goottikulttuuri sekä rockabilly- ja psychobilly vaikutteinen pukeutumistyyli ovat kuuleman ja havaitun mukaan voimakkaampana muun muassa Tampereella ja osittain pienemmillä paikkakunnilla. Nämä ovatkin vielä melko selkeästi erottuvia pukeutumistyyliä rockin sisällä, tosin punktyylissä voidaan nähdä monia suuntauksia. Vallalla oleva rocktyyli on kuitenkin sekoitteleva tyyli, jossa vaikutteet ovat usein punk-, gootti- tai glamrock - estetiikasta ammentavia ja jopa näitä tyyliä sekoittelevia.

Jakobsonin malli toimi hyvänä tukena haastatteluaineiston analyysissä ja poimittaessa pukeutumiseen haluttuja merkityksiä ja viestejä. Jakobsonin mallia olisi voinut käyttää tutkimuksen tulosten analyysissä vieläkin vahvemmin. Tuloksia ei varsinaisesti voi laadullisessa tutkimuksessa yleistää, mutta kaikki haastateltavat toivat vahvasti samansuuntaisia näkemyksiä esimerkiksi ilmaisutehtävän näkökulmasta. Näiden huomioiden voi katsoa kertovan laajemminkin nuorten ajatuksista ja jopa yhteiskunnan muutosilmapiiristä. Yleistä näyttäisi olevan luokittelun välttäminen, suvaitsevaisuus tyyliä kohtaan ja tyylien sekoittelu. Toisaalta pukeutuminen pidetään mielellään poliittisiin aatteisiin ja ideologioihin sitoutumattomana. Tyyli nähdään vahvasti oman persoonan ja identiteetin osana ja ilmaisuna.

Tässä työssä esiintyviä musiikin luokitteluja ja kuvauksia voi ja saakin kritisoida, sillä on aina tulkintakysymys, kun joitain musiikin lajeja pyrkii kategorisoidaan. Työn ei kuitenkaan ole tarkoitus olla tutkimus musiikin historiasta, vaan tutkimus musiikkiin liittyvän elämäntavan näkymisestä pukeutumisessa, joten musiikin tyyliin liittyvät tulkinnalliset erot sallittakoon. Rockkarisma ja aidon

rocktyylin aistiminen olemuksesta nousivat haastatteluaineistosta esiin, ja näiden määrittely ja analysointi oli vaikeaa. Pukeutumisen ja musiikin lisäksi rockiin näyttäisi liittyvän tuntematon tekijä, joka on enemmän kuin pintaa ja musiikkia. Kuitenkin musiikkiin ja henkilökohtaiseen makuun perustuva pukeutuminen on tärkeää, etenkin bändeillä, sillä stailattu ja ”päälle liimattu” tyyli tulosten mukaan erottuu negatiivisessa mielessä.

Rock on!

10 LÄHTEET

Abduktio (yhtye). 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 7. toukokuuta 2006. Viitattu 14.5.2006.
[Http://fi.wikipedia.org/wiki/Abduktio_%28yhtye%29](http://fi.wikipedia.org/wiki/Abduktio_%28yhtye%29).

Ahoniemi, P. 2003. Taidekokemuksesta omaksi vaatteeksi – vaatetuksen suunnitteluprosessi identiteetin rakentajana. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen, R. & Raunio, A-M. (toim.). Vaatekirja. Toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino, 15 - 82.

Alasuutari, P. 2001. Laadullinen tutkimus. 3.uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus.

Anttila, M. 2003. Vaatetuksen kulutus ja sen tutkimuksen problematiikka. Teoksessa Koskennurmi-Sivonen, R. & Raunio, A-M. (toim.) 2003. Vaatekirja. Toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Baddeley, G. (suom. I. Vil). 2005. Goth chic. Johdatus pimeän puolen estetiikkaan. LIKE. Keuruu: Otavan kirjapaino. 2005. Alkuteos: Goth chic. A Connoisseur's Guide to Dark Culture. 2002.

Bruce-Mitford, M. 1996. Viestivät merkit & paljastavat symbolit. Suom. E. Ojanen. Helsinki: Helsinki Media.

Fields, J. & Gramaglia, M. 2003. Ramones – End of the Century. Dokumentti. Esitetty Tv2 5.4.2006. Viitattu 6.5.2006. USA, Cugat Films.

Fiske, J. 1992. Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Tampere: Vastapaino.

Frith, S. 1988. Rockin potku. (suom. H.Tolvanen) Jyväskylä: Gummerus Oy Kirjapaino 1988. Alkuteos: Sound Effects.

Gootti. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 4. toukokuuta 2006. Viitattu 12.5.2006. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Gootti](http://fi.wikipedia.org/wiki/Gootti).

Heikkeri, L. 2006. The Sounds. Vaatimattomat maailmanvalloittajat. Sue 3, 18.

Heinämaa, S. 1996. Ele, tyyli ja sukupuoli. Marleau-Pontyn ja Beauvoirin ruumiin fenomenologia ja sen merkitys sukupuolikysymykselle. Tampere: Tammer-Paino.

Helve, H. 2002. Arvot, muutos ja nuoret. Helsinki: Yliopistopaino.

Hietala, V. 1993. Kuvien todellisuus -Johdatus kuvallisen kulttuurin ymmärtämiseen ja tulkintaan. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. ?

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

- Hodkinson, P. 2002. Goth – identity, style and subculture. New York: Oxford. Cornwall: MPG Books.
- Honkavaara, N. 2003. Pukeutumisen kontekstuaalisuus. Teoksessa R. Koskennurmi-Sivonen & A.-M. Raunio (toim.). Vaatekirja. Toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hämäläinen, J. 2006. Luvassa kovatasoinen finaali. Keski-suomalainen 4.5.2006, 21.
- Ilmonen, K. 2003. Tunteet ja rockin 'omiminen' eli miten käy kuusikymmentä-lukulaisilta rock n' roll. Teoksessa K. Saaristo (toim.). Hyvää pahaa rock 'n' roll. Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino. 191 - 219.
- Kaiser, S. 1990. The Social Psychology of Clothing. Symbolic appearance in context. Second edition. New York: Macmillan.
- Koskennurmi-Sivonen, R. 2003. Vaatetus, pukeutuminen ja muoti – ero ja erottamattomuus. Teoksessa R. Koskennurmi-Sivonen & A.-M. Raunio (toim.). Vaatekirja. Toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kokkonen, J. 1996. Muoti ja katseen muuttuvat muodot. Teoksessa J. Sihvonnen (toim.). Silmä, näkökulmia visuaaliseen kulttuuriin. Turku: Kirjapaino.
- Kuusisto, T. 2006. RE: Opinnäytetyö/rock symboliikka. Sähköpostiviesti 7.5.2006. Vastaanottaja K. Salo.
- Laiho, M. & Leino, R. 1988. Erojen leikki. Muodin jäljillä. Helsinki: Painokaari.
- Laitinen, J. 2004. Rockin arvottaminen - Sweatmaster-yhtyeen autenttisuus rockkriitikoiden näkökulmasta. Musiikkitieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. [Http://www.cc.jyu.fi/~joemlait/prosemma.htm](http://www.cc.jyu.fi/~joemlait/prosemma.htm).
- Lehnert, G. 2000. 1900-luvun muodin historia. Suom. K. Niemi. Saksa: Köne-mann.
- Leppäkorpi, M. 2006. Punk bändin laulaja. Keskustelu 3.5.2006.
- Nykysuomen sanakirja. 1996. Porvoo: WSOY.
- Perkkiö, H. 2003. Kukkomunarockia ja virtuooseja – hevi ja maskuliinisuus. Teoksessa Jokinen, A. (toim.). Yhdestä puusta – maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa. Tampere: Juvenes Print – Tampereen yliopistopaino Oy. Tampere University Press. 164 - 189.
- Placebo 2006. Wikipedia: Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 17.5.2006. Viitattu 17.5.2006. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Placebo_%28yhtye%29](http://fi.wikipedia.org/wiki/Placebo_%28yhtye%29).

Polhemus, T. 1994. *Streetstyle from sidewalk to catwalk*. London: Thames and hudson.

Psykedeelinen rock. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 15. toukokuuta 2006. Viitattu 16.5.2006.
[Http://fi.wikipedia.org/wiki/Psykedeelinen_rock](http://fi.wikipedia.org/wiki/Psykedeelinen_rock).

Punk. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 9. toukokuuta 2006. Viitattu 12.5.2006. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Punk](http://fi.wikipedia.org/wiki/Punk).

Raunio, A-M. 2003. *Rajoja, reunoja, vaatteita ja tiloja*. Teoksessa R. Kosken-nurmi-Sivonen & A-M. Raunio (toim.) 2003. *Vaatekirja*. Toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Red Hot Chili Peppers. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 13. toukokuuta 2006. Viitattu 14.5.2006.
[Http://fi.wikipedia.org/wiki/Red_Hot_Chili_Peppers#column-one#column-one](http://fi.wikipedia.org/wiki/Red_Hot_Chili_Peppers#column-one#column-one).

Rock. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 11. huhtikuuta 2006. Viitattu 24.4.2006. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Rock](http://fi.wikipedia.org/wiki/Rock).

Rockabilly. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 23. toukokuuta 2006. Viitattu 24.5.2006. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Rockabilly](http://fi.wikipedia.org/wiki/Rockabilly).

Rock and roll. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 12. huhtikuuta 2006. Viitattu 20.4.2006.
[Http://fi.wikipedia.org/wiki/Rock_and_roll](http://fi.wikipedia.org/wiki/Rock_and_roll).

Ruohonen, S. 2001. *Nuorten pukeutuminen – erottautumista, elämyksiä, harkintaa*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino. Joensuu: Joensuu University Press.

Saaristo, K. 2003a. *Sittenkin vain rock 'n' rollia*. Teoksessa K. Saaristo (toim.). *Hyvää pahaa rock 'n' roll. Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino. 7 - 18.

Saaristo, K. 2003b. *Me noustiin kellareistamme. Suomalaisen rockin uusi aalto 1978 - 1981*. Teoksessa K. Saaristo (toim.). *Hyvää pahaa rock 'n' roll. Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino. 91 - 112.

The Stooges. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 24. toukokuuta 2006. Viitattu 25.5.2006.
[Http://fi.wikipedia.org/wiki/The_Stooges](http://fi.wikipedia.org/wiki/The_Stooges).

Söderholm, S. 1987. *Rockmusiikki ja nuorisokulttuurien tyyli*. Teoksessa S. Söderholm (toim.). *Näkökulmia rockkulttuuriin*. Keuruu: Otava. 13 - 77.

Söderholm, S. 1989. *Rock ja kulttuurin trauma – seksuaalisuden teesit rockmusiikkiin kohdistuvassa vastustamisessa*. Teoksessa J. Lähteenmaa (toim.). *Rockin seksuaalisuus*. 45 - 70.

Uotila, M. 1994. Pukeutumisen kuva. Fenomenologis-eksistentiaalinen lähestyminen pukeutumiskuvien tekemiseen ja tulkintaan. Helsinki: Yliopistopaino.

Uotila, M. 2003. Vaatetus filosofiana, tuotesuunnittelu- ja tutkimusalana. Teoksessa R. Koskennurmi-Sivonen & A-M. Raunio (toim.). Vaatekirja. Toinen painos. Helsinki: Yliopistopaino.

Varis, V. 2006. RE: ehitkö auttaa vähän?? Sähköpostiviesti 13.5.2006. Vastaa K. Salo.

Wasted. 2006. Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Sivua on viimeksi muutettu 6. helmikuuta 2006. Viitattu 14.5.2006. [Http://fi.wikipedia.org/wiki/Wasted](http://fi.wikipedia.org/wiki/Wasted).

Wakonen 2006. Endstand – löystymisestä ei tietoaakaan. Sue 3, 12.

KUVIOT

Kuvio 1. Ramones. Rik Line 1997. Viitattu 28.5.2006. Sivua on päivitetty 22.4.2000. [Http://users.bestweb.net/~rline/5.HTML](http://users.bestweb.net/~rline/5.HTML).

Kuvio 2. The Sounds. Forrest Verde Dudek 2004. [Http://www.staticfiends.com/concert-photos.php](http://www.staticfiends.com/concert-photos.php).
Deborah Harry 1977. Blondie - Cautious Lip (Live Soundcheck, San Francisco, 21.09.77).
[Http://www.spoiltvictorianchild.co.uk/2005_08_01_spoiltvictorianchild_archive.html](http://www.spoiltvictorianchild.co.uk/2005_08_01_spoiltvictorianchild_archive.html).

Kuvio 3. Viestinnän perustekijät. Fiske, J. 1994. 56.

Kuvio 4. Viestinnän tehtävät. Fiske, J. 1994. 56.

Kuvio 4. Buddy Holly. Bill Francis. Viitattu 14.5.2006. [Http://www.rollercoasterrecords.com/books_photos.htm](http://www.rollercoasterrecords.com/books_photos.htm).
Roy Orbison. The Heart of Rock and Soul - Roy Orbison. Viitattu 14.5.2006. [Http://www.lexjansen.com/cgi-bin/marsh_query_artist.php?artist=royorbison](http://www.lexjansen.com/cgi-bin/marsh_query_artist.php?artist=royorbison).

Kuvio 6. Jimi Hendrix. A Jimi Hendrix Experience 2000. Viitattu 14.5.2006. <http://www.musicfanclubs.org/jimihendrix/image1.htm>.
Oikealla: Muokattu ja rajattu uudelleen. Alkuperäinen Cacia, P. Viitattu 14.5.2006. <http://www.paulcacia.com>.

Kuvio 7. Bootsy Collins. Bootsy Collins Picture & Photo Gallery. Viitattu 14.5.2006. [Http://www.starpulse.com/Music/Collins,_Bootsy/gallery/4/](http://www.starpulse.com/Music/Collins,_Bootsy/gallery/4/).

Kuvio 8. The Sex Pistols. 1978 Sex Pistols. Viitattu 14.5.2006. [Http://www.chestersimpson.com/Portfolio/PicsHtm/32.htm](http://www.chestersimpson.com/Portfolio/PicsHtm/32.htm).

Kuvio 9. Misfits. Chart Magazine 1999. Viitattu 14.5.2006. [Http://www.chartattack.com/features/99/misfits/](http://www.chartattack.com/features/99/misfits/).

Kuvio 10. Poison. Images of The Man. Viitattu 18.5.2006.
[Http://www.planetdeville.com/Images_Poison.html](http://www.planetdeville.com/Images_Poison.html).

Kuvio 11. Anthony Kiedis. Montes, M. 2003. Viitattu 20.5.2006.
[Http://www.orlandofloridaguide.com/entertainment/music/bands/redhotchili/](http://www.orlandofloridaguide.com/entertainment/music/bands/redhotchili/).

Kuvio 12. Villen tyyliä. Salo, K. 2006.

Kuvio 13. J.V.:n tyyliä. Salo, K. 2006.

Kuvio 22. Emilian tyyliä ja asusteita. Salo, K. 2006.

Kuvio 15. Elinan tyyliä. Salo, K. 2006.

Kuvio 16. Mökö. Salo, K. 2006.
Placebon Brian Molko. Westberg, K. Viitattu 22.5.2006
[Http://www.musicfolio.com/modernrock/placebo.html](http://www.musicfolio.com/modernrock/placebo.html).

Kuvio 17. Turpo. Promo 2005 ja keikalla. Lapio, P. Viitattu 22.5.2006.
[Http://www.sararock.com/turpo/](http://www.sararock.com/turpo/).

Kuvio 18. Rogue Angel keikalla. Salo, K. 2006. Erkkilä, S. 2006.

Kuvio19. Rogue Angel. Promo 2006. Kautto, J. Viitattu 22.5.2006.
[Http://www.rogueangel.com/v2/index.php?s=content&p=evidence](http://www.rogueangel.com/v2/index.php?s=content&p=evidence).

Kuvio 20. Machinen Men. Promo 2005. Anttonen, T. Viitattu 22.5.2006.
[Http://koti.mbnet.fi/~jvh/machinemen/media/press/promophoto.elegies.03.jpg](http://koti.mbnet.fi/~jvh/machinemen/media/press/promophoto.elegies.03.jpg).

Kuvio 21. Kamala. Promo 2006. Erkkilä, S.

11 LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

TAUSTATIEDOT

- § Ikä
- § Sukupuoli
- § Suhde musiikkiin/mitä tekee musiikillisesti
- § Mitä tekee: ammatti, opiskelu, bändi, instrumentti
jos bändi: Bändin nimi, musatyylit, julkaisut, bändin nettisivu jne.
- § Sähköpostiosoite
- § (Asuinpaikka)
- § Saako kuvata

HENKILÖKOHTAINEN TYYLI

1. Kerro, mitä sinulla on päällä(tai oli, jos tämänhetkinen asu ei kuvaa tyyliäsi, päälläsi esim.kotivaatteet)? Vaatteet, materiaalit, värit, (kuosit/printit), asusteet?
2. Kuvaako kyseinen asukokonaisuus sinun tyyliä yleensä?
3. Onko sinulla nimeä pukeutumistyyylillesi? (hevari/gooti/punkkari jne.) Kuvaille tyyliäsi?
4. Mistä tyylisi rakentuu? Onko joitain asioita, joita aina/usein asussasi, toistuvia elementtejä (värit, materiaalit, mallit, asusteet, symboliikka jne.)
5. Mikä merkitys pukeutumisella/tyyllillä on sinulle?
6. Mistä hankit vaatteesi? Mistä hankkisit jos raha ei este? Teetkö, muokkaatko tai teetätkö vaatteita? Merkit, onko merkillä väliä?
7. Näetkö, että tyylisi on vakiintunut? Oletko pukeutunut erityyylisesti nuorempana? miten?
8. Mistä haet vaikutteita pukeutumiseesi? Onko sinulla (tai onko ollut) tyyllillisiä esikuvia tai jotain/joitain henkilöitä, joiden pukeutuminen on tehnyt vaikutuksen ja ehkä vaikuttanut myös oman tyylin rakentumiseen?
9. Musiikilliset esikuvat (bändit, artistit)? Nykyiset ja nuoruuden idolit?
10. Onko jonkun näistä visuaalinen ulosanti tehnyt vaikutuksen? Visuaaliset rockmuistot?
11. Kuinka suurena tekijänä pidät musiikkia pukeutumisesi innoittajana ja vaikuttajana? Näetkö tyyliä osana rockpukeutumista?

12. Onko sinulla tatuointeja tai lävistyksiä? Jos on, kerro tarkemmin. Näetkö ne olennaisena osana rockpukeutumista?

13. Millaista palautetta olet saanut pukeutumisesta? Negatiivista? Positiivista? Keneltä?

14. Miten pukeudut omille keikoille (niille, joilla bändi)? Eroaako se arki pukeutumisesta? Miten? Mitä haluatte viestiä bändinä?

15. Onko tilanteita jossa olet joutunut rajoittamaan pukeutumistasi? (Esim. työpaikka/-haastattelu)

16. Miten pukeudut juhlavampiin tilaisuuksiin? Säilyykö pukeutumisessasi rock? (Esim. kaverin häät?)

17. Onko omassa pukeutumisessasi rockiin usein liitettyä kapinaa tai provosoimista? Entä viestitkö pukeutumisessasi ideologiaa tai poliittisuutta?

18. Rockpukeutumisen maskuliinisuus ja feminiinisyys ja androgyynisyys (voit kertoa myös havaintoja yleisesti)

- tytöt: Naisellisuus pukeutumisessasi? (naisellisuus vs. poikatyöt)
- pojat: maskuliinisuus pukeutumisessasi?
- Onko tyyliissäsi androgyynejä piirteitä? (koristautuminen, pitkät hiukset, meikkaaminen...)
- Seksikkyyden viestiminen?

19. Minkälaisena näet oman tyyliäsi 10-20 vuoden kuluttua? säilyykö rock?

20. Pukeutuuko kaveripiirisi samantyyllisesti? Vaikuttavatko kaverit pukeutumiseesi? Näetkö ennemmin, että pukeutumistyyli auttaa samanhenkisen seuran löytymistä?

YLEISTÄ/HAVAINTOJA

Rockpukeutuminen 2000-luvulla

Millaisia rockpukeutumisen tyylejä on nykyään nähtävissä? Kuvaile? (eroja, yhtäläisyyksiä, symboliikkaa jne.)

Vaikka rockpiirien pukeutuminen on monella tapaa homogeenista(yhtenevää), näetkö rockpiirit suvaitsevaisina ja muut tyyliä hyväksyvinä?

Rockiin liitetyt visuaaliset elementit (materiaalit, värit, symboliikka) Luettelo, taustaa, historiaa, arvailua

Miten näet, että rockpukeutuminen voisi uudistua tai muuttua lähitulevaisuudessa? Sehän on säilynyt pitkään melko samana ja tyyliä toistuvat ja nousevat usein rockin historiasta.

Eroaako rockpukeutuminen ja tyyli erimaissa? Tai onko maata, jossa esim. erityisen vahva rockkulttuuri/rockpukeutumisenkulttuuri ja sen vahvoja alatyylejä? (saksa:gootit?)

Rockin symboliikka ja kuvat (legendat, myytit) (toistuvat graafisessa aineistossa sekä esim. tatuoinneissa)

Pimeyden estetiikka

Kuolema, pääkallo, luuranko, saatana, pirut, helvetti, lieskat, tuli, käärmeet, synkkyys, yö, tuonela, seitti, hämähäkki, vampyyri, noituus, pakanallisuus, keskiaika, rautaristi, pentagrammi

kapina, poliittisuus, anarkia

tatuoinnit, lävistykset

Onko sinulla jotain kerrottavaa symboliikasta? Käytätkö omassa pukeutumisessasi näitä merkkejä, symboleja?

Rockpukeutuminen on nyt myös muotia. Onko mitään keinoa tunnistaa/erottaa elämäntaparock-pukeutumista muodikkouden vuoksi rocktyyliin pukeutumisesta?

Liite 2. Tatuojan sähköpostihaastattelu: Opinnäytetyö/rock symboliikka

2.5.2006

1. Onko jotain tiettyä rockkulttuurin alle menevää tyyliä tai ryhmittymää (vaikka kategorisointi usein turhaa!), jolle tatuoinnit kuuluvat vahvemmin kuin muille? (HC punkkarit, "hanskat täyteen" mentaliteetti?, onko samaa vahvana muissa ryhmissä?)

2. Onko nähtäviä eroja akselilla tytöt/pojat? kuvissa, määrässä?

3. Mistä symboliikka ammentaa? Onko piirien välillä eroja? (hevarit, punkkarit, rokkarit)? Entä lävistyksset?

4. Onko symboliikka muuttunut 2000-luvun aikana tai onko ihosta luettavissa esim. ilmapiirin muutosta? Jos on, millaista? Onko esim. henkistymiseen liittyvä kuvasto lisääntynyt (eli esim. pimeyden estetiikan rinnalle pehmeämpää kuvastoa?)?

5. Toistuvia symboleita ja kuvastoa? Esimerkkejä, luetteloa (taustaakin voi laittaa)

6. Esimerkkejä ja muuta

Pimeyden estetiikkaa/kuvastoa:

Kuoleman symbolit (luurangot, pääkallot, viikatemiehet jne.)

Helvetti, pirut, tuli, liekit

seitit, hämähäkki, vampyyrit, noituus, pakanallisuus, yö, keskiaika, lepakot
rauta, merkit

Pehmeämpi kuvasto:

uus-/uskonnollisuus, henkistyminen? (hindulaisuus, buddhalaisuus. lootus, ankh ym.)

50's kuvasto, pin up

kyyhkyt ja pääskysel

ideologiat? kapina? näkykö? Millaisia merkkejä?

Uudempi populaarikulttuurin kuvasto?

Tekstit? Minkälaisia viestejä? Henkilökohtaisia, yhteiskunnallisia jne.?

Mitä muita kuvia otetaan/otetaanko muita kuvia toistuvasti?